

UNIVERSITAS

287

2026

UNIVERSITAS

SCIENTIAE
ET
PATRIAE

287

2026

ATSKATS PAR 2025 II

LIELĀ INTERVIJA

RTU rektors god!fil! Tālis Juhna: Korporācijas audzina raksturu un disciplīnu
 Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

4

KONVENTU JAUNUMI

Konventu jaunumu hronika: 2025. gada rudens semestris
 Sagatavojusi fil! Ilze Zvirgzda, *selga*

9

AKTUĀLI

Būt vai nebūt – kas nosaka jaunas korporācijas tapšanu? Par topošo *Fraternitas Aeratorum*
 Sagatavojusi fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

14

Brīvība ir un paliek mūsu lielākā vērtība
 PIK! t/l sen! taut! Nika Gurtiņa, *latvus*, uzruna
 18. novembra rītā Brāļu kapos

17

VĒSTURE

Teologs Ludvigs Ernests Adamovičs, *lettonus*
 Fil! Ēriks Jēkabsons, *lettonus*

18

Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātes studentes un absolventes 1919.–1940. gadā: studenšu korporāciju biedres
 Fil! Diāna Hristenko, *varavīksne*

23

Celsim kopā pieminēkli *Svešo varai spītējot*
 Gundega Tentere

26

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

Kreīlības fenomens: no ģenētikas līdz ikdienas paradumiem
 M! Māra Jaudzeme, *gundega*

28

Vai esam gatavi situācijai, kurā ceram nekad nenonākt? Sarunas par x stundu
 Taut! Rūta Anna Kinta, taut! Linda Broka, *selgas*

34

KORPORĀCIJU DZĪVE

Korporācijās top jaunas regālījas
 Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

37

Viesos pie buršiem ASV no 18. novembra līdz jaunajam gadam
 Fil! Roberts Rasums, *lettonus*

39

Kļūt par savējo: Ieva Ādamsons – studenšu korporācijas *Selga* jaunā goda filistre
 Taut! Dace Krūmiņa, *selga*

41

Runāt. Radīt. Būt brīvam. Mākslas rudens
 Fil! Ilze Valdovska un m! Līva Janevica, *selgas*

43

Jauns sākums *Varavīksnes* virtuvē: pateicība par sirsniņu iniciatīvu
 Fil! Ieva Spundzāne, *varavīksne*

48

Gandrīz kā buršu festivāls. Zaļās lustes Cēsu novadā
 Com! Marta Zirņīte, *gundega*

49

JUBILĀRI

***Fraternitas Arctica* 145. gadadienas svinības**
 F! Edvards Kupšis, *frater arctus*

50

Tradīcijā, godā un brālībā – *Selonijas* 145 gadu jubileja
 Com! Everts Pauls Grotuss, *selonus*

53

***Talavija* atjaunotajā namā svin 125 gadu jubileju**
 Fil! Jānis Andersons, *talavus*

56

Vēsturisko fotogrāfiju atdzīvināšana *Talavijas* 125. jubilejā
 Com! Kristaps Eniņš, *talavus*

58

Mākslas rudens dzeja
 Valters Liberts

60

Sveiciens dziesmu draugiem! Prezidiiju konventa vīru korim – simts
 Fil! Ilvars Ceriņš, *frater metropolitanus*

61

Ģenerālim, LU profesoram, ārstam fil! Pēterim Sņikeram – 150
 Fil! Ilvars Ceriņš, *frater metropolitanus*

64

IN MEMORIAM

2025. gada rudens semestrī mūžībā aizgājušie biedri
 Sagatavojusi fil! Ilze Zvirgzda, *selga*

66

Fil! Imants Freibergs, *latvus*
 Sagatavojis fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*

67

Fil! Rolands Arājs, *frater lataviensis*

70

Fil! Arnolds Smiltnieks, *vendus*

71

INTERESANTI

Fukši. Tradīcija un mūsdienas vienā kadrā

72

Brīvības piemineklim 90

Tēlnieka Kārļa Zāles radītais Brīvības piemineklis Rīgā atklāts 1935. gada 18. novembrī, un 90 gadu laikā tā pakājē vēsture metusi milzu lokus. Tas piedzīvojis gan klusuma gadus, gan tautas atmodu, paliekot par nemainīgu brīvības zīmi Rīgas sirdī.

RTU rektors god!fil! Tālis Juhna: Korporācijas audzina raksturu un disciplīnu

RTU rektors, studentu korporācijas *Tervetia* goda filistrs Tālis Juhna savā darba kabinetā. Rīga, 2026. gada februāris. Foto: fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Kāda ir universitātes loma laikmetā, kur robeža starp zināšanām un viedokli kļūst arvien trauslāka? Kā augstskola līdzsvaro ambīcijas būt starptautiski konkurētspējīgai ar pienākumu kalpot izglītotai sabiedrībai? Un kādu vietu mūsdienu universitātē ieņem studentu korporācijas? Saruna ar Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) rektoru, studentu korporācijas *Tervetia* goda filistru, akadēmiķi Tāli Juhnu.

Kā jūs definētu universitātes galveno uzdevumu – vai joprojām primāri ir zināšanu un inovāciju radīšana vai kalpošana sabiedrībai?

Tagad, kā nekad agrāk, universitāšu patiesā loma ir sabiedrības intelektuālās formas uzturēšana. Dzīvojam laikmetā, kad robežas starp zināšanām un viedokli ir sajaukušās. Tas saistīts gan ar mākslīgā intelekta (MI) attīstību, gan ģeopolitiskajiem notikumiem. Universitātes intelektuālais potenciāls ir kā viena no citadelēm, kur spējam šos divus jēdzienus – zināšanas un viedokli – nošķirt. Tāpēc universitātes gan kā zināšanu radītājas, gan pārnēsējas ir ļoti svarīgas. Varu iedomāties tādu domu eksperimentu¹: informācija, kas nonāk MI risinājumos, veidojas no tā, ko autori ir ielikuši grāmatās, intervijās, tekstos, un MI pats sevi apmāca, balstoties uz to, kas ir šajā sistēmā. Nav tādas vienas autoritātes, kas pateiktu, ka informācija ir pareiza vai nepareiza. Pēc būtības mēs varam ģenerēt aizvien vairāk pseidoinformācijas, un vajadzēs desmitgades, pirms mēs sāksim apšaubīt elementāras lietas. Tāpēc izšķirošas ir zinātniskās domāšanas prasmes. Universitāšu studenti un zinātnieki ļauj ilgtermiņā uzturēt šīs zināšanas kā objektīvu resursu, un universitāšu uzdevums ir iemācīt studentiem atšķirt patiesību no puspatiesības.

”

Universitāšu uzdevums ir iemācīt studentiem atšķirt patiesību no puspatiesības.

Kādas šobrīd ir RTU zinātniskās ambīcijas?

RTU ir lielākā tehnoloģiju universitāte Latvijā, un mēs palīdzam veidot valsts ekonomiku un pievienot vērtību zināšanām. Mūsu ambīcija ir panākt, ka gan mūsu zinātniskās izstrādes, gan studentu devums sniedz tiešu ieguldījumu Latvijas labbūtībā – turklāt ne tikai ekonomiskajā ziņā. Kā zinātnes universitāte, protams, arvien vairāk internacionalizējamies. Mēs aizvien vairāk integrējamies Eiropas tehnoloģiju universitāšu tīklā (EUT+), kur mērķis ir veidot vienotu Eiropas zināšanu telpu. Kopā ar deviņām universitātēm veicinām gan studentu mobilitāti, gan pētniecību, lai mūsu

¹ Angliski *thought experiment* – teorētiska, iztēlē veikta situācijas modelēšana, lai pārbaudītu ideju, principu vai pieņēmumu loģiskās sekas.

mācībspēku un zinātnieku izstrādes klātu starptautiskā līmenī atpazīstamākas un kvalitatīvākas. Mēs gribam būt ne tikai nacionāli spēcīga universitāte, bet arī Eiropas un varbūt pasaules līmeņa tehnoloģiju universitāte. Šobrīd RTU fokuss ir viss, kas saistīts ar čipu tehnoloģijām un informācijas un komunikācijas tehnoloģijām. Datoru darbība nākotnē mainīsies, mainīsies arī iekšējie risinājumi, tāpēc vairāk pievērsamies fotonikai. Sadarbībā ar Latvijas Universitāti darbojamies kvantu tehnoloģiju virzienā un arī daļiņu fizikā, kas ir fundamentālā pētniecība. Mūsu spēcīgās jomas ir ķīmija, viss, kas saistīts ar organisko sintēzi, kā arī biomateriāli, ar ko strādā RTU Baltijas Biomateriālu ekselences centrs. Regulāri arī pārskatām, kuros jaunos virzienos vēl iet. Piemēram, jauns pētniecības lauks, ko uzsākam, ir udeņraža tehnoloģijas. Mūsu stratēģija ir veidot profesoru grupas ar doktorantiem, kuras tālāk konkrēto virzienu attīsta. Tā veidojas jaunas studiju programmas un pētniecība nākotnes tehnoloģijās.

Latvijas kontekstā bieži tiek diskutēts par augstskolu skaitu. Vai, jūsuprāt, Latvijā augstākās izglītības iestāžu nav par daudz un vai apvienošana nav neizbēgama?

Šis jautājums saistīts ar valsts politiku – kā ministrijas redz attīstību. Reģionālajām universitātēm tā ir iespēja piekļūt resursiem, jo lielākai universitātei, piemēram, ir vieglāk startēt Eiropas Savienības projektos; tāpat redzam, ka

”

Uz studentu skatāmies kā uz kolēģi.

starp universitātēm studiju programmas pārklājas. Latvijā ir salīdzinoši maz iedzīvotāju tik lielam augstskolu skaitam. Ja apvienošana tiek organizēta ar abpusēju piekrišanu, tad ieguvēji ir visi. Vismaz RTU pieredze ir ļoti laba: Liepājas Universitāte (RTU Liepāja) ar mums ir jau divus gadus, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTU Rēzekne) – vienu gadu.

Studentu atbirums ir izaicinājums daudzām universitātēm. Vai jaunais students universitātē ienāk kā patērētājs vai partneris?

Mēs uz studentu skatāmies kā uz kolēģi, jo ar laiku daudzi studenti kļūst par asistentiem pētniecībā. Mēs gribam viņus pēc iespējas agrāk integrēt akadēmiskajā vidē, lai viņi justos kā daļa no universitātes un būtu ne tikai lietotāji, bet arī radītāji. Atbirums ir atkarīgs no atlases, studentu kvalitātes un studiju programmas. Ir programmas, kur atbirums ir zem 10 %, bet ir arī tādas, kur tas sasniedz 40 %. Atbirumu RTU cieši monitorējam, un katru gadu tas samazinās, jo daudz darām šajā virzienā. Piemēram, pirms uzņemšanas RTU topošajiem studentiem pieejami kursi matemātikā, fizikā un ķīmijā, un viņi var labāk sagatavoties eksāmeniem. Iestājoties viņiem ir pieejama papildu sagatavošanās programma. Kādam matemātika padodas labāk, kādam ne, piemēram, RTU Inženierzinātņu vidusskolas skolēni dziļāk apguvuši

Inaugurācijas ceremonijā RTU padomes priekšsēdētājs fil. Andris Vanags, philyronus, uzliek rektoram Tālim Juhnam amata ķēdi. 2023. gada maijs.
Foto: Vitālijs Vinogradovs

Inaugurācijas ceremonijā. 2023. gada maijs.
Foto: Vitālijs Vinogradovs

RTU rektors Tālis Juhna iepazīstina Rīgas mēru Viesturu Kleinbergu ar universitātes attīstības projektiem. 2025. gads. Foto: Gints Ivuškāns

Tervetia fil!fil! pirms korporāciju gājiena pie LU (no kreisās): Oskars Veinbergs, Pauls Berkolds, Kaspars Skalbergs. Centrā – god!fil! Tālis Juhna. 2025. gada 18. novembris. Foto: com! Toms Norde, frater lataviensis

matemātiku, tāpēc viņiem labāk veicas, bet mēs īstenojam adaptīvo mācīšanu un personalizējam izglītību. Uzņemšanā pērn sākām jaunu pieeju – organizējām iestājpārbaudījumus pirms uzņemšanas, un pirmie rezultāti ir ļoti labi. Ja agrāk atsevišķās studiju programmās atbirkums bija 25 %, tad tagad tas samazinājies līdz 6 %. Protams, redzēsim, kā būs ilgtermiņā. Atlases eksāmeni atrod tos, kuri ir motivēti konkrētajā inženierzinātņu jomā. Ārzemju studentu vidū atbirkums vidēji ir lielāks, bet tas atkarīgs arī no tā, no kuras valsts viņi atbraukuši un kādas ir priekšzināšanas. Mūsu fokuss ir uz OECD² un Eiropas valstīm, kur ir labāki rezultāti PISA³ testos³. Tā kā ārzemju studentu vidū atbirkums ir lielāks, esam paaugstinājuši prasības: profilējošajā priekšmetā vērtējumam jābūt vismaz 60 %, un viņiem ir augstākas prasības lekciju un nodarbību apmeklējumā. Ārzemju studentiem smagi jāmācās, lai veiksmīgi pabeigtu studijas RTU. Mums ir dažādi mehānismi, kā cenšamies viņus atbalstīt, piemēram, ar mentora vai psihologa palīdzību. Pirmajā kursā viņi bieži nav patstāvīgi, un varbūt students atbirst ne tāpēc, ka viņš slikti mācās, bet tāpēc, ka viņš ir atbraucis uz citu valsti, citu kultūru un vienkārši periodiski grib mājās!

Tervetia vienu brīdi pirmkursniekiem organizēja bezmaksas kursus fizikā, lai tie neizkristu pirmajā sesijā un nepamestu studijas. Kā vērtējat šādu iniciatīvu?

Ļoti pozitīvi. *Tervetia* šo ideju ļoti labi realizēja. To varētu pat paplašināt, un tā varētu būt svarīga funkcija korporācijai. Tā jau vēsturiski arī bijis, ka studentu korporācijas atbalstīja studentus, kas ieradās Rīgā, lai varētu šeit mācīties. Pieprasījums un interese pēc šiem kursiem bija ļoti liela pat no vecāku kursu studentiem.

Vērojot mūsdienu studentus, jūs saskatāt līdzības ar savu studiju laiku vai tomēr akadēmiskā ikdiena ir būtiski mainījies?

To ir ļoti grūti salīdzināt, jo 1990. gados, kad studēju Zviedrijā, Latvijā situācija bija ļoti atšķirīga. Mūsdienās daudz kas ir mainījies; jebkurā universitātē tagad ir pilnīgi citāda. Kā rektors braucu uz sadarbības universitātēm Baltijas valstīs

un Eiropā un redzu, ka mēs ne ar ko neatšķiramies: ne ar infrastruktūru, ne ar studiju kvalitāti, ne ar pieeju – mēs ļoti līdzīgi visu darām. Standarti ir ļoti tuvi. Salīdzinot ar vadošajām universitātēm Eiropā, mums izglītība ir pat personalizētāka nekā lielajās universitātēs, kur ir ļoti liela studentu plūsma. Piemēram, Nīderlandē universitātē kursā ir 300–500 studentu. Mums studentu skaits uz pasniedzēju ir mazāks, un tas, ka vari aiziet uz konsultāciju pie profesora, nevis pie viņa asistenta, ir unikāla iespēja. Ne visās universitātēs kas tāds ir iedomājams, un Latvijā tas nav pietiekami novērtēts aspekts.

” Starptautiskā vide audzina cieņu pret citādo.

Kas jūsu akadēmiskajā dzīvē bijis svarīgākais pagrieziena punkts? Vai akadēmiskā karjera bija apzināta izvēle?

Pilnīgi neplānoti. Man ģimenē no tēva puses visi ir inženieri, un es arī gribēju kļūt par inženieri. Jau no bērnības palīdzēju kā tehniķis, studiju laikā strādāju par inženiera palīgu gan būvniecībā, gan ūdens tehnoloģijās. Starp citu, studiju laikā vadīju brigādi, un kino *Andalūzijas suns* ievilkām santehniku. Pēc studijām ieguva stipendiju maģistra studijām Zviedrijā. Man ļoti iepatikās tā vide, profesori, kurus tur satiku. Visos studiju kursos bija pētniecība, dažādi laboratorijas darbi un projekti. Studenti bija no visas pasaules. Starptautiskā vide māca, kā integrēties dažādos kolektīvos, kā komunicēt, kā uzvesties. Tā audzina cieņu pret citiem cilvēkiem, kuri citādi izskatās, citādi domā un kuriem ir pilnīgi citāda kultūra. Ieguva maģistra grādu, un mani uzrunāja profesors, vai es gribētu turpināt. Tā aizgāju uz doktorantūru un ieguva doktora grādu, un tad jau tas ir dabiski – strādāt akadēmiskajā darbā. Atgriezos Latvijā un izveidoju ūdens pētniecības laboratoriju.

² OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija.

³ PISA (no angļu val. *Programme for International Student Assessment*) – starptautiska skolēnu novērtēšanas.

Pēc uzrunas korporāciju biedriem Rīgas Brāļu kapos. 2024. gada 18. novembris. Foto: Mārīte Melņika, daugaviete

„ Ārzemju studentu klātbūtne rada pozitīvu konkurenci.

RTU ir viena no Latvijas universitātēm, kas visaktīvāk piesaista ārvalstu studentus. Kā jūs redzat izglītības eksporta nozīmi?

Stratēģija mainās gan valsts līmenī, gan universitātē. Mūsu stratēģija šobrīd kā zinātnes universitātei ir piesaistīt talantus – labākos no labākajiem. Lai viņi tālāk iet magistrantūrā un vēlams arī doktorantūrā. Nav mums vēl pietiekami daudz ārzemju studentu doktora studijās, bet gribam to mainīt. Studenti no ārvalstīm *ienes* savas zināšanas, savu kultūru, un tas palīdz arī mūsu studentiem. Šī vide patiesībā audzina latviešu studentus un veicina pozitīvu konkurenci. Piemēram, uz manu laboratoriju atbrauca viena studente no ārzemēm – viņai bija cita motivācija, viņa gribēja tikt doktorantūrā. Viņa strādāja no astoņiem rītā līdz pusnaktij laboratorijā, jo, ja esi nosacīti svešais, tev sevi jāpierāda, un tas *pavelk* arī pārējos. Tas pozitīvi stimulēja mūsējos iet līdzi.

Daudziem ārvalstu studentiem universitāte ir pirmais un dziļākais kontakts ar Latviju. Kāda, jūsuprāt, ir universitātes atbildība šajā pirmajā saskarsmē ar valsti un tās vērtībām?

Mums ir, tā teikt, *onboardings*⁴. Mēs mācām par Latviju un Latvijas kultūru, ir iespēja mācīties latviešu valodu, lasām ievadlekcijas par pamatlietām – karogu, himnu. Un jaunieši labi integrējas. RTU Studentu parlamentam ir ārzemju studentu sekcija, kas ļoti aktīvi darbojas, ir arī ārzemju studentu

teātris (*Whimsical Players*). Mēģinām viņus iesaistīt kultūras dzīvē, lai viņi piedzīvo ne tikai studijas. Starptautiskajiem studentiem jāintegrējas, lai neveidojas atsevišķu valstu kopienas. Kā pasniedzējs arī saskaros ar ārzemju studentiem. Piemēram, no Austrumu valstīm studenti ir pārliecināti, ka pastāv ļoti vertikāla hierarhija un universitātē rektoram nepastarpināti jāatbild par visu. Students nenokārto eksāmenu, viņš raksta man kā rektoram, ka kaut kas nav bijis godīgi. Mums, protams, ir komisija, kas to izvērtē. Latviešu studenti reti raksta man, bet ārzemju studenti ļoti bieži – gan īsziņas, gan e-pastus. Dažreiz pat trīs reizes nedēļā saņemšu kādu ārzemju studenta vēstuli. Tad viņiem jāskaidro, ka ir sistēma un ir jāmācās, nepietiks, ka paprasīs rektoram, un viņš visu nokārtos. Austrumu studentiem jāpierod arī pie Rietumu kultūras. Un arī mūsu studenti iegūst no šīs vides, kur ir ārzemju studenti, piemēram, saprot, ka ne visiem var stāstīt vienu un to pašu joku, jo kāds to var uztvert negatīvi.

Kāda, jūsuprāt, ir studentu un studenšu korporāciju vieta mūsdienu universitātē, un ko tās var dot studenta personīgajā izaugsmē?

Protams, ir kas tāds, kas korporācijas padara īpašas, un tā ir jauno cilvēku rakstura audzināšana. Ir zināma kārtība, likumi, kas jāievēro, ja esi daļa no korporāciju komūnas. Korporanti atšķiras ar disciplīnu – neesmu redzējis kādu korporantu, kurš būtu nedisciplinēts. Viņi ir neatlaidīgi. Īpaša ir pieredze ceļā līdz krāsām. Tradīcijas, īpaši dziedāšana, kas uztur latvisko kultūru. Godīgi sakot, esmu pārsteigts, cik daudz ir korporantu – to redzu katru gadu gājienā uz Brāļu kapiem 18. novembrī.

Pie RTU dibinātas/atjaunotas trīs studentu korporācijas. *Fraternitas Metropolitana*, *Selonija* un *Talavia*. Vai universitāte sadarbojas ar šīm korporācijām?

Tiešas sadarbības ar korporācijām nav. Mums ir Studentu parlaments un studentu korporācijas, bet katra no šīm organizācijām dzīvo savu dzīvi. Katrs pilda savas funkcijas. Studentu parlaments organizē studentu dzīvi studiju laikā, bet korporācijas vairāk uztur studentu garu tad, kad cilvēks

4 No angļu valodas (*onboarding*) – ievadīšana studijās, ievadprocess.

Ar fil! Mārtiņu Tambaku, tervetus. Goda filistra uzņemšanas vakars *Tervetia C!Q!* 2023. gada oktobrī.

RTU rektors pārļapo *Universitas* – un šoreiz viņš pats ir viens no stāsta varoņiem.

”

Mans 18. novembris sākas ar korporāciju gājienu.

jau ir absolvējis universitāti. *Selonija* katru gadu oktobrī pie manis nāk. Ar *Fraternitas Metropolitana* ir sadarbība saistībā ar RTU Inženierzinātņu vidusskolas atbalstīšanu.

Kā nonācāt *Tervetia*, un kādi bija priekšstati par studentu korporācijām pirms pievienošanās tai? Vai jūsu tuvākajā lokā – ģimenē vai draugu vidū – jau bija korporāciju pieredze?

Man rados nav bijis korporantu. Zviedrijā redzēju līdzīgas organizācijas (Studentu nācijas – *Studentnationer*). Kad atgriezos Latvijā, draugs, ar kuru kopā agrāk mācījos Rīgas 1. vidusskolā, mani uzaicināja uz *Tervetia* pasākumu un stāstīja, kāda ir kārtība biedru uzņemšanā korporācijā. Viņš minēja, ka ir arī tāds izņēmums – goda filistrs. *Tervetia* arī pirms manis ir bijuši goda filistri. Domāju – labi, bet kas man jādara? Vai man būs jāiet viss garais ceļš līdz krāsām? Ja tā, tad laikam ne, jo savā vecumā pienest alu citiem nevarētu. Pamazām iesaistījies *Tervetia* dzīvē un kļuva par goda filistru. Aizņemties dēļ neesmu ļoti aktīvs, bet apmeklēju atsevišķus pasākumus, uzturu kontaktus kopīgajā *WhatsApp* grupā, redzu, kas notiek konventā. Bet, kad tiku uzņemts, redzēju, ka koptās tradīcijas ir ļoti senas – no dziedāšanas līdz paukošanai. Man radās pilnīgi cits priekšstats par korporāciju – tā nav tikai biedrošanās, bet kopiena, kur cits citu atbalsta, iesaka. Man arī ļoti interesanti šķiet, kā vēsturiski studentu korporācijas spējušas saglabāties. Tagad korporantus vairāk redzu universitātē; visus pēc krāsām, protams, neatpazīstu, bet lielās korporācijas zinu.

RTU ir daudz korporāciju biedru, īpaši vecbiedru. Arī vairāki no mūsu darbiniekiem ir korporanti, un viņi cits citu pazīst.

Ko korporācijas varētu vairāk darīt sadarbībā ar universitāti?

Kaut arī studentu korporācijas ir latviešu tradīciju nesējas, manuprāt, tās varētu piesaistīt arī ārzemju studentus, un ārzemju studentiem tā būtu laba iespēja iepazīt latvisko. Korporācijas varētu vairāk iesaistīties universitātes studentu dzīvē. Nevaru pateikt precīzi, kas tas varētu būt, jo ikdienā šīs organizācijas nav redzamas. Varbūt rīkot kopīgus pasākumus ar Studentu parlamentu, un tad korporācijas būtu redzamākas. Trūkst mijiedarbības, un to vajadzētu mainīt.

”

Korporācijas uztur studentu garu arī pēc absolvēšanas.

Jau vairākus gadus jūs 18. novembrī pievienojaties studentu korporāciju gājienu uz Rīgas Brāļu kapiem. Kādas sajūtas un domas jūs pavada šajā ceļā?

Mans 18. novembris sākas ar korporāciju gājienu, jo tas ir pirmais notikums šajā dienā. Tā ir tāda īpaša sajūta – astoņos no rīta Rīgas ielas ir klusas, parasti ir auksts un lietains, bet tā kopības sajūta, ieejot Brāļu kapos un noņemot dekeli, ir brīdis, kad sāku atzīmēt 18. novembri. Šajā dienā klāt ir pat tie, kas ikdienā retāk nāk uz konventu. Abas ejas kapos ir pilnas ar jauniešiem un vecākiem biedriem. Šāds notikums ļauj apzināties kopības spēku. **U!**

KONVENTU JAUNUMU HRONIKA: 2025. GADA RUDENS SEMESTRIS

Sagatavojusi fil! Ilze Zvirgzda, *selga*

Foto: Toms Grīnbergs, LU Komunikācijas departaments

STUDENTU KORPORĀCIJĀS

Lettonia

Piecos viesu vakaros uzņemti septiņi jauni z!z!. *Lettonia C!Q!* norisinājās *Mākslas rudens* atklāšana. Notikuši četri lit!vak! 17. oktobrī eksternajā lit!vak! viesojās pārstāvji no nodibinājuma *Ganta fonds*; fonda pārstāvji un atbalstītāji dalījās pieredzē par atbalsta sniegšanu Ukrainai. 18. novembrī – svētku lit!vak! par godu Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienai.

Fraternitas Arctica

Uzņemti divi fukši. *Fraternitas Arctica C!Q!* apmeklēja pirmsskara filistra Anatolija Čmutova radinieki no Vācijas. Par godu *Fraternitas Arctica* 145. gadadienai notika viņsaule aizgājušo filistru piemiņas diena. Jubilejas svinības sākās ar dāmu vakaru (pirmo kopš korporācijas atjaunošanas). Vairāk par svētku norisēm lasāms rubrikā *Jubilāri*.

Selonija

Vasarā kopā ar *Gundegu* rīkots brīvdabas pasākums *Zaļā luste*. Četros viesu vakaros uzņemti 14 kr!kr!. Lit!vak! apskatītās tēmas: *Debatēšana – māksla domāt skaļi*; *Vai Latvijā tiešām ir tik slikti ceļi, kā mums šķiet?*; *Rīga: Caurbraukt vai pakavēties?*; prezentēts *Selonijas Instagram* kots. Novembrī, gaidot dibināšanas komeršu, aizvadītas ikgadējās dzinējmedības. 21.–23. novembrī risinājās *Selonijas* 145 gadu jubilejas pasākumi ar balli Mežaparka estrādes Kokaru zālē un komerša daļu Mazajā Ģildē. Vairāk par svētku norisēm – rubrikā *Jubilāri*. Izdots ikgadējais *Selonijas* internais žurnāls *Draugam Tēvijai 1880–2025*, par kura sagatavošanu pateicība izteikta redaktoram fil! Filipam Birzulim. Fil! Juris Ulmanis izdevis grāmatu *No frontes līdz Dienvidpolam*, kuras atklāšana aizvadīta Latvijas Kara muzejā.

Lettgallia

Trīs viesu vakaros uzņemti pieci krustdēli. 20. decembrī rīkots dāmu vakars un Ziemassvētku eglīte bērniem. Pateicoties L!F!B! atbalstam, 18. novembrī svinīgi atklāts atjaunotais *Lettgallia C!Q!* 4. stāvs, pasākumam skaisti papildinot Latvijas valsts proklamēšanas 107. gadadienas svinības. 7. novembrī *Lettgallia* kopā ar *Dzintru* svinēja Mārtiņdienu, savukārt 14. oktobrī fil! Andris Šutka saņēma ķīmiķa Paula Valdena piemiņas medaļu par izciliem sasniegumiem un līderību modernajā materiālzinātnē.

Fraternitas Lettica

Uzņemti četri fukši, stiprināta sadarbība ar draudzīgajām organizācijām, organizēti izglītojoši un kultūras pasākumi. Krāsu referāti: *Pasākumu organizēšanas specifika un aizkulisēs*; *Latvijas brīvības cīņu vēsturiskā nozīme*; *levads noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanā* u. c. Vieslektors Edvīns Elferts sniedza praktisku ieskatu tēmā *Kā mākslīgais intelekts maina mūsu pasauli*; fil! Miķelis Ragainis dalījās pieredzē un faktos diskusijā *Jā/nē laulību līgumam*; fil! Andris Igaunis uzstājās ar intrīgējošu stāstu *Kā gaļas diēta izglāba man dzīvību*; t/l sen! com! Pāvels Mironovs skaidroja depresijas ķīmiju; fil! Edgars Vasiļevskis stāstīja par Ķīnas un Tibetas medicīnas un kultūras mantojumu un tā pienesumu mūsdienu veselības uzturēšanā; com! Andis Ignats Jermakovs iepazīstināja ar tēmu *Invazīvie augi – drauds vai realitāte?* Kultūras dzīvē un sabiedriskajās aktivitātes ietilpa: Dramaturgu teātra apmeklējums, kurā uzstājās fil! Edgars Vasiļevskis, pēc tam bija viņa vakars ar dāmām; viesu vakari; Ulda Līča meistarklase un galda spēļu vakars; Andrieva Eiches un Pētera Bolšaiša vārdā nosauktais korporāciju sadraudzības bridža turnīrs; apmeklēts Krišjāņa Valdemāra 200 gadu jubilejai veltītais pasākums Rīgas Latviešu biedrības namā; notika divi fukšu saliedēšanās pasākumi. Aizvadīts jubilejas komerš kopā ar *Fraternitas Tartuensis* un sadraudzības alus vakars ar *Patricia*. Konventa telpās *Patricia* rīkoja savu komeršu un *Gundega* – viesu vakaru; *C!Q!* regulāri pulcējas koris *Aurum* uz mēģinājumiem.

Latvia

11. jūlijā fil! Dāvis Daudzvērdis akreditēts par Latvijas Republikas vēstnieku Norvēģijas Karalistē. 4. oktobrī aizvadīts L!T!K!. Lit!vak! ciklā fil! Jānis Dāmis 5. novembrī uzstājās ar tēmu *Šautriņu mešana*, kam sekoja mini turnīrs. 28. novembrī fil! Ēriks Mikelšteins, *latvus*, un fil! Agris Pīrāgs, *lettonus*, pie *Frat!* *Vanenica* organizēja eksternu lit!vak! par vīriešu veselību. Sadarbībā ar *Selgu* 21. novembrī notika eksterns lit!vak! *Tava loma valsts aizsardzībā*; paneldiskusiju moderēja z! Ralfs Siliņš. 11. novembrī rīkots piemiņas brīdis pulkvedim Oskaram Kalpakam pie viņa pieminekļa. 18. novembrī *Latvia*, prezidējot P!K!, vadīja svētku gājieni no Latvijas Universitātes (LU) galvenās ēkas uz Rīgas Brāļu kapiem; pilnā sastāvā piedalījās arī LU vadība. 22. novembrī fil! Rūdolfs Rubenis, t/l P!K! vicesen!, korp! *Vironia* 125 gadu jubilejas ietvaros vadīja vizīti LU galvenajā ēkā. 13. decembrī *Frat!* *Lataviensis* paukturnīrā 16 paukotāju konkurencē fil! Rūdolfs Rubenis, t/l Il šarž!, izcīnīja 5. vietu,

Korporanti LU jauno studentu svētkos Aristotelis. Doma laukums, Rīga, 2025. gada 31. augusts.

bet fili! Atis Tenbergs, t/l mag!pauc!sub!, kļuva par sacensību uzvarētāju un divkārtēju čempionu. 8. decembrī izstrādāts Vītola fonda administrētais fili! Ādolfa Varoņa, *latvus*, piemiņas stipendijas nolikums biedru atbalstam studijās.

Ventonia

Viesu vakaros uzņemti divi fukši. Regāliju klāsts papildināts ar jaunām krāsnešu lenšu pogām (plašāk par to lasāms žurnāla 37. lpp.). Otro gadu pēc kārtas aizvadīta kapu talka. 17. janvārī *ventoni* piedalījās fili! Māra Ķirsona piemiņas izstādes atklāšanā Latvijas Okupācijas muzejā. Madonā aizvadītas fili! Kaspara Udrasa rīkotās ikgadējās ziemas sesijas lekcijas *Atmoda*, kurās uzstājās Dainis Ivāns, Andris Tauriņš un Zigfrīds Muktupāvels. Pasākumu *ventoni* apmeklēja kuplā skaitā.

Tervetia

Sadarbībā ar *Support Azov Latvia* īstenoti divi atbalsta projekti: Ukrainas bruņotajiem spēkiem Azov iegādāti tēmekļi un sniegts atbalsts Harkivas Nacionālo gaisa spēku universitātes kadetiem dronu vadības apguvei.*

Beveronija

Uzņemti četri krustdēli. Com! Artis Kuģis izcīnīja godalgotas vietas paukošanas turnīros: 2. vietu pie *Frat! Vanenica* (30. augustā) un 3. vietu pie *Frat! Lataviensis* (13. decembrī). Kr! Raimonds Druvaskalns, debitējot *Frat! Vanenica* paukošanas turnīrā, uzrādīja labāko rezultātu starp fukšiem.

Fraternitas Metropolitana

Uzņemti trīs krustdēli. 6. decembrī piedalījāmies Tartu kartela brāļu Igaunijas studentu korporācijas *Revelia* 105 gadu dibināšanas svētkos un komersā. 11. decembrī rīkojām LU profesora fili! Pētera Sniķera 150 gadu jubilejai veltītu atceres konferenci (plašāk par to lasāms žurnāla 64. lpp.). Nacionālajā bibliotēkā notika VI fili! Jāņa Stradiņa akadēmiskie lasījumi *Latvijas identitātes kods*, veltīti viņa piemiņai. Lit!vak! *No studenta līdz uzņēmējam* fili! Māris Matrevics dalījās pieredzē par savu ceļu no pirmajiem soļiem biznesā līdz SIA *Jelgavas*

tipogrāfija vadītāja amatam. Kr! Artūrs Dzenis nolasīja krāsu referātu *Koka bloku konstrukciju izmantošana dzīvojamām ēkām Latvijā*. Literāri muzikālajā vakarā ar akustisko koncertu uzstājās meiteņu grupa *Trīsas*. 6. novembrī aizvadīts lit!vak! par līdz šim mazāk zināmu literatūras žanru – *Militārā zinātniskā fantastika, tās galvenās idejas un pirmsākumi*; uzstājās fili! Māris Šteinbergs. 26. septembrī sākās *Frat! Metropolitana* atklātā zoles turnīra 29. sezona. Iepriekšējās (28.) sezonas kopvērtējuma rezultāti: 1. vietu ieguva fili! Sandijs Statkus, *beveronus*, 2. vietu – com! Rihards Soms, *gersicanus*, 3. vietu – fili! Artis Belka, *frater metropolitanus*.

Fraternitas Academica

Com! Reinis Vāvers P!K!V!K! muzikāli lit!vak! nolasīja referātu par P!K!V!K! darbību līdz Otrajam pasaules karam. Fili!fili! Mārtiņš Eglītis un Edgars Linde, kā arī com! Reinis Vāvers piedalījās P!K!V!K! simtgades koncertā LU Lielajā aulā. Z! Valdis Aglonietis nolasīja krāsu referātu *“Skills” sacensības Latvijā un pasaulē*.

Fraternitas Lataviensis

Atšķirībā no senāku laiku prakses lit!vak! prezidijs uzsvēra intelektuālu eklektiku, rūpējoties ne tikai par fukšu krāsu referātu aizstāvēšanu (z! Kārlis Strautmanis, *Jaunākais matemātikā pasaulē un Latvijā*), bet arī par sabiedrībā pazīstamu viedokļu paudēju ielūgšanu. Pašreizējās Saeimas deputāts Aleksandrs Kiršteins uzstājās ar pieredzes stāstu par Latvijas ceļu uz neatkarības atjaunošanu, noņemot padomju okupācijas jūgu, tālāk apcerot Latvijas mūsdienu suverenitātes pozīcijas. Jāzeps Baško, konservatīvās domas pārstāvis, publicists un izdevējs, skaidroja pārnemas balsis vēlēšanu sistēmas darbības principus. Harijs Tumans, LU Vēstures un filozofijas fakultātes profesors, seno laiku speciālists, uzstājās ar referātu par izglītības kā kultūras fenomena attīstību laika gaitā. Izvērsot sadarbību ar studentu korporācijām, mūsu C!Q! norisinājās literārais un dāmu vakars kopā ar *Selgu*, kurā *selgas* mākslas dienu tematiskajā dzejas ietvarā uzstājās ar stāstu par Raini un viņa dailradi. Aizvadīta tradicionālā 18. novembra balle, kuru apmeklēja teju divi simti korporantu. Tālākie viesi bija

no Somijas un Polijas. Bridža spēles turnīrā uzvarētāja titulu ieguva b!fil! Agris Bušs, *talavus*. Uzņemti astoņi aktīvi fukši.

Patria

Viesmīlīgajās *Fraternitas Lettica* telpās kopā ar draugiem aizvadīts 99. gadadienas dibināšanas komeršs. 24. novembrī Latvijas Valsts prezidents sveica starptautisko mācību priekšmetu olimpiāžu laureātus, viņu pedagogus un mentorus; starp godinātajiem bija arī *Patria* biedri fil! Morics Roberts Mūrnieks un com! Armands Rudušs. *Selonijas* viesmīlīgajās telpās aizvadīts Rīgas Latviešu studentu savienības – studentu korporācijas *Patria* pirmorganizācijas – dibināšanas 118. komeršs. Lepojamies ar biedriem com! Andi Ignatu Jermakovu un fil! Agri Raipali, kuri kļuvuši par LU fonda – Karlsonu ģimenes un Timermaņa – 2025./2026. akadēmiskā gada stipendiātiem.*

Fraternitas Livonica

Uzņemti trīs zēni, krāsas ieguvis viens tautietis. Nolasītie zēnu referāti: *Labākais auto fuksim: empīriska ceļvedis pārdomātai izvēlei; Vai Rīgas sabiedriskais transports spēj konkurēt ar mūsdienu prasībām?* Izveidota jauna tradīcija kopā ar *Daugavieti* – galda spēļu vakars, kas norisinājās trešo semestri. Konventā viesojās: Kārlis un Andrejs Zitmaņi no grupas *Sudden Lights* sarunu vakarā *No viesistabas līdz arēnai*; Artūrs Valdmanis ar prezentāciju *Kā nopirkt savu pirmo nekustamo īpašumu*. Fil! Mārtiņš Vaivads ieguvis doktora grādu medicīnā.

Fraternitas Imantica

Pēc trim viesu vakariem uzņemti divi krustdēli. Aizvadīts korporāciju dāmu komiteju eksternais pasākums. Fil! Eduards Grigorjevs saņēma Zemessardzes komandiera apbalvojumu – trešās pakāpes medaļu *Par kalpošanu Zemessardzei*.

Gersicania

Uzņemti pieci krustdēli. Aizvadīts eksternais dāmu vakars, kurā viesojās *daugavietes* un korporācija *Filiae Patriae* (Igaunija). 31. oktobrī dibināta *Gersicania* dāmu komiteja. C!Q! telpās norisinājās *Varavīksnes* komeršs.

Fraternitas Vanenica

C!Q! organizējām ikgadējo paukošanas turnīru, un uzvarētāja godu baudīja fil! Atis Tenbergs, *latvus*, savukārt par labāko krustdēli tika atzīts kr! Raimonds Druvaskalns, *frater metropolitanus*. Aizvadīti seši lit!vak!, no kuriem viens, veltīts vīriešu veselībai, rīkots kopā ar *Lettonia* un *Latvia*. 27. septembrī fil! Kārlis Krastiņš piedalījās konferences *Support AZOV Latvia* organizēšanā, uz kuru tika ielūgti arī *vanēņi*. Fil! Krastiņš ilgstoši un nenogurstoši darbojas organizācijā, lai iespēju robežās apgādātu ukraiņus ar nepieciešamo ekipējumu. Valsts svētkos mūs apciemoja draugi no studentu korporācijas *Sakala*, kuri kopā ar mums devās gājienā uz Rīgas Brāļu kapiem.

STUDENŠU KORPORĀCIJĀS

Daugaviete

5. septembrī Melānijas Vanagas muzejā noritēja Amatas apvienības organizēts pasākums, kas bija veltīts mūsu god! fil! Melānijas Vanagas 120 gadu un muzeja 25 gadu jubilejai. Aizvadīti vairāki saistoši lit!vak! un viesu vakari: *Latvijas izcilo un spēcīgo sieviešu vēstures mantojums šodienai* (pētniece Liene Dreimane); stāvizrāde *Stāsti, ko solījies nevienam nestāstīt* (taut! Annas Marijas Knokas filistrēšanās referāts); galda spēļu vakars kopā ar *Fraternitas Livonica*; meit! Emīlija Korago nolasīja krāsu referātu *Vai tetovējumi vēl joprojām ir atpazīšanas zīme marginālajām sabiedrības grupām?*, par ko viņai piešķirta goda literārās maģistres Skaidrītes Sirsones prēmija. Novembrī apmeklēja filmas *Tīklā. TTT leģendas dzimšana* pirmizrāde. Decembrī notika zefīru meistarklase, bet semestri *daugavietes* noslēdza ar tradicionālo Ziemassvētku pasākumu.

Gundega

Vasaras vidū *Gundega* kopā ar *Seloniju* rīkoja korporāciju ģimenes festivālu *Zaļā luste*. Aizvadīti vairāki viesošanās vakari: *Sveika! Esmu Gundega*; kantu vakars *Dziesmotās tradīcijas korporācijā*; kā arī *Dziesmā ir spēks*, kurā referēja diriģents Edgars Vītols. Lielā pieprasījuma dēļ bija papildu viesu vakars. Sarīkoti astoņi lit!vak! un cant!vak!. Tajos viesojās Abgunstes muižas saimniece Asnāte Avotniece; fil! Alma Egle un com! Signe Roberta Zeltiņa (*Korp! Gundega stipendijas nozīme akadēmiskās izaugsmes ceļā*), un Vita Stiģe-Škuškovnika (*Bezbērnotības jēdziens, iemesli un sabiedrības priekšstatī*). Lit!vak! tēmas: par fil! Helgu Ozoliņu, 7. c! (fil! Ināra Kampenusa); krāsu referāts *Neirodeģeneratīvās slimības: psiholoģiskie izaicinājumi un atbalsts pacientiem un ģimenēm*; krāsu referāts *Lobēšana un tās realitāte Latvijā*; krāsu referāts *Kreilības fenomens: no ģenētikas līdz ikdienas paradumiem*. Konventā risinājās meiteņu rīkots Mārtiņdienas pasākums, 18. novembra svētku pusdienas *gundegu* ģimenēm, kā arī Ziemassvētku vakars neformālā gaisotnē. Piedalījāmies konventa sakopšanas talkā, *gundegu* atdusas vietu apkopšanas talkā un *Dzintras* organizētajā talkā *Billītēs*. 29. novembrī tikāmies dibināšanas komeršā,

kur tika prezentēta fil! Kristīnes Jarinovskas izdotā grāmata *Gundegu raksti II*, kas veidota kopā ar fil!fil! Baibu Ozolu, Ināru Kampenusu un com! Annu Pētersoni-Karlsoni. Uzņemtas septiņas meitenes, 171. c!. Aktīvi apmeklētas deju stundas kopā ar *Selonijas* fukšiem; meitenes regulāri piedalījās audzināšanās un kantu stundās. *Gundegā* izveidots iekšējs grāmatu klubīš (idejas autore – com! Anna Pētersone-Karlsonē un m! Rebeka Birziņa), kurā jau apspriesti I. Gubiņas un G. Repšes darbi. Fil! Marisai Maijai Butnerei un com! Annai Madarai Liede piešķirta ikgadējā *Gundegas* stipendija.

Dzintra

174. *coetā* uzņemtas sešas meitenes. Aizvadīti lit!vak! par tādām tēmām kā reitterapijas ietekme uz cilvēka fizisko un psiholoģisko veselību; apmierinātība ar demokrātiju; centrālo banku vēsturiskā attīstība; modes analīze caur varas simboliem; organizējām starptautisku lit!vak! par sievietēm ornitoloģijā. Ar lit!vak! svinējām arī 36 gadu jubileju kopš *dzintru* darbības atjaunošanas Latvijā. Septembra sākumā *dzintras* piedalījās sieviešu ordinācijas 50 gadu un Latvijas Luterāņu sieviešu teoloģu apvienības 30 gadu jubilejas pasākumos. *Dzintru* fil! Austras Reines, 79. c!, stāsts ietverts muzeja *Latvieši pasaulē* izstādē *Neērtais aicinājums: sievietes garīdznieces luteriskajā baznīcā*. Organizējām talku *Billitēs* – mūsu goda fil! Elza Stērstes memoriālajās mājās. Kopā ar *Lettgallia* 7. novembrī rīkojām Mārtiņdienas svinības. 18. novembrī uzņēmām ciemiņus no Igaunijas (kartelmasas no *Indla*), Lietuvas (*Fraternitas Lituania et Patria*) un Somijas (*Savolainen osakunta*). Lepojamies ar com! Kristīnu Ņefjodovu, 159. c!, kura saņēmusi Rīgas domes Labklājības departamenta gada balvu sociālajā nozarē nominācijā *Gada varonis*. Savukārt com! Zanda Zelma Lece, 166. c!, saņēmusi Ārlietu ministrijas Valsts sekretāra balvu par profesionālu un pašreizējā darbu ANO Drošības padomes lobija pasākumu koordinēšanā un publiskās diplomātijas pasākumu organizēšanā.

Imeria

Uzņemtas desmit meitenes, un krāsu solījumu šoruden nodeva sešas meitenes. Konventa dzīvoklī viesojās vācu korporācijas *Corps Frisia Braunschweig* pārstāvi un *Dzintra*. Turpinot starpkorporāciju draudzību un iepazīstot *Imeria* ikdienu, rudenī pie mums viesojās arī *Filiae Patriae* un *Daugavietes* pārstāves. 27. septembrī *imerietes* apmeklēja

LU 106. akadēmisko balli, kurā notika arī taut! Elizabetes Katrīnas Mihaševičas, SIP!K! t/I sekr!, uzruna SIP!K! vārdā. Novembrī meiteņu organizētajā literārajā vakarā mājīgā gaisotnē oficiāli atklājām mūsu C!Q! atjaunoto balkonu; mums draudzīgi palīdzēja *Selonija*. Kopā ar *Lettgallia* un *Seloniju* klausījāmies stāstījumā par balkonu vēsturi un veidiem, bet komandu spēlēs centāmies atšķirt gan populāru animācijas filmu, gan Rīgā sastopamus korporāciju balkonus. Lepojamies ar dažādiem *imeriešu* sasniegumiem. Piemēram, taut! Inga Sīle 8. novembrī Latvijas Farmaceitu biedrības 14. kongresā saņēma Vijas Eniņas balvu farmācijā par grāmatas *Ārstniecības augi no ticējumiem līdz mūsdienām* sarakstīšanu un ieguldījumu sabiedrības izglītošanā. Taut! Viktorijai Vucenai piešķirta Viļa Vītola fonda stipendija. Jauntaut! Laura Sabīne Taurmane ieguva Rīgas Stradiņa universitātes titulu *Gada studente*. 15. novembrī dibināšanas komeršā pasniedzām trīs stipendijas: fil! Zanes Rozenbergas stipendiju m! Everitai Bindei un jauntaut! Martai Aukonei par kopīgu pētījumu medicīnas izglītībā, kā arī *Imeria* stipendijas fonda stipendiju taut! Rūtai Bruževicai, Tallinas Universitātes doktorantei un LU 1. kursa somugru studiju studentei, disertācijas darba noslēguma posma atbalstam.

Selga

Pēc vairāku gadu pārtraukuma oktobrī *Selga* rīkoja Korporāciju mākslas dienas, kas šoreiz ieguva jaunu skanējumu – *Mākslas rudens 2025* –, kas bija m!m! Līvas Janevicas un Renātes Martas Āboltiņas krāsu pasākums (plašāk par to lasāms žurnāla 43. lpp.). Aizvadīti saistoši lit!vak! un viešņu vakari: piemēram, saruna ar Amandu Strīgeli par drosmi būt uzņēmējai, par netradicionālām profesijām un spēju attīstīt vēl neizprastas lietas; tikšanās ar Jūliju Zandersoni, biznesa līderi un vienlaikus arī savvaļas dzīvnieku fotogrāfi; runājām par sievietes ciklu un tā ietekmi uz ikdienas dzīvi; klausījāmies referātu par amatierteātriem Latvijā. Novembrī *Selga* un *Latvia* aicināja kopīgi aizvadīt vakaru tematiskajā pasākumā *Tava loma valsts aizsardzībā* (plašāk par to lasāms žurnāla 34. lpp.). 18. novembrī *Selgā* uzņēmām jaunu goda filistri – sabiedrisko darbinieci un tērpu mākslinieci Ievu Ādamsoni (plašāk par to lasāms žurnāla 41. lpp.) Rudens semestrī 159. *coetā* uzņēmām piecas meitenes. Sākti *Selgas* 100. jubilejas rīkošanas darbi. Decembrī aizsākām projektu *19 labie darbi Selgas dibinātājām*. Atceroties un godinot *Selgas* 19 dibinātājas, veiksīm sabiedriski nozīmīgus darbus viņu dzimtajos novados, sniedzot atbalstu vietējiem iedzīvotājiem. Darbu mērķis un veids tiek izraudzīts sadarbībā ar attiecīgo pašvaldību vai tās iestādi. Šādā veidā *selgas* vairāk iepazīst mūsu dibinātājas un vienlaicīgi iesaistās labdarībā dažādos Latvijas novados.

Varavīksne

Aizvadīti seši lit!vak! un viešņu vakari. Rīgā notikušie lit!vak!: *Mans Varavīksnes ceļš no trimdas uz Latviju* (fil! Ingrīda Kariņa-Bērziņa, *varavīksne*), *Eidžisms darba vietā* un *Sieviešu ordinācijas jautājums* (Arta Skuja). Jelgavā notikušie lit!vak!: *Dzīves garša* (zifil! Ilze Auzere, *varavīksne*),

Monogrāfija: Sievietes Latvijas intelīgencē (Zane Rozīte) un erudīcijas vakars (vadīja fil! Agnese Šmite, *varavīksne*). Divas m!m! aizstāvējušas krāsu referātus: *Eidzisms darba vietā* (m! Linda Stefānija Butkeviča) un *Bārtas tautastērps – no etnogrāfiskā līdz mūsdienām* (m! Katrīna Celmiņa). Kopjot literārās tradīcijas, rudenī devāmies uz Modes muzeju, apmeklējot izstādi *Es mīlu “Art Deco”*. Savukārt decembrī tikāmies *varavīksņu* grāmatu klubā, kur kopīgi apspriedām mūsu zelta filistres Renātes Ligeres grāmatu *Mūsu Mammās vēstules no Sibīrijas* (autorizdevums, 2025). Novembrī nolikām svecītes 11. novembra krastmalā Rīgā, kā arī piedalījāmies 11. novembra lāpu gājienā Jelgavā. Novembrī konventā norisinājās meiteņu rīkota ēst gatavošanas meistarklase, kur apguvām receptes no zelta filistru pūralādēm. 18. novembrī pēc gājiena mūsu *C!Q!* aizvadījām svētku pusdienas, kas bija reizē jaunās *varavīksņu* virtuves atklāšanas pasākums (plašāk par to lasāms žurnāla 48. lpp.). Dibināšanas komersā 29. novembrī *Varavīksnes* filistru biedrības stipendiju saņēma m! Katrīna Celmiņa. 70. atj. c!l. uzņemtas piecas m!m!. Meitenes apmeklēja deju stundas kopā ar *Daugavietes* meitenēm un *Fraternitas Lettica* fukšiem. Gatavojamies Korporāciju teātra festivālam, kas notiks 2026. gada 11. aprīlī.

Sororitas Tatiana

Uzņemti trīs jauni fukši jeb 60. c!l. Devāmies ekskursijās uz Rīgas Tehniskās universitātes Laboratorijas māju (organizēja *Fraternitas Arctica* god!fil! Aleksejs Kataševs), Modes muzeju un Rīgas Jūgendstila centru. Aizvadīti vairāki saistoši literārie vakari: *Iepazīšanās ar korporāciju dzīvi* (phil! Nadežda Semjonova), *Taivāna: kontrasti* (com! Marina Trofimova), *Mentālie traucējumi un uz pierādījumiem balstītas terapijas metodes* (f! Diana Smirnova).

Spīdola

Uzņemtas piecas meitenes. Aizvadīti izzinoši pasākumi un lit!vak!, piemēram, dermatoveneroloģe Laura Freiberga iepazīstināja *spīdolas* un viešņas (*zintas*, *staburadzes*) ar praktiskiem padomiem ādas kopšanā un profilaksē. Fil! Laura Smukule lit!vak! *Klātesamība pārgājienos jeb pārgājienu klātesamība* dalījās par savu pieredzi. Ar akadēmisko vienību *Latviete* apmeklējām Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzeju un izstādi *Modernisma un Art Deco plakāti Latvijā 20. gs. 20.–30. gados*. Novembra beigās notika *spīdolu* Adventes darbnīca un vainagu gatavošana. Fil! Dacei Markus iznākusi monogrāfija *Izloksnes Latvijas-Igaunijas pierobežā*, un decembra nogalē Dace *spīdolas* iepazīstināja gan ar grāmatu, gan izloksni un tās runātājiem (malēniešiem), gan ar pašu Malēniju. Lepojamies ar fil! Daces aktīvo zinātnisko darbu un esam gandarītas, ka varējām atbalstīt grāmatas tapšanu ar *Spīdolas* stipendiju.*

Zinta

Uzņemtas divas meitenes jeb 84. c!l. Svinot 33. gadadienu *zintu* iedibināšanai Latvijā, apmeklējām Latvijas Okupācijas

muzeja pastāvīgo ekspozīciju un izstādi *Latvija ārpus Latvijas. Latviešu trimdas izveidošanās un darbība Latvijas neatkarības uzturēšanā* un ieturējām kopīgas svinīgās vakariņas. Noritējuši vairāki lit!vak!: *Ceļš uz Okupācijas muzeju* (fil! Valda Liepiņa); *Iepazīsti studenšu korporācijas!* (fil! Elīna Belecka un taut! Gunita Kurpniece); *Mans dienests Zemessardzē* (fil! Anda Cine, *daugaviete*); *Latvijas Goda konsuls Emīls Dēliņš un viņa devums Latvijas brīvības atgūšanā* (fil! Maruta Tauriņa); *Dikensa iela. Kā mēs no Rīgas stāstījām austrāļiem par latviešiem* (fil! Brigita Stroda). Fil! Liāna Vilciņa, 27. c!l, saņēmusi Sidnejas Latviešu biedrības atzinības rakstu par jauno kopienas locekļu sagaidīšanu un piesaistīšanu ar smaīdu un laipnību.

Staburadze

11. novembrī uzņemtas trīs meitenes jeb 71. c!l. 9. oktobrī notika lit!vak! *Praktiski M! piemēri efektīvākai ikdienai*, kurā pieredzē dalījās Baltijas Datoru akadēmijas Datu un biznesa procesu eksperts, mākslīgā intelekta jomas pasniedzējs com! Kristaps Eniņš no *Talavijas*. Oktobra vidū notika lit!vak! – meit! Rūtas Stīlves krāsu referāts *Ieslodzīto resocializācijas papēmieni Latvijā starpkaru periodā: starp cietuma sienām un sabiedrībā*. Oktobrī kopā ar ģimenēm un draugiem devāmies meit! Santas Dunaiskas organizētajā ekskursijā uz Stūra māju. Decembrī meit! Santa Dunaiska (*Austra*) lasīja krāsu referātu *Diaspora kā mazas valsts stratēģiskais diplomātijas rīks. Latvijas piemērs, trimdas diaspora*. Priecājamies par mūsu fil! Ritu Melnaci, kura uzņemta Latvijas Teātra darbinieku savienības *Teātra Zelta fondā*. Mūsu fil! Rita bija Latvijas Nacionālā teātra ilggadējā literārās daļas vadītāja.

Līga

Uzņemta viena meitene jeb 46. c!l. Lit!vak! un viesu vakari: *Māksla ieraudzīt* (glezniecības pamatprincipi – referēja fil! Kristīne Šķipsna-*Halbleib*); *Restaurācijas aspekti* (restaurācija baznīcās, pilīs, muižās – stāstīja Natālija Jātniece); Mūzikas un rakstniecības muzeja ekspozīcijas *Prokrastinācija un radīšana* apmeklējums. *Līgas* nesen ieguvušas *C!Q!* telpas Lejas ielā 7b un aktīvi tās apsaimnieko, aicinot ciemos arī viesus un viešņas no citiem konventiem.

Filistru biedrību savienībai pievienojas Gersicania F!B!

Fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

F!B!S! apvieno 17 studentu korporāciju filistru biedrības. Savienības kopsapulcē 30. janvārī tika izskatīts *Gersicania F!B!* iesniegums par uzņemšanu organizācijā. Ar gandrīz vienbalsīgu lēmumu *Gersicania* tika uzņemta F!B!S!.

Ar šo nozīmīgo balsojumu visas četras 1947. gadā dibināto studentu korporāciju filistru biedrības ir pilntiesīgas F!B!S! biedres. F!B!S! joprojām balstās uz filistērijas galvenajiem pamatprincipiem: aktīvo konventu pasākumu atbalstu (tādu kā 18. novembra gājiens un B!T!K! balle), deju kopas *Marmale* un P!K!V!K! darbību, kā arī žurnāla *Universitas* izdošanu. **U!**

* Konvents nav iesniedzis informāciju par aktualitātēm, tā iegūta no Facebook konta. Redkolēģija neuzņemas atbildību par teksta satura un faktu precizitāti.

Būt vai nebūt – kas nosaka jaunas korporācijas tapšanu?

Kā mūsdienās veidojas jauna korporācija? Kāds ir tās ceļš līdz atzīšanai? Kā līdzsvarot reģionālu iniciatīvu ar vēsturiskajiem studentu korporāciju principiem? Lai iepazītu dažādās perspektīvas, *Universitas* apkopoja viedokļus no Prezidiju konventa (P!K!¹), tā bijušā seniora (P!K! s/l sen!²), Filistru biedrību savienības (F!B!S!³) un *Talavijas* filistra (I. S.⁴), kurš cieši atbalsta jaunās korporācijas *Fraternitas Aeratorum* tapšanu. Šie viedokļi atklāj gan atbalstu reģionālajai iniciatīvai, gan bažas par procedūru ievērošanu. Vai jaunā iniciatīva kļūs par pārbaudījumu esošajai kārtībai? Atbildes, šķiet, meklējamas dialogā – un šis dialogs ir sācies.

Kā vērtējat *Fraternitas Aeratorum* iniciatīvu veidot jaunu studentu korporāciju mūsdienās?

P!K!: P!K! kopumā pozitīvi vērtē iniciatīvas, kas veicina studentu pašorganizēšanos un akadēmisko tradīciju attīstību Latvijā. Jaunu studentu organizāciju veidošanās, īpaši ārpus tradicionālajiem studentu centriem, var bagātināt studentu dzīvi un stiprināt akadēmisko vidi reģionos.

P!K! s/l sen!: Ja korporācija taptu Rīgā vai Jelgavā, tas būtu citādi. Rēzeknei ir augsts potenciāls, jo nav konkurences par studentiem ar citām korporācijām. Ir svarīgi radīt papildu motivāciju, lai katrs Rēzeknes students pabeigtu studijas un turpinātu dzīvi savā novadā. Atbalstu šādu iniciatīvu.

F!B!S!: Studentu korporācijas dibināšana Rēzeknē raisa divējādas pārdomas. Fakts, ka Latvijas studentu korporāciju vērtības un tradīcijas ir tuvas arī ārpus tām esošiem studentiem, stiprina pārliecību par šo organizāciju ilgtspēju. *Fraternitas Aeratorum* biedru zināšanas par korporāciju darbības pamatprincipiem un rūpīgā attieksme pret regālījām izraisa cieņu. Tomēr pamatprincipu pārzināšana un vērtību un tradīciju cienīšana nav vienīgie studentu korporācijas pastāvēšanas un jo īpaši tās eksternas reprezentēšanas priekšnoteikumi.

I. S.: Vērtēju ļoti pozitīvi! Īpaši jau tādēļ, ka tā ir latgaliešu korporācija Latgalē. Pirmskara periodā korporācijas zināmu iemeslu dēļ darbojās Rīgā. Kopš atjaunošanās tās savu ģeogrāfisko areālu paplašinājušas tikai nedaudz, lai gan piemērotu augstskolu ir pietiekami daudz arī citos Latvijas reģionos. Centieni radīt buršu vidi Rēzeknē ir tikai apsveicami.

Kā jaunas korporācijas veidošanās ietekmēs kopējo studentu korporāciju vidi Latvijā?

F!B!S!: Kopš 1919. gada, kad tika dibināts P!K!, Latvijas studentu korporācijās ir noteikta kārtība, ka eksternas pastāvēšanas neatņemams priekšnoteikums ir Apvienotā korporāciju komāna (A!K!K!) garantēšana pie kādas no P!K! esošajām korporācijām un pašas korporācijas dalība P!K! sastāvā. Šādai kārtībai līdz nesenam laikam piekrita arī no P!K! izstājušās organizācijas.

P!K! s/l sen!: Šim vajadzētu būt vēl vienam iemeslam,

lai pārējās studentu korporācijas sakārtotu savstarpējās attiecības. Pirms *Fraternitas Aeratorum* mēs saucam par korporāciju, mums visiem par to jāvienojas. Problēma ir tā, ka ne visos jautājumos mēs varam sēsties pie viena galda. Kamēr neatrisināsim jautājumu par A!K!K!, tikmēr neredzu iespēju leģitīmi uzņemt jaunu korporāciju Latvijā.

P!K!: Jaunu organizāciju veidošanās pati par sevi paplašina studentu kustību un piedāvā papildu iespējas iesaistīties. Iniciatīva Rēzeknē varēs veicināt studentu tradīciju attīstību ārpus Rīgas un Jelgavas. Kopējā ietekme būs atkarīga no tā, kā organizācija attīstīsies un cik veiksmīgi tā ieklausies pastāvošajā studentu korporāciju vidē.

I. S.: Jaunas korporācijas ienākšana buršu saimē ar darbības centru Rēzeknē paplašina šo organizāciju ģeogrāfisko areālu, turklāt tā tieši nekonkurē ar esošajām korporācijām par jaunu biedru piesaisti. Gluži pretēji – tiek aktivizēti patriotiskie studenti Latvijas austrumos, kam ir būtiska nozīme mūsdienu apstākļos.

Vai krāsu atklāšanā un lietošanā *Fraternitas Aeratorum* nepārkāpj līdz šim pieņemtās normas?

P!K! s/l sen!: Pārkāpj. Citi konventi ir cīnījušies, lai viņu krāsas tiktu atsegtas. Kāpēc lai mūsdienās tas būtu izņēmums? Ja *Fraternitas Aeratorum* grib būt daļa no buršu saimes, tad šādas lietas ir jāciena. Viņiem vēl priekšā daudz darba, pārējie konventi negrib likt šķēršļus, tomēr jāatceras, ka buršu saimē tradīcijas un cieņa pret krāsām ir svarīgas vērtības. Publiska parādīšanās krāsās rada jautājumu – kāpēc mums uzņemt korporāciju, kas vairākkārt pārkāpj noteikumus un neciena trikolora nēsāšanu?

F!B!S! valdes loceklis, fil! Mārtiņš Gode, frater lataviensis: Pirmā reakcija, ieraugot *Fraternitas Aeratorum* komerša fotogrāfiju sociālajos tīklos, bija pārsteigums, jo starp fotogrāfijā redzamajiem "lataviensiem" nemanīju nevienu pazīstamu seju. Informācija par jaundibinātās korporācijas krāsu izvēli ātri izplatījās *lataviensu* saimē un raisīja dažādus viedokļus un diskusijas. Rēzeknes puīšu izvēlētais krāsas – zils-balts-bronza – attēlā radīja jautājumus par atbilstību heraldikas likumiem, bet sociālo tīklu fotogrāfijā vizuālā līdzība mūsu krāsām bija nepārprotama. Krāsu līdzības jautājums tika cilāts gan *lataviensu* speciālajā konventā, gan

1 Atbildes iesūtījis P!K! t/l sekr! taut! Agnis Salmiņš, *latvus* 2026. gada martā, diskusijas vēl P!K! turpinās.

2 P!K! s/l sen! com! Lauris Ostrovskis, *frater letticus*.

3 Atbildes iesūtījis F!B!S! valdes loceklis fil! Reinis Zauers, *lettgallus*.

4 Fil! Intars Sondars, *talavus*.

PIK! sēdē. *Fraternitas Aeratorum* pārstāvji bija informēti, ka viņu izvēlētās krāsas ir pārāk līdzīgas *Fraternitas Lataviensis* krāsām un tas var radīt sarežģījumus viņu atzīšanai un pieņemšanai buršu saimē. Rēzeknieši bija gatavi sarunām un uz tikšanos *Fraternitas Lataviensis CIQ!* paņēma līdzīgu visu savu regāliju komplektu, un pat atstāja to uz vairākām dienām, lai vairāk *lataviensu* varētu pārliecināties, ka tomēr dzīvā krāsu atšķirība ir viegli pamanāma un viennozīmīga. Vēlāk speciālajā konventā *Fraternitas Lataviensis* lēma, ka neiebildīs *Fraternitas Aeratorum* krāsu izvēlei, un par to arī informēja PIK!. Te gan jāpiebilst, ka tomēr *Fraternitas Aeratorum* pārstāvji ir pārkāpuši senus korporāciju principus un publiski parādījušies krāsās. Kamēr korporācija nav garantējusi AIK!K! un uzņemta PIK!, tā ar savām krāsām parādīties atklāti nedrīkst. 21. gadsimtā tas attiecas arī uz interneta medijiem.

PIK!: Atšķirības zīmju – trikolora un to saturošu regāliju – publiska lietošana vēsturiski bijusi pieļaujama tikai pēc oficiālas uzņemšanas studentu korporāciju vidē jeb atzīšanas par studentu korporāciju. Lai organizācija Latvijā tiktu atzīta par studentu korporāciju, tai jāizpilda AIK!K! nosacījumi.

” Lai organizācija Latvijā tiktu atzīta par studentu korporāciju, tai jāizpilda AIK!K! nosacījumi.

Visus Latvijas buršus apvienojošais pamatdokuments AIK!K! paredz, ka šie nosacījumi ietver minimālo aktīvo un studējošo biedru skaitu, darbības principu atbilstību AIK!K!, atzīšanu pie Latvijā akreditētas augstākās izglītības iestādes, organizācijas darbības pārraudzības periodu pie PIK! atzītas studentu korporācijas un komāna garantēšanu pie kādas PIK! studentu korporācijas. *Fraternitas Aeratorum* vēl nav izpildījis visus minētos nosacījumus, taču tās biedri manīti publiski nēsājam trikoloru. Pēc organizācijas atzīšanas par studentu korporāciju tai, tāpat kā jebkurai Latvijas studentu korporācijai, jāuzņemas pienākumi, un tās biedriem kā AIK!K! garantiem jāievēro tradīcijas un uzvedības normas, kuras apzīmējam ar burša stāju, kā arī jāatbild par izdarītajiem pārkāpumiem.

Trikolors ir mūsu identifikācijas zīme sabiedrībā, un jebkura deķeli nēsājoša cilvēka rīcību var attiecināt uz studentu korporāciju vidi kopumā. Lai gan mums nav iemesla domāt, ka *Fraternitas Aeratorum* biedri būtu veikuši darbības, kas sabiedrībā radītu negatīvu priekšstatu par studentu korporācijām, kamēr viņi nav izpildījuši nosacījumus, lai kļūtu par pilntiesīgu korporāciju, mēs nevaram atbalstīt publisku tās biedru izvēlēto trikolora nēsāšanu. Latviešu studentu korporācijām iespēja publiski nēsāt trikoloru vēsturiski bijusi

ļoti nozīmīga, jo atzīšana par vienlīdzīgiem vācu dominētajā akadēmiskajā vidē pirms Pirmā pasaules kara bija jāizcīna. Tolaik noteiktās kārtības neievērošana nereti beidzās ar fiziskiem konfliktiem, neapstiprināta trikolora konfiskāciju vai sankcijām no augstskolas puses. Mūsdienā sabiedrībā nav likumīgu un sabiedrības normām atbilstošu mehānismu, kas ierobežotu personu vai organizāciju vēlmi saukt sevi par studentu korporāciju vai publiski lietot trikoloru. Tādēļ PIK! šajā jautājumā veicis skaidrojošu dialogu ar *Fraternitas Aeratorum* un ir atvērts turpmākām sarunām, lai viņi varētu kļūt par pilntiesīgu studentu korporāciju un tās biedri – par pilntiesīgiem buršiem.

I. S.: Saskaņā ar senajām tradīcijām līdz uzņemšanai kādā no jumtorganizācijām jaunai korporācijai būtu jāpaliek ar aizsegtām krāsām. Tā kā viņu pamatdarbība noris Rēzeknē, kur nav citu korporāciju, un ir jāpiesaista jauni biedri, uzskatu, ka izņēmuma kārtā atklāta krāsu lietošana ir pieņemama. Savukārt, reprezentējot sevi Rīgā, nekad nav ticis pieprasīts aizsegt krāsas; cik man zināms, uzņemošās korporācijas vienmēr ir akceptējušas uzstāšanos krāsās.

Fraternitas Aeratorum idejiski plāno pievienoties CIQ!. Vai tas nav pretrunā ar līdzšinējo praksi par jaunas korporācijas atzīšanas procesu caur PIK!?

FI!BI!: *Fraternitas Aeratorum* norāda, ka tā garantējusi komānu (gan nenorādot, kādu) pie *Talavijas* un nolēmusi pievienoties Šaržēto konventam, taču tas neatbilst spēkā esošajiem AIK!K! noteikumiem, tāpēc tai diemžēl ir liegta iespēja sevi eksterni reprezentēt kā korporāciju. *Fraternitas Aeratorum* pievienošanās studentu korporāciju saimei FI!BI! valdes ieskatā būtu ļoti vēlams un buršu dzīvi bagātināošs notikums, tomēr tam būtu jānotiek saskaņā ar AIK!K! noteikumiem.

PIK!: Attiecībā uz citām organizācijām vai apvienībām PIK! neveido viedokli par to organizāciju darbību, kurām nav studentu korporācijas statusa. Vienlaikus jāuzsver, ka studentu korporācijas statusa piešķiršana tradicionāli ir kopīgs buršu saimes lēmums un šī procesa ievērošana ir būtiska studentu korporāciju vēsturiskās nepārtrauktības un kvalitātes standartu saglabāšanai.

PIK! s/I sen!: Es respektēju *Fraternitas Aeratorum* nostāju turēties kopā ar saviem komāna garantiem *talaviem*. Uzskatu, ka viņi pie tā arī paliks, jo *Talavijas* biedri viņiem palīdzējuši visvairāk.

I.S.: Tā kā *Fraternitas Aeratorum* garantējusi komānu pie *Talavijas*, kas ir CIQ! sastāvā, tad loģiski, ka labvēlīga lēmuma gadījumā tā arī notiks. Uzņemšana PIK! nebūtu iespējama arī tādēļ, ka CIQ! Vispārējais komāns un Apstiprināšanas akts nav identiski PIK! AIK!K!. Tomēr *Fraternitas Aeratorum* apņēmusies panākt, ka PIK! sastāvā esošās korporācijas atzīst tās tiesības uz pastāvēšanu, par ko liecina, piemēram, krāsu līdzības atrisināšana ar *Fraternitas Lataviensis*. Tāpat viņi regulāri apmeklē citas korporācijas, kur iepazīstina ar sevi. Noteikti, ka CIQ!, uzņemot *Fraternitas Aeratorum*, informēs PIK! par esošo situāciju un meklēs abas puses apmierinošu kopsaucēju. Formāli CIQ! drīkst atzīt jaunas korporācijas, neprasot PIK! atļauju, jo starp abām jumtorganizācijām nav noslēgta nekāda vienošanās – pat par savstarpējo atzīšanu.

Uzziņai par *Fraternitas Aeratorum*

Apvienojoties Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas (RTA) absolventiem – Kasparam Ločmelim, Daniilam Šinkarjukam, Armandam Ūzuliņam un mazliet vēlāk arī Sandim Promam –, izveidojusies aktīvu cilvēku grupa, kuras mērķis ir dibināt pirmo Latgales studentu korporāciju. 2017. gadā tika nodibināta Latgales studentu biedrība ar mērķi nākotnē izveidot studentu korporāciju. Tās statūtos ierakstīts: veicināt studentu iesaistīšanos studentu sociālajā dzīvē; veicināt Latvijas nacionālisma un patriotisma attīstību Latgales reģionā; veicināt studentu korporāciju tradīciju saglabāšanu un mantošanu.

“Draugu lokā sākām runāt par to, kas ir studentu korporācijas, sākām pētīt un interesēties, kāpēc mūsu pusē, Latgalē, nav šādas akadēmiskas organizācijas, kam mēs varētu pievienoties?! 2017. gadā bija pirmie braucieni uz Rīgu, atradām kontaktpersonas, kas varētu pastāstīt vairāk par studentu korporācijām.

”

**Komānu esam
garantējuši pie *Talavijas*,
tāpēc mūsu tālākā
darbība ir saistīta ar
Šaržēto konventu**

Interese pārauga pārdrošā idejā dibināt pirmo studentu korporāciju Latgalē. *Būvēties* kā *filiālei* Latgalē bija iespēja jebkuram konventam jau vairākas desmitgades. Tas laiks ir pagājis. Nolēmām, ja gribam studentu korporāciju Rēzeknē, tā jāveido mums pašiem. Iesim savu latgalisko ceļu, jo mums ir svarīga mūsu reģiona nākotne,” stāsta A. Ūzuliņš.

“Komānu esam garantējuši pie *Talavijas*, tāpēc mūsu tālākā darbība ir saistīta ar Šaržēto konventu. *Talavija* bija viena no pirmajām studentu korporācijām, kas 2017. gadā atsaucās un daudz mums ir palīdzējusi, tāpēc lēmumu esam pieņēmuši un savu vārdu turēsim. Tas nenožīmē, ka nekomunicēsim ar visām P!K! korporācijām. Pēdējos divus gadus aktīvi esam apmeklējuši vairākus konventus un turpināsim to darīt turpmāk. Veiksmīgi esam iepazinušies ar: *Fraternitas Arctica*, *Fraternitas*

Lettica, *Fraternitas Lataviensis*, *Selonija*, *Patria*, *Ventonia*,” stāsta D. Šinkarjuks.

“Strādājam, lai pilnvērtīgi izveidotu jauno studentu korporāciju atbilstoši A!K!K!. *Fraternitas Aeratorum* ir 25 biedri (17 krāsneši, 8 zēni); šie visi kļūs par korporācijas dibinātājiem. Filistru biedrību pagaidām neveidosim. Jaunos biedrus piesaistām ne tikai caur draugu un draugu draugu ieteikumiem, bet rīkojam arī viesu vakarus Rēzeknē; tie notiek biežāk nekā tikai semestru sākumā, lai audzētu biedru skaitu. Korporācijā plānots uzņemt studentus un absolventus gan no RTA, gan citām Latgales augstākās izglītības iestādēm, kā arī studentus un absolventus no jebkuras Latvijas augstākās izglītības iestādes, kuriem Latgale ir tuva sirdij. Reģionā korporāciju aktīvai darbībai ir vairāk izaicinājumu. Jaunieši nekad nav dzirdējuši par studentu korporācijām, un iepazīstināt ar tām, ņemot vērā mūsu pieejamos resursus, ir grūtāk nekā varbūt Rīgas vai Jelgavas konventiem. Esam apņēmības pilni nepagurstoši to darīt, lai arī Latgalē cilvēki iepazītu šo nedaudz atšķirīgo pasauli,” pārliecināts S. Proms.

Zils-balts-bronza

Fraternitas Aeratorum krāsas ir: zila – lojalitāte, balta – neatlaidība, bronza – vienotība. 2018. gadā noaustas pirmās krāsu lentes. Jautāti par to, vai krāsas nav līdzīgas *Fraternitas Lataviensis* krāsām, puīši teic, ka līdzības nav. “Jā, kad izslēdz gaismu, tad visas krāsas izskatās vienādi, bet dienasgaismā melnā no zilās atšķiras, zelta no bronzas atšķiras. Noliekot mūsu krāsu lentes blakus, tās ir pilnīgi dažādas. Esam pārsprieduši šo jautājumu sarakstē un klātienē pie *Fraternitas Lataviensis*, un tas ir atrisināts. Arī ar P!K! s/l prezidiju (*Fraternitas Lettica*) šis jautājums pārrunāts, un iebildumu krāsu jautājumā nav,” skaidro D. Šinkarjuks.

“Nevienā publiskā pasākumā krāsās nepiedalāmies, jo tas ir aizliegts, tāpēc nedodamies arī 18. novembra gājienā. Savukārt uz pasākumiem, kur mūs ielūdz kā viesus, pirms viesošanās noskaidrojam, vai drīkstam būt krāsās. Ir konventi, kas iebilst, un ir, kas neiebilst. Internos pasākumos, protams, lietojam savas krāsas. No korporāciju regālījām mums ir: krāsu lentes, deķelis un karogs. Procesā vēl ir cirkelis un vapenis, kas būs desmitgades projekts,” stāsta D. Šinkarjuks.

Fraternitas Aeratorum mītnes vieta ir Rēzekne, telpas konventa dzīvei tiek nomātas tās vēsturiskajā centrā, nevis akadēmijā, kā tas bija sākotnēji.

Sagatavoja: *Universitas* redaktore fil! Sandra Grigorjeva **U**

Akadēmisko mūžorganizāciju biedri dodas ikgadējā piemiņas gājienā no LU uz Rīgas Brāļu kapiem. Latvijas valsts karogu nes P!K! prezidējošās korporācijas *Latvia fil!* Alvis Puzulis, *latvus*.

***Fraternitas Livonica, Fraternitas Imantica un Fraternitas Cursica* prezidiji un biedri, klausoties svinīgās uzrunas.**

P!K! t/l sen! taut! Niks Gurtiņš, *latvus*, uzrunā akadēmisko mūžorganizāciju biedrus Rīgas Brāļu kapos.

Brīvība ir un paliek mūsu lielākā vērtība

P!K! t/l sen! taut! Nika Gurtiņa, *latvus*, uzruna akadēmisko mūžorganizāciju biedriem 2025. gada 18. novembra rītā Brāļu kapos

Foto: com! Toms Norde, *frater lataviensis*

Augsti godātie Latvijas universitāšu rektori, kapelāna kungs, burši, studenšu korporāciju pārstāves, akadēmisko mūža organizāciju biedri! Sveicu jūs Latvijas Republikas neatkarības proklamēšanas simtu septītās gadadienas rītā un brīvības cīnītāju piemiņas brīdī!

Pirms 107 gadiem Latvija no idejas kļuva par valsti. Šajos 107 gados mainījušās varas, pasaule un arī mēs paši. Viena lieta gan nemainās, un tā ir mūsu spēja pielāgoties jauniem apstākļiem. Kaut pēdējo 15 gadu laikā vien mūs skārušas visdažādākās pārmaiņas – finanšu krīzes; no latiem esam pārgājuši uz eiro; pandēmijas laikā mācījāmies strādāt attālināti; un esam piedzīvojuši visdažādākās reformas.

Latvija ir mūsu mājas. Ne vienmēr esam apmierināti ar mājās notiekošo, taču māju sajūtu jāspēj saglabāt sirdī arī laikos, kad nevalda kārtība, kādu vēlamies. Katram jādod savs pienesums, lai sakārtotu vidi sev apkārt, un kopīgi mēs varam veikt lielas pārmaiņas!

Noslēgumā vēlos nolasīt fil! Vairas Viķes-Freibergas, *spīdola*, citātu, kas ir mazliet vecāks par mani, taču, manuprāt, nav zaudējis savu aktualitāti arī šodien.

“Būsim lepni par to, kas jau sasniegts, būsim godīgi, izvērtējot to, kas vēl sasniedzams! Bet nekad neslēgsim negatīvisma un bezcerībā, jo, to darot, mēs noliegtu gan paši sevi, gan savu valsti. Mēs tagad esam brīvi, un brīvība ir un paliek mūsu lielākā vērtība. Nenovērtēsim brīvību par zemu! Mūsu kļūdas ir mūsu pašu, bet mūsu sekmes arī ir tikai mūsu pašu. Mēs esam kungi savā dzimtajā zemē. Mums pašiem jāmeklē sev likumus lemt un pār savu zemi valdīt.”

Vivat, crescat, floreat Latvijas Republika un akadēmiskās mūža organizācijas *in aeternum!* **U!**

Teologs Ludvigs Ernests Adamovičs, *lettonus*

Fil! Ēriks Jēkabsons, *lettonus*

Starpkaru periodā viena no atpazīstamākajām personībām Latvijā bija teologs, Latvijas Universitātes profesors un pirmais izglītības ministrs pēc autoritārā apvērsuma – Ludvigs Adamovičs (1884–1942). Viņam bija nozīmīga loma daudzos latviešu nācijas vēstures pagrieziena punktos – sākot ar cīņu par vietu sabiedrībā 20. gadsimta sākumā un Pirmā pasaules kara raisītajām pārmaiņām līdz pat padomju okupācijas režīma īstenotajai latviešu inteliģences iznīcināšanai, kurā noslepkavoja arī viņu pašu.

No lauku vides līdz akadēmiskajai elitei

Dzimtajā vārdā – Ernests Ludvigs (vēlāk par pamatvārdu izvēlējies otro – Ludvigs). Dzimis 1884. gada 23. septembrī Dundagas pagasta Kubeles skolā skolotāja un ērgelnieka Jāņa Adamoviča (1858–1930) un viņa dzīvesbiedres Alvīnes (dzimušas Feldmanes, 1860–1948) ģimenē, būdams vecākais no pieciem bērniem. Viņa māsa Paula, Valda un Vilhelmīne kļuva par skolotājām, bet brālis Fricis Jānis – par būvinspektoru. Ludviga brālēns Fricis Adamovičs (1863–1933) bija pazīstams pedagogs, dzejnieks un publicists. Var sacīt, ka ģimene bija sava laika Kurzemes lauku topošās latviešu inteliģences paraugs un piemērs. Zīmīgi, ka māte bija Dundagas novadnieka, ievērojamā tautiskās atmodas dalībnieka Ernesta Dinsberga audžumeita.

No 1891. gada mācījies Kubeles skolā, no 1897. gada tā sauktajā ministrijas skolā Dundagā (šādas mācību iestādes ar krievu mācību valodu Krievijas valdība mērķtiecīgi veidoja, lai veicinātu Baltijas guberņu rusifikāciju). Pēc tās beigšanas (no 1898. gada) mācījies privātajā Friča Cirķeļa progimnāzijā Talsos, bet no 1900. gada – Vidzemes guberņas (Aleksandra) vīriešu ģimnāzijā Rīgā (tagadējās Latvijas Mūzikas akadēmijas ēkā), kuru 1904. gadā beidza

”

Adamoviči bija sava laika Kurzemes lauku topošās latviešu inteliģences paraugs.

ar zelta medaļu. Līdzīgi citiem tā laika talantīgajiem latviešu jauniešiem, viņš jau ģimnāzijas gados mērķtiecīgi plānoja nākotni. Izvēle krita uz cienījamu profesiju, kas neaprobežojās tikai ar šauru specialitāti, bet pavēra plašas iespējas arī pedagoģiskajam darbam. 1904. gadā L. Adamovičs iestājās Tērbatas (mūsdienās – Tartu) Universitātē un sāka teoloģijas studijas. Mācoties intensīvi un bez pārtraukumiem, kādi tolaik daudziem studentiem bija ierasta lieta, viņš 1909. gada oktobrī saņēma teologa diplomu.

Ludvigs Adamovičs, 1920. gadi. Avots: Talsu novada muzejs, TNMM 13367/1

Ludviga Adamoviča pases foto, 1920. gadi. Avots: LNA Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs

Parāde pie Latvijas Universitātes pirms došanās uz Latvijas skautu 3. lielo nometni. L. Adamovičs – otrais no kreisās. Rīga, 1934. gada 25. jūlijs. Fotogrāfs Jānis Ozols. Avots: LNA Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs

Kārļa Ulmaņa 5. Latvijas Republikas Ministru kabinets. Rīga, 1934./1935. gads.
Fotogrāfs Krišs Rake. Avots: LNA Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs

Starp ticību un zinātņi

Jau studiju pirmajā gadā L. Adamovičs iestājās latviešu studentu korporācijā *Lettonia* un aktīvi piedalījās Tērbatas latviešu sabiedriskajā dzīvē (pildīja bibliotekāra amatu). Tajā laikā *Lettonia* apvienoja latviešu jauniešus, kuri studēja teoloģiju, medicīnu, jurisprudenci, filoloģiju un vēsturi, matemātiku u. c. Daudzi no viņiem starpkaru periodā kļuva par jaunās Latvijas valsts iekārtas balstiem un spilgtākajām personībām. Kopā ar L. Adamoviču vienā semestrī korporācijā iestājās vēlākais ārsts Jānis Jaunzems, mācītājs Visvaldis Sanders, juristi – ministrs Ēriks Feldmanis un advokāts Heinrihs Rūsis – un daudzi citi.

Lai nopelnītu līdzekļus mācībām, L. Adamovičs 1905.–1906. gada ziemā bija otrā skolotāja vietas izpildītājs Stendes pagasta 1. skolā (kur pirmais skolotājs bija viņa tēvs), bet vēlāk strādāja par ticības mācības skolotāju Tailovas sieviešu ģimnāzijā Rīgā.

No 1909. gada rudens L. Adamovičs pastāvīgi dzīvoja Rīgā. No 1909. līdz 1914. gadam viņš strādāja par ticības mācības skolotāju Rīgas pilsētas (Nikolaja) ģimnāzijā (mūsdienās – 1. ģimnāzijas ēka), no 1910. gada – arī Lomonosova ģimnāzijā un Rīgas Latviešu labdarības biedrības meiteņu skolā. Viņš darbojās Rīgas Latviešu biedrībā (bija Derīgu grāmatu nodaļas rakstu komisijas priekšnieks), kā arī Rīgas Latviešu izglītības biedrībā. Pirms Pirmā pasaules kara Vidzemes guberņas galvaspilsētā un visa reģiona metropolē Rīgā latvieši ieņēma arvien noteiktāku vietu pašvaldībā un tās iestādēs, skolās u. c. Sāncensība ar vācbaltiešiem un krieviem noritēja vispirms tieši skolās un organizācijās, tādējādi arī skolotājs Adamovičs bija tās

”

Tolaik *Lettonia* apvienoja latviešu jauniešus, no kuriem daudzi kļuva par Latvijas valsts iekārtas balstiem.

licinieks un dalībnieks. 1911. gada septembrī viņš izveidoja ģimeni ar Liliju Veitholdi-Nabadziņu, un 1912. gada novembrī piedzima meita Laima, bet 1914. gada jūlijā – dēls Valdis.

Pirmā pasaules kara un bēgļu laika pieredze

1914. gada vasarā sākās Pirmais pasaules karš, kurā Krievijas impērija iesaistījās no kara pirmajām dienām. Armijā tika iesaukts arī skolotājs Adamovičs, kuru iecēla par kantīnes (ēdnīcas) vadītāju kādā Rīgas darba rotā. 1915. gadā, Latvijas teritorijā ienākot vācu karaspēkam, strauji mainījās situācija Rīgā – sākās masveida bēgļu plūsma no Kurzemes guberņas un pilsētas uzņemumu un iestāžu evakuācija. Tika evakuēta arī Nikolaja ģimnāzija, kurā Adamovičs strādāja līdz 1915. gadam.

”

L. Adamovičs aktīvi darbojās latviešu bēgļu aprūpes darbā.

1915. gada vasarā fronte uz diviem gadiem nostabilizējās Latvijas teritorijā gar Daugavas līniju, vairāku desmitu kilometru lokā apņemot Rīgu. Līdz ar latviešu strēlnieku bataljonu veidošanu un to iesaistīšanu Rīgas aizsardzības kaujās strauji palielinājās luterticīgo karavīru īpatsvars, un no 1915. gada vasaras L. Adamovičs bija mācītāja amata kandidāts (ķesteris) Ziemeļu frontē Rīgā. Viņš tika piekomandēts Daugavpils kara apgabala un Ziemeļu frontes luterāņu mācītājam, bijušajam Dubultu ģimnāzijas līdzīpašniekam – *Lettonia* filistram Fricim Šmithenam. Šo dienesta pienākumu kontekstā 1916. gadā Tērbatā tika izdota grāmata ar L. Adamoviča apkopotajām garīgajām dziesmām latviešu karavīriem.

Revolūcija, Tērbata un zinātnisko gaitu aizsākumi

1917. gada martā Krievijā revolūcijas rezultātā tika gāzts cars un sākās haotisks pārejas periods. To, no vienas puses, iezīmēja strauja demokrātisku organizāciju veidošanās un darbība, kas nereti robežojās ar visatļautību, bet, no otras puses – nepārtraukta saimnieciskā stāvokļa pasliktināšanās. Kara apstākļos tas pavēra ceļu radikāla grupējuma, šajā gadījumā boļševiku, nākšanai pie varas.

”

Kā skolas direktors tieši atbalstīja Skolnieku rotas izveidi, tādējādi ierakstot savu vārdu Latvijas bruņoto spēku vēsturē.

1917. gadā L. Adamovičs nonāca sev labi pazīstamajā Tērbatā, kas no 1915. gada bija kļuvusi par svarīgu latviešu bēgļu tranzīta punktu ceļā no Kurzemes guberņas uz Pleskavu, Petrogradu un tālāk; tā bija arī pilsēta, kas tapa par latviešu centru. L. Adamovičs aktīvi darbojās latviešu bēgļu aprūpes darbā, bija bēgļu apgādāšanas komitejas sekretārs. Ar Vidzemes konsistorijas lēmumu viņu ordinēja

Ludvigs Adamovičs ar sievu Liliju, meitu Laimu un dēlu Valdi. Avots: Atpūta, 1934

par F. Šmithena palīgu (vikārmācītāja statusā). L. Adamovičs bija mācītājs Latviešu strēlnieku rezerves pulkā, kas bija izvietots dažādās Vidzemes vietās (Valmieras apkārtnē un citviet), kā arī strēlnieku pulku apvienotajā lazaretē Tērbatā. Vienlaikus viņš vadīja Tērbatas latviešu skolotāju biedrību.

Pēc boļševiku režīma nākšanas pie varas Krievijā apvērsuma ceļā L. Adamovičs 1917. gada novembrī tika ieskaitīts Tērbatas Universitātē, lai sagatavotos zinātniskajai darbībai Vecās Derības pētniecībā. Teoloģijas fakultātes vācu tautības profesori atteicās pakļauties varas iestāžu rīkojumam pilnībā pāriet uz krievu mācību valodu. Laiks bija smags, vairākus mēnešus cilvēki nesaprata, kā pareizāk rīkoties jaunajā situācijā, valdīja politisks juceklis un trūkums. 1918. gada februāra otrajā pusē, kad miera sarunas ar Padomju Krieviju Brestļitovskā bija nonākušas strupceļā, Vācijas armija ieņēma atlikušo Latvijas daļu un visu Igauniju.

Atgriešanās Latvijā un dzīve Vidzemē

Tērbatā esošajiem latviešiem radās iespēja atgriezties dzimtenē, un viņu vidū bija arī L. Adamovičs. Nonācis Rīgā, viņš sāka strādāt par skolotāju un pedagoģiskās padomes priekšsēdētāju Natālijas Draudziņas sieviešu ģimnāzijā. 1918. gada vasarā radās iespēja tieši pievērsties mācītāja darbam – viņš pārcēlās uz Vidzemi un sāka strādāt par adjunktmācītāju (palīgmācītāju) Mazsalacas draudzē. Drīz pēc tam viņš kļuva par Latviešu izglītības biedrības Valmieras nodaļas virsreālskolas (vēlākās Valmieras pilsētas reālskolas) direktoru. Šajā amatā viņš palika līdz pat Latvijas Neatkarības kara noslēgumam 1920. gada augustā. Šeit L. Adamovičs pieredzēja boļševiku asiņaino režīmu – revolucionāro tribunālu darbību, kas masveidā piesprieda nāvessodus tā sauktajiem šķiras ienaidniekiem, kā arī slepkavības un konfiskācijas. Lielinieku terora upuru vidū bija arī vairāki luterāņu mācītāji, tostarp viņam labi

pazīstami korporācijas *Lettonia* filistri. Turpmākie mēneši nesa straujas pārmaiņas. Vidzemi atbrīvoja Ziemeļlatvijas brigāde, kas cīnījās Igaunijas armijas sastāvā, bet bija politiski pakļauta Latvijas Pagaidu valdībai. Vienlaikus ar igauņu atbalstu sākās Latvijas civilpārvaldes veidošana. Drīz vien izcēlās konflikts ar vācu spēkiem, kas pārauga vēsturiskajās Cēsu kaujās. Pēc vāciešu sakāves jūlija sākumā kontroli valstī pilnībā atguva Kārļa Ulmaņa Pagaidu valdība.

1919. gada jūnijā, Cēsu kauju laikā, L. Adamovičs kā skolas direktors aktīvi atbalstīja Ziemeļlatvijas brigādes 2. Cēsu kājnieku pulka Skolnieku rotas izveidi. Tādējādi viņš savu vārdu uz visiem laikiem ierakstīja gan Latvijas bruņoto spēku, gan novada vēsturē.

No 1919. gada jūnija līdz decembrim L. Adamovičs darbojās Valmieras pilsētas pašvaldības laikraksta *Vidzemnieks* redakcijā. 1919.–1921. gadā viņš ieņēma Valmieras apriņķa skolotāju biedrības priekšnieka amatu (no 1920. gada – formāli, jo bija atgriezies Rīgā).

”
Viņa profesionālā darbība ar LU bija saistīta gandrīz visu turpmāko dzīvi.

Darbs Latvijas Universitātē un akadēmiskā karjera

1920. gada janvārī L. Adamovičs tika ievēlēts par 1919. gada rudenī izveidotās Latvijas Augstskolas (vēlākās Latvijas Universitātes, LU) Teoloģijas fakultātes docentu, un ar LU viņa profesionālā darbība bija saistīta gandrīz visu turpmāko dzīvi. No 1921. gada maija viņš bija vecākais docents, 1927.–1929. gadā un 1937.–1939. gadā – Teoloģijas fakultātes dekāns, 1929.–1931. un 1933.–1936. gadā – LU prorektors studentu lietās. No 1929. gada septembra līdz 1940. gada augustam L. Adamovičs bija Teoloģijas fakultātes baznīcas vēstures profesors un vadīja Baznīcas vēstures katedru. Vienlaikus viņš strādāja arī par ticības mācības skolotāju Rīgas 1. ģimnāzijā, Rīgas Skolotāju institūtā un Rīgas Valsts paraugskolā. 1929. gadā L. Adamovičam piešķirts teoloģijas doktora zinātniskais grāds (disertācijas tēma – *Baznīcas un ticības dzīve Vidzemes latviešu draudzēs 1710.–1740. gadā*).

Izglītības ministrs autoritārā režīma apstākļos

Pēc Kārļa Ulmaņa autoritārā apvērsuma L. Adamovičam tika piedāvāts izglītības ministra amats jaunajā valdībā,

”

Pēc Kārļa Ulmaņa autoritārā apvērsuma L. Adamovičam tika piedāvāts izglītības ministra amats.

un viņš to pieņēma 1934. gada 17. maijā (simbolisks un korporācijas *Lettonia* biedru nozīmi valsts dzīvē apliecinošs ir arī apstāklis, ka amatu viņš pārņēma no luterāņu mācītāja *lettona* Kārļa Beldava). Sākās ļoti aktīvs, taču pretrunīgs posms L. Adamoviča profesionālajā darbībā, ko noteica izveidotā autoritārā režīma raksturs. To apliecina arī L. Adamoviča kā jaunā izglītības ministra pirmie rīkojumi. Piemēram, viņš nekavējoties lika noņemt no skolu sienām to personu portretus, kuras pēc apvērsuma politisku iemeslu dēļ tika apcietinātas. (Jāatgādina, ka tolaik arestēja daudzus sociāldemokrātu deputātus, tostarp Saeimas priekšsēdētāju Paulu Kalniņu u. c.)

Starpkaru periodā Latvijā izglītības ministrs atbildēja arī par kultūras jautājumiem, un jaunajam režīmam šajās jomās bija jāsteno būtiskas pārmaiņas, lai veicinātu visas valsts dzīves latviskošanu. L. Adamovičs aktīvi iesaistījās šajā darbā. Piemēram, viņa vadībā 1934. gada 12. jūlijā tika pieņemts Likums par tautas izglītību, kas cita starpā noteica – ja vismaz viens no vecākiem ir latvietis, bērnam obligāti jāmacās latviešu skolā. 1935. gada 10. jūlijā L. Adamovičs beidza pildīt ministra amatu, un viens no galvenajiem aiziešanas cēloņiem bija dēla Valda – LU studenta, *Lettonia* krāsneša un sportista – apcietināšana 1935. gada maijā saistībā ar viņa darbību nelegālajā labējo organizācijā *Pērkonkrusts* (tajā laikā sevišķi populāra studējošās jaunatnes vidū). Zīmīgi, ka amatu L. Adamovičs nodeva vēl vienam *Lettonia* filistram – profesoram Augustam Tentelim. Turpmāk viņš atkal pievērsās universitātes un zinātnes jautājumiem.

Plašs redzesloks un starptautiska atzinība

Iespaidīgs ir arī L. Adamoviča citu, tostarp sabiedrisko, amatu saraksts, kas lieliski apliecina viņa milzīgās darbaspējas. No 1929. gada viņš bija izdevuma *Latvijas Universitātes Raksti* tehniskais redaktors, LU Mācību grāmatu apgādniecības komisijas priekšsēdētājs, Latvijas vidusskolu skolotāju biedrības priekšsēdētājs (no 1923. gada), Krišjāņa Barona biedrības, Reliģijas zinātņu biedrības, Latviešu-somu biedrības pirmais un vienīgais priekšsēdētājs. Tāpat aktīvi darbojās arī Latviešu-zviedru biedrībā, bija Rīgas Rotari kluba biedrs.

Sevišķi jāmin darbība zinātnē un publicistikā. Nav šaubu, ka L. Adamovičs bija viens no valsts ievērojamākajiem zinātniekiem. Viņš rakstīja par pedagogijas, vēstures un teoloģijas jautājumiem daudzos atsevišķos izdevumos un periodikā. Kopumā starpkaru periodā tikai grāmatu formā vien izdoti 11 L. Adamoviča darbi par reliģijas jautājumiem, reliģiskiem jēdzieniem latviešu mitoloģijā, Latvijas baznīcas vēsturi, LU Teoloģijas fakultāti, valodnieku Kārli Mīlenbahu, Kubeles skolu (arī vairākas skolu mācību grāmatas). 1933. gadā grāmatas formā izdota arī viņa doktora disertācija *Vidzemes baznīca un latviešu zemnieks, 1710–1740*.

L. Adamovičs bieži pārstāvēja valsti un tās skolotājus dažādos pedagogu pasākumos ārzemēs, tostarp starptautiskos skolotāju kongresos Hāgā, Bukarestē, Ženēvā, Grenoblē, Beļgradā u. c. 1931. gadā viņš bija viens no 15. starptautiskā vidusskolas skolotāju kongresa Rīgā rīkotājiem, bija Starptautiskās vidusskolu skolotāju federācijas valdes priekšsēdētājs u. c. Par profesionālo un zinātnisko darbību apbalvots ar Latvijas Triju zvaigžņu II un III šķiras ordeni, kā arī Dienvidslāvijas, Rumānijas, Somijas un Svētā Krēsla ordeņiem.

”

Adamoviču pamatoti var uzskatīt par Latvijas luterāņu baznīcas vēstures pētniecības aizsācēju.

Padomju represijas un iznīcinātā inteliģence

Pēc Latvijas okupācijas un iekļaušanas Padomju Savienības sastāvā 1940. gada 5. augustā L. Adamoviču atbrīvoja no amata LU, jo jaunā vara Teoloģijas fakultāti likvidēja. Līdz 1941. gada 1. februārim viņš strādāja Latvijas Valsts universitātes (tā okupācijas režīms pārdēvēja LU) Mācību grāmatu apgādniecības fondā (fonds formāli nebija pakļauts universitātes Kadru daļai), pēc tam – par grāmatvedi Latvijas PSR vidusskolu skolotāju kooperatīvā. 1941. gada 14. jūnijā okupācijas režīms visās trijās Baltijas valstīs īstenoja masveida deportāciju. Savā dzīvoklī Rīgā, Artilērijas ielā 3–28, L. Adamoviču arestēja un izsūtīja uz Solikamskas soda nometnēm. Tur viņam bija jāgaida tā sauktā *Sevišķā apspriede* jeb *troika* (tā bija ārpustiesas institūcija trīs personu sastāvā, kas spriedumu pieņēma bez apsūdzētā klātbūtnes). Nometnē L. Adamovičs strādāja ieslodzīto kapraču brigādē un turpināja sniegt garīgo aprūpi, tostarp izvadot bada nāvē mirušos liktenbiedrus.

Kopā ar L. Adamoviču ieslodzītais Latvijas pilsonis Naums Joelsons, kam vēlāk izdevās izkļūt no Padomju Savienības, atcerējās: “Nomirušos – kādu bija vairāki ik dienu – novietoja slimnīcas pagalmā, tāpat plikus uz sniega. Tie tur gulēja atklāti, visi tos varēja redzēt, bet ar laiku pie šī drūmā skata pieradām, tik tālu mūsu sirdis bija notrulinājušās, ka viss tas mums kļuva par ikdienišķu parādību. Kad bija salasījies ap 8–12 miroņus, tos iekrāva kamanās un aizveda tālu aiz zonas, kur tos apraka kopējā kapā. Pavadīt tos atļauts bija vienīgi apbedītājiem, kas bija no mūsu pašu vidus (parasti nomirušā tuvākie draugi) un prof. Adamovičam, kas noturēja kapa lūgšanu un nodeva mirušiem brāļiem mūsu pēdējās “ardievas”. Nekādi krusti, plāksnes vai piemiņas zīmes netika pielautas. Tā gāja bojā svešumā labākie, kulturālākie valsts spēki. Bet viņi? Nekautrējoties manas klātbūtnes kantorī, redzot bēdīgo mirušo “kravu”, kas tika izvesta no slimnīcas, priecīgi un skaļi savā starpā sarunājās: „Kaut tas drīzāk tā notiktu ar visām šīm pārējām maitām.” Tādā momentā es vairāk nekā jebkad dzīvē cietu no savas bezspēcības...”

Izskatot L. Adamoviča lietu, *Sevišķā apspriede* izlēma, ka “noziegumi pret dzimteni” ir smagi, un piesprieda nāves sodu, atstūtot attiecīgu rīkojumu uz nometni. 1942. gada 17. jūnijā Ludvigs Adamovičs tika nošauts. Kapavietas viņam nav, tāpat kā tūkstošiem citu Latvijas pilsoņu.

1941. gada 14. jūnijā uz Krasnojarskas apgabala Abanas rajonu no dzīvokļa Artilērijas ielā tika izsūtīta pārējā ģimene – sieva, meita un dēls (1952. gada jūlijā dēls Valdis mira Hatangas rajonā, Taimiras (Dolganu–Nencu) nacionālajā apvidū). Sieva Lilija un meita Laima tika atbrīvotas 1957. gadā un atgriezās Latvijā (sieva nomira 1967. gadā, bet meita, kura bija studenšu korporācijas *Dzintra* filistre un vēsturniece, 1983. gadā).

Ģimenes liktenis un piemiņa

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas L. Adamoviča piemiņai tika organizēti vairāki pasākumi, piemēram, 2014. gadā Stendē atzīmēja viņa 130. dzimšanas dienu, savukārt 2015. gadā Talsu novada muzejā atklāja izstādi *Izsūtīto piemiņai. Adamoviču dzimta*.

L. Adamovičs uzskatāms par vienu no ievērojamākajiem starpkaru perioda Latvijas teologiem un pedagogiem, kurš turklāt sniedzis nozīmīgu ieguldījumu arī vēstures izpētē, plaši izmantojot Latvijas un Vācijas arhīvu avotus un radot zinātnē joprojām nozīmīgus darbus. Viņš bija vadošais Latvijas luterāņu baznīcas vēstures pētnieks, un somu vēsturnieks Jouko Talonens pilnīgi pamatoti uzskata Adamoviču par Latvijas nacionālās baznīcas vēstures pētniecības aizsācēju. Viņš neapšaubāmi ieņēma arī nozīmīgu vietu starpkaru perioda sabiedrības elitē. Pretrunīgi vērtējama L. Adamoviča darbība autoritārajā valdībā pirmajā laika posmā pēc apvērsuma, cita starpā vadot Izglītības likuma un Kultūras fonda iekārtas likuma pārstrādi. Viņš ir viens no bijušajiem valdības ministriem, kurš nogalināts padomju varas represijās, tādējādi simbolizējot tās raksturu un nācijas traģisko vēsturi kopumā.

Teoloģijas fakultātes absolventes regālijās (no kreisās): Ģertrūde Alksne, *gundega*, Millija Vilhelmīne Ose, *selga*, Vera Akmeņkalēja (*Fricsone*), *gundega*. 1936. gada 12. maijs. Avots: mācītājas Artas Skujas privātkolekcija

Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātes studentes un absolventes 1919.–1940. gadā: studenšu korporāciju biedres

Mg. theol., PhD grāda pretendente, fil! Diāna Hristenko, *varavīksne*

2025. gada rudenī *Varavīksnes* literārajā vakarā uzstājās mācītāja un Latvijas Luterāņu sieviešu

teoloģu apvienības biedre Arta Skuja, *Mg. art., Mg. theol.*, stāstot par sieviešu ordinācijas un neordinācijas sarežģīto situāciju Latvijā starpkaru periodā, okupācijas periodā un mūsdienā Latvijas Evaņģēliski luteriskajā baznīcā, demonstrējot arī trimdas fotoalbumus, rokrakstus un fotogrāfijas. Daudzas fotogrāfijās redzamās studentes, absolvējot Latvijas Universitātes (LU) Teoloģijas fakultāti (TF), ir dažādu korporāciju krāsneses. Raksta autore nolēma apkopot un analizēt pieejamo informāciju par studentēm LU TF absolventēm starpkaru periodā, jo vizuālie un rakstiskie avoti liecina, ka korporāciju biedru skaits absolvenšu un studenšu vidū ir bijis proporcionāli gana augsts.

LU TF tika atvērta 1920. gada februārī, tās pirmais dekāns bija prof. Voldemārs Maldonis, *lettonus*, *Daugavietes* un *Beveronijas* goda filistrs. Starpkaru periodā studenšu skaits fakultātē svārstījās no 14 līdz 20 %, augstāko studenšu skaitu sasniedzot 1935./1936. akadēmiskajā gadā, t. i., 55 studentes jeb 24 %. Sieviešu aspiranšu skaits no 1919. gada variēja no 4 līdz 18, augstāko skaitu sasniedzot 1927./1928. akadēmiskajā gadā. Sievietes jau studiju laikā bieži sāka strādāt, teoloģiju studējošās strādāja par ticības mācības skolotājām, sīkierēdnēm, mašīnrakstītājām u. c. Darbs, ģimene, dažādi sociālie apstākļi, veselības stāvoklis (īpaši nervu slimības un tuberkuloze) ietekmēja mācību ilgumu,¹ dažkārt studentes tika eksmatrikulētas un studijas tā arī nekad nepabeidza. Bieži studentes studēja septiņus līdz astoņus gadus, ir saglabājušies dažādi lūgumi gan

¹ *Sievietes Latvijas inteliģencē: studenšu sociālais portrets, 1919–1940.* Zane Rozīte. (Rīga: Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts, 2025), 183–185.

samazināt mācību maksu, gan skaidrojumi, kāpēc eksāmeni u. c. darbi nav nokārtoti laikus. 1940. gada padomju okupācija, TF slēgšana un Otrais pasaules karš daudzām studentēm neļāva pabeigt studijas vispār.

Līdz 1939. gadam studijas TF beidza 201 students, no tām 25 sievietes. Studenšu absolventu skaits līdz 1940. gadam dažādos avotos variē, tas daļēji arī skaidrojams ar citādu grādu piešķiršanas kārtību: "Pieskaitot klāt iepriekšējā piezīmē minētos 9 kandidātus, fakultātes teoloģijas kandidātu skaits pieaug līdz 210 personām: 185 vīriešiem un 25 sievietēm. Faktiski beigušo skaits ir lielāks, jo no tiem 70 absolventiem, kas ieguvuši tiesības uz kandidāta grādu ar atzīmi "ļoti sekmīgi", prasīto otro zinātnisko darbu nav iesnieguši 49, bet 30 ir apmierinājušies ar kandidāta grādu ar atzīmi "sekmīgi".² No 1939./1940. mācību gada rudens semestra kandidātu grāda vietā piešķīra maģistra grādu, savukārt teoloģijas studiju beidzējiem – licenciāta grādu. Vēsturniece Zane Rozīte norāda, ka līdz 1940. gada jūnijam ar kandidāta un licenciāta grādu TF bija beigušas 28 sievietes.³

Uzstājoties 2025. gada rudenī pie *varavīksnēm* literārajā vakarā, vēsturniece Z. Rozīte stāstīja par sievietēm studentēm, un *varavīksnes* bija patīkami pārsteigtas, ka gan *Varavīksnes* biedres, gan citu studenšu konventu biedres bijušas aktīvas studenšu sociālās lomas nostiprināšanā sabiedrībā, piemēram, pat sarīkojušas diskusiju vakaru par to, kāda ir mūsdienu studente un kāda ir izglītotas sievietes vieta mūsdienu (starpkaru perioda Latvijas) sabiedrībā. Luterāņu sieviešu teologu apvienība apkopojusi informāciju par TF absolventēm, un sarakstā ir 32 absolventes, no tām par astoņām apvienībai nav precīzu ziņu par dzīvi pēc Otrā pasaules kara.

1974. gada 18. maijā Eslingenē fil! Agnese Pone, *varavīksne*, tika ordinēta kā pirmā latviešu sieviete luterāņu mācītāja. A. Pones ordinācija bija īpaši nozīmīgs notikums teoloģiski izglītotu sieviešu vidū, jo diskusijas par sieviešu ordināciju Latvijas Evaņģēliski luteriskās baznīcas iekšienē un Latvijas sabiedrībā notika jau starpkaru periodā. Fil! A. Pone bija uzsākusi teoloģijas studijas 1918. gadā Tartu Universitātē, bet pēc LU dibināšanas viņa studijas turpināja Latvijā, absolvējot TF 1928. gadā. A. Pone starpkaru periodā bija sabiedriski aktīva, no 1932. gada darbojusies studenšu

korporācijā *Varavīksne*, Latvijas Akadēmiski izglītoto sieviešu apvienībā un Jauno sieviešu kristīgajā savienībā. A. Pone vadīja arī *Mātes skolu* – kursus, kas bija paredzēti jaunajām māmiņām bērnu aprūpes un audzināšanas jautājumos, īpaši sievietēm no sociāli nelabvēlīgas vides.

Padomju okupācijas periodā Latvijā sievietes mācītājas tika ordinētas pirmoreiz 1975. gadā (Vaira Bitēna, Helēna Valpētere un Berta Stroža). Latvijas Luterāņu sieviešu teologu apvienība 2025. gada rudenī atskatījās uz 50 gadu periodu kopš sieviešu ordinācijas Latvijas Evaņģēliski luteriskajā baznīcā Latvijā un pasaulē, pieminot arī A. Pones lomu šajos svētkos un latviešu teologu vēsturē,⁴ jo viņa ir viena no Latviešu teologu biedrības dibinātājām un pirmā priekšniece, kā arī vadīja biedrību no 1936. līdz 1939. gadam.

Studenšu korporāciju krāsneses Latvijas teoloģijas studijās (1929–1943)

No 32 teologēm vismaz piecas bija studenšu korporāciju krāsneses. 1929. gadā teoloģijas studijas absolvēja Agnese Pone, *varavīksne*, 1936. gada maijā trīs krāsneses – Ģertrūde Alksne, *gundega*, Vera Akmeņkalēja (Fricsona), *dzintra*, un Millija Vilhelmīne Ose (Ozolniece), *prec. Āboliņa, selga*. 1939. gadā studijas veiksmīgi pabeidza Valija Šlesere, *gundega*. 1943. gadā nacistiskās Vācijas okupācijas laikā Ģ. Alksne ieguva teoloģijas licenciāta grādu.

”

No 32 teologēm vismaz piecas bija studenšu korporāciju krāsneses.

Agnese Pone – dzimusi 1898. gadā Rīgā, mūžībā devusies 1977. gadā Vircburgā Vācijā. Jau starpkaru periodā aktīvi iestājās par sieviešu teologu vietu luterāņu baznīcā. Latvijas Evaņģēliski luteriskā baznīca piešķīra A. Ponei predikantes tiesības, kas ļāva teikt svētrunu no pulsts, nevis no kanceles. Strādājusi par ticības mācības, latviešu valodas, psiholoģijas, ētikas skolotāju. 1929. gadā

2 *Latvijas Universitāte divdesmit gados, 1919–1939*, 1. sēj. (Rīga: Latvijas Universitāte, 1939), 867.

3 *Sievietes Latvijas inteliģencē: studenšu sociālais portrets, 1919–1940*. Zane Rozīte, 212.

4 Latvijas Radio. 2025. *Desmit latviešu sieviešu mācītāju dzīvesstāsti izstādē "Neērtais aicinājums"*. LR1. 6. oktobris, 2025.

Pieejams: [https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/desmit-latviesu-sieviesu-macitaju-dzivesstasti-izstade-neertais-a212510/](https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/desmit-latviesu-sieviesu-macitaju-dzivesstasti-izstade-neertais-aicinajums)

Fil! Agnese Pone, varavīksne.
Avots: Mirdza Bērziņa. *In memoriam*.
In: Universitas 1977, Nr. 40

Vera Fricone, dzintra. Avots: Latvijas
Universitātes studentu personas lieta.
LNA LVVA, 7427-1-16144

Ģertrūde Alksne. Avots: Latvijas
Universitātes studentu personas
lieta. LNA LVVA, 7427-1-11567

uzstājusies fakultātē ar priekšlasījumu *Sieviete un teologs*. Otrā pasaules kara laikā devās trimdā, kur Austrijā un Vācijā sākotnēji rīkojusi un vadījusi dažādas nometnes mātēm un bērniem, vēlāk kļuvusi par aktīvu sabiedrisko darbinieci arī trimdas latviešu vidū. Pēc ilgiem gadiem vikāres amatā A. Pone 1974. gadā tika **ordinēta kā pirmā sieviete luterāņu baznīcā**.

Ģertrūde Natālija Alksne – dzimusi 1907. gadā Rīgā, mūžībā devusies 1970. gadā Čikāgā ASV. Studenšu korporācijas *Gundega* biedre, aktīva sabiedriskā darbiniece arī TF absolventu biedrībā, darbojusies arī strādājošo sieviešu tiesību aizsardzības organizācijā. Pirmāsieviete absolvente, kas uzsākusi darba attiecības ar LU TF, ievēlēta par subasistenti 1937. gada 12. novembrī, strādājusi arī fakultātes bibliotēkā. Trimdā ASV zināšanas papildinājusi Ilinoisas Universitātes bibliotekāru kursos un kļuvusi par bibliotēkas Svešvalodu nodaļas vadītāju.

Vera Akmeņkalēja (Fricone) – dzimusi 1913. gadā, mūžībā devusies 2004. gadā Deitonā ASV. Studenšu korporācijas *Dzintra* biedre, studējusi LU TF no 1931. līdz 1936. gadam, izstrādājusi noslēguma darbu *Dieva valstības idejas izpratne jaunāko laiku teoloģijas gaismā*. Pēc studijām strādājusi par ticības mācības skolotāju, Otrā pasaules kara laikā devusies bēgļu gaitās sākumā uz Vāciju, pēc tam uz ASV. Sākot no 20. gs. 50. gadiem, bijusi aktīva sabiedriskā darbiniece, Grandrepidsas evaņģēliski luteriskās draudzes skolas priekšiece, pildījusi arī citus amatus. Ordinēta luterāņu baznīcā 1977. gada 15. oktobrī, rīkojusi Grandrepidsas un apkārtnes latviešu bērnu nometnes, mācot valodu, latviešu tradīcijas un Dieva vārdu.

Valija Šlesere – dzimusi 1909. gadā Drustu pagastā, aizgājusi mūžībā 1997. gadā, apbedīta Pirmajos Meža kapos Rīgā. Studenšu korporācijas *Gundega* biedre, ieņēmusi dažādus amatus konventa dzīvē, tai skaitā bijusi audzinātāja 1934./1935. akadēmiskā gada pavasara semestrī. 1939. gadā absolvējusi studijas, aizstāvējusi noslēguma darbu *Kristīga cilvēka pamattikumi Jaunajā Derībā*, kā arī izstrādājusi rakstu *Pļaujas svētkos*. Devusies bēgļu gaitās uz Zviedriju.

Millija Vilhelmīne Ose (Ozolniece), vēlāk Āboliņa – dzimusi 1910. gadā Rīgā, studenšu korporācijas *Selga* biedre, studijas TF uzsākusi 1930. gadā. Otrā pasaules kara laikā devusies bēgļu gaitās kopā ar ģimeni, nonākusi ASV. Millijas māte Lība Ose, kura 1978. gadā saņēma ASV prezidenta Dž. Kārtera apsveikumu 100 gadu jubilejā, savus vēlākos gadus pavadīja, dzīvojot kopā ar meitu. Millija ASV kļuvusi par dārznieci un atzītu daiļamatniecei, darbojusies *Daugavas Vanagos* Klīvlendā.

LU TF studentes starpkaru periodā bija ne tikai skaitliski nozīmīga akadēmiskās vides daļa, bet arī aktīvas sabiedriskajā un baznīcas dzīvē. Īpaši svarīgi secinājumi par studenšu korporāciju lomu: tās kalpoja kā atbalsta, identitātes un līderības veidošanas telpa sievietēm, kuras vēlāk kļuva par skolotājām, teologēm, sabiedriskajām darbiniecēm un mācītājām. **Fakts, ka vismaz piecas absolventes bija korporāciju krāsneses un divas no tām tika ordinētas par luterāņu mācītājām, apliecina akadēmisko mūžorganizāciju augsto intelektuālo kapacitāti, kā arī korporāciju nozīmi sieviešu akadēmiskās elites veidošanā.**

Autore raksta izstrādē pateicas Latvijas Luterāņu sieviešu teologu apvienībai, mācītājai Artai Skujai un fil! Valteram Ščerbinskim, *cursicus*.

Celsim kopā pieminēkli Svešo varai spītējot

Nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem veltītā pieminēkļa *Svešo varai spītējot* Rīgā, Radio ielā 1, vizualizācija.

Gundega Tentere, Latvijas Okupācijas muzejs
Foto un vizualizācijas: Latvijas Okupācijas muzejs

“Ja katrs, līdzīgi kā tas reiz bija ar Brīvības pieminēkli, ziedos pretestības kustībai veltītā pieminēkļa *Svešo varai spītējot* tapšanai kaut vai vienu eiro, mēs apliecināsim, ka valsts brīvības uzturēšana mums nav tukša skaņa. Tie, kas upurēja dzīvību, brīvību Latvijas labā, godināmi, un viņu piemiņa uzturama,” saka viena no pieminēkļa iniciatorēm profesore god!fil! Janīna Kursīte, selga.

2023. gadā Latvijas Okupācijas muzejs atsaucās sabiedrības iniciatīvai Rīgas vēsturiskajā centrā uzcelt pieminēkli *Svešo varai spītējot* visiem nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem, kas neļāva zust brīvas Latvijas idejai padomju okupācijas laikā. Līdzīgi kā Brīvības pieminēklim, arī *Svešo varai spītējot* jāapliecina sabiedrības vienotība un jātop par ziedotiem līdzekļiem, tāpēc muzejs turpina vākt ziedojumus.

Šodienas ģeopolitiskajos apstākļos nacionālās identitātes zīmes pilsētvidē vairs nav pasīvas – tās aktīvi demonstrē izvēli, brīvību un apliecina sabiedrības vērtības. Gan Rīgā, gan citviet Latvijā vajadzīgi nacionālie simboli, kas kalpo vēsturiskās atmiņas saglabāšanai un sabiedrības izpratnes veidošanai, kļūstot par svarīgu nacionālās drošības, valsts aizsardzības un nacionālās pašapziņas daļu. Latvijas drošību veido sabiedrības un institūciju gatavība pārvarēt apdraudējumus, pastāvēt pret negatīvu ietekmi un spēja pretoties līdzīgi kā padomju okupācijas gados, kad neskaitāmi cilvēki dažādos veidos pretojās varai, spītējot draudiem un vardarbīgai ietekmēšanai.

Pretošanās kustību uzturēja drosmīgi, patriotiski cilvēki, kuri nepadevās, atgādinot par neatkarīgo Latviju. Pēdējais politiskais ieslodzītais – Leo Hiršsons – tika atbrīvots no Valsts drošības komitejas izmeklēšanas izolatora (tā dēvētās Stūra mājas) tikai 14 dienas pēc 1990. gada 4. maija deklarācijas pieņemšanas.

Fil! Egils Levits, *frater lataviensis*, Latvijas Valsts prezidents (2019–2023), aicinājumā atbalstīt pieminēkļa izveidi atgādina: “Latviešu tauta nekad neatteicās no sava sapņa dzīvot brīvā Latvijā. Pretestība padomju varai bija ļoti dažāda un plaša, sākot ar nacionālajiem partizāniem, kas turpināja bruņotu cīņu vēl desmit gadus pēc kara, līdz disidentiem 80. gados. Mums jāveido savs vēstures stāsts. Šodien pieredzam, ka Krievija pārraksta vēsturi, tāpēc mums svarīgas piemiņas zīmes, kas apliecina pasaulei latviešu pretošanos.”

Kur atradīsies pieminēklis?

Pieminēklim izraudzītā vieta ir Rīgā, Radio ielā 1, kur 1963. gada 5. decembra rītā 22 gadus vecais students Bruno Javoišs 76 metrus augstajā Rīgas radiotornī tieši pretī Galvenajai milicijas pārvaldei uzvilka neatkarīgās Latvijas karogu. Latvijas karogs tornī plīvoja visu dienu, jo milicijas darbinieki lielajā aukstumā nespēja uzkāpt apladojušajā radiotornī. Javoišu arestēja brīdī, kad viņš nokāpa no torņa. Viņam piesprieda septiņus gadus ilgu cietumsodu Mordovijā un aizliegumu atgriezties Latvijā pēc soda izciešanas. Javoiša karoga stāsts ir simbols visai pretošanās kustībai okupētajā Latvijā.

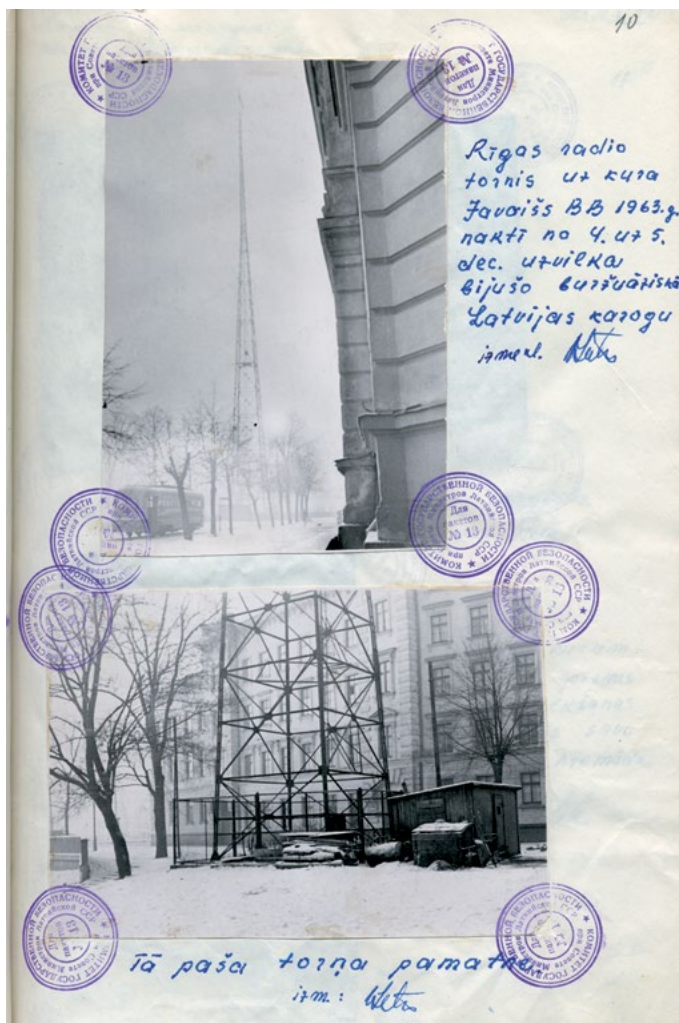
Okupācijas muzejs parakstījis sadarbības memorandu ar Rīgas domi un vienojies, ka izraudzītā teritorija jāattīsta kā piemiņas vieta ne tikai Bruno Javoiša varoņdarbam, bet arī kā simbols visai nacionālās pretošanās kustībai okupētajā Latvijā. Rīgas pašvaldība nodrošinās nepieciešamos saskaņojumus un labiekārto parka teritoriju Rīgas vēsturiskajā centrā.

Mākslinieciskais risinājums un autori

Pieminekļa māksliniecisko risinājumu veidojis tēlnieks Kristaps Gulbis kopā ar arhitektiem Andri Kronbergu un Raimonu Saulīti (*ARHIS arhitekti*). Iecerēts, ka jaunā piemiņas zīme integrēsies esošajā vidē, tā iekļausies parka zonā, ļaujot kokiem turpināt dzīvot un nest arī vēstures stāstu. Labiekārtojot teritoriju, tā būs atbilstoša nākotnes pilsētas vajadzībām, kur vienā no iecerētajām zonām būs izvietota arī informācija par visiem ziedotājiem. Svinot Brīvības pieminekļa 90. gadadienu un iepazīstinot starptautiskās konferences *Brīvības piemineklim 90. Nacionālie simboli mūsdienu pilsētvidē* dalībniekus ar nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem veltītā pieminekļa *Svešo varai spītējot* teritorijas labiekārtošanas projektu, arhitekts R. Saulītis atgādināja, ka "vērtība, ko saglabāt caur šo objektu, ir uzsvērt neatkarības nozīmīgumu. Ja spējam apliecināt, ka varam izcīnīt un saglabāt neatkarību, tad mums nebūtu jābaidās to zaudēt".

Vajadzīgi 100 tūkstoši eiro

Piemineklim nepieciešamā summa ir 100 tūkstoši eiro. Šobrīd, pateicoties ziedotājiem, ziedoti 25 tūkstoši eiro, no tiem piecus tūkstošus veido ieņēmumi no piemiņas suvenīriem. Ziedot pieminekļa izveidei iespējams vietnes www.okupacijasmuzejs.lv sadaļā **ZIEDOT** ar norādi *Pieminekļa izveidei*, kā arī iegādājoties piemiņas lietas muzejā un interneta veikalā. Godinot un saglabājot vēsturei pieminekļa celtniecības atbalstītājus, ziedotāju vārdi būs izlasāmi katram, kas apmeklēs pieminekli Rīgas vēsturiskajā centrā. **U**

Rīgas radiotornis Radio ielā 1, kur 1963. gada 5. decembrī students Bruno Javoišs uzvilka neatkarīgās Latvijas karogu. Avots: Latvijas valsts arhīvs Fonds - 1986.f 1.apr. Lieta Nr. 45007

www.okupacijasmuzejs.lv

ZIEDOT

Mērķis: pieminekļa izveidei

Kreilības fenomens: no ģenētikas līdz ikdienas paradumiem

M! Māra Jaudzeme, *gundega*

Iedomājieties pasauli, kurā katrs durvju rokturis ir neparocīgs, šķēres griež tikai papīru (bet ne audumu) un katra rakstītā rinda beidzas ar notraipītu plaukstu. Aptuveni desmitajai daļai cilvēces šī nav nekāda fantāzija, bet gan ikdienas realitāte. Viņi ir kreīli – cilvēki, kuru pasaule ir spoguļattēls tam, ko vairums uzskata par *normu*. Gadu simtiem kreilība tika uzskatīta par labojamu kļūdu vai pat dīvainību, taču mūsdienās mēs zinām: tā nav izvēle, bet gan unikāls smadzeņu paraksts. Kas patiesībā vada kreīļa roku? Vai tā ir tikai ģenētiska nejaušība vai evolūcijas piešķirts taktiskais pārsvars? No ikdienas cīņas ar

sadzīves priekšmetiem līdz neirobioloģijas noslēpumiem un kreīļu domināncei sporta arēnās – šajā rakstā mēs atšifrēsim kreilības fenomenu.

Kreilis ir cilvēks, kurš biežāk izmanto kreiso roku ikdienas darbībās, piemēram, rakstot, ēdot vai lietojot instrumentus. Kreilība ir smadzeņu pusložu dominances izpausme, kas ietekmē, kura roka ir prasmīgāka un ērtāka lietošanai. Kreilība ir īpatnība, kas ietekmē gan ikdienas dzīvi, gan dažreiz talantu, spējas un pat stratēģiju noteiktos sporta vai mākslas veidos.¹

Ērtības cena: kāpēc pasaule nav pielāgota kreīļiem?

Lai gan mūsdienu sabiedrībā kreisā roka kā vadošā vairs netiek uzskatīta par trūkumu vai *dīvainību*, kreīļi joprojām saskaras ar dažādām grūtībām ikdienas dzīvē. Pasaule lielākoties radīta labroči, tāpēc daudzas ierīces, priekšmeti un darba metodes ir pielāgotas cilvēkiem, kas vairāk izmanto labo roku. Tas rada virkni neērtību, kas bieži vien paliek nepamanītas tiem, kas nav kreīļi.²

”

Pētījumi liecina, ka aptuveni 10 % cilvēku pasaulē ir kreīļi.

Pētījumi liecina, ka aptuveni 10 % cilvēku pasaulē ir kreīļi.³ Tomēr šis procents nav vienāds visur pasaulē – tas var svārstīties atkarībā no kultūras, ģeogrāfijas, dzimuma un citiem sociālajiem faktoriem. Salīdzinot dzimuma atšķirības, ir novērots, ka vīriešu vidū kreīļu īpatsvars ir nedaudz lielāks nekā sieviešu vidū. Piemēram, vienā no pētījumiem norādīts, ka apmēram 11,6 % vīriešu un 9,5 %

1 Rasyad, M., & Muslim, E. (2019). Biomechanical ergonomic evaluation of handwriting performance in left-handed students when using writing armchair. 2193, 050008. <https://doi.org/10.1063/1.5139381>

2 Thomas, N. A., Manning, R., & Saccone, E. J. (2019). Left-handers know what's left is right: Handedness and object affordance. PloS one, 14(7), e0218988. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0218988>

3 Simon, T., Loffing, F., & Frasnelli, E. (2025). Prevalence of left-handers and their role in antagonistic sports: beyond mere counts towards a more in-depth distributional analysis of ranking data. Royal Society open science, 12(9), 250303. <https://doi.org/10.1098/rsos.250303>

sieviešu ir kreīļi.⁴ Šīs atšķirības gan nav ļoti izteiktas, tomēr tās atkārtojas daudzos neatkarīgos pētījumos.

Salīdzinot ar pagājušajiem gadsimtiem, kreilības īpatsvars mūsdienās ir audzis, jo samazinājies sabiedrības spiediens pārmācīt bērnus rakstīt ar labo roku. Aug arī izpratne, ka kreilība ir dabiska un normāla cilvēka īpatnība, nevis trūkums. Rokas dominanci nevar uztvert kā stingru sadalījumu starp kreīļiem un labročiem, jo dažādām darbībām cilvēks var dabiski izvēlēties atšķirīgas rokas. Vienu darbību ērtāk veikt ar labo roku, un ir citas situācijas, kur parocīgāka ir kreisā roka. Piemēram, kāds var rakstīt ar labo roku, bet mest bumbu ar kreiso vai arī zīmēt ar kreiso roku, bet ēst ar labo roku.

Ikdienas situācijas, kad kreīļi saskaras ar grūtībām

Viens no lielākajiem izaicinājumiem ir dažādu sadzīves piederumu un darbarīku lietošana. Piemēram, šķēres, naži, kannas ar rokturiem, lineāli ar mērvienībām, pat rakstāmie piederumi nereti ir veidoti tā, lai tos būtu ērti lietot ar labo roku.⁵ Kreīļiem, lietojot šādus priekšmetus, bieži nākas pielāgoties – turēt neērtā leņķī, spiest pretējā virzienā vai pat iegādāties speciālus *kreīļu* variantus, kas ne vienmēr ir viegli pieejami un bieži ir dārgāki.

Arī rakstīšana rada problēmas.⁶ Kreīļiem, rakstot no kreisās uz labo, roka bieži klāj uzrakstīto tekstu, izsmērējot tinti vai grafitu. Tas īpaši traucē, ja tiek lietotas tintes pildspalvas vai marķieri. Rakstot ar kreiso roku, klade ar spirāli spiežas delnā un traucē turēt roku pareizā leņķī. Tas rada diskomfortu un apgrūtina rakstīšanu – kreīļi bieži mēģina

”

Vīriešu vidū kreīļu īpatsvars ir nedaudz lielāks nekā sieviešu vidū.

rakstīt, turot roku augstāk virs rindas vai saliekot plaukstu neērtā pozā. Turklāt skolā daudzi galdi konstruēti ar atbalstu tikai labajai rokai, kas kreīļiem rada diskomfortu un nogurumu, ilgstoši rakstot. Līdzīgas grūtības rodas arī mūzikas instrumentu spēlē, piemēram, ģitāras vai vijoles bieži tiek ražotas labročiem, un kreīļiem tās nākas pielāgot vai pasūtīt atsevišķi.

Digitālajā vidē grūtības ir mazākas, taču tās joprojām pastāv. Datora pele, spēļu vadības pultis vai pat dažas mobilās ierīces paredzētas lietošanai ar labo roku. Datora pele gandrīz vienmēr atrodas labajā pusē, un tās forma ergonomiski pielāgota labročiem. Kreīļiem jāpārslēdz peles pogas vai jāpārvieto pele uz otru pusi. Dažām durvīm un slēdzenēm roktura novietojums ir ērtāks labročiem. Arī automašīnās aizdedzes atslēga, pārnese pārslēgs un rokas bremze vairumā gadījumu izvietoti labročiem ērtākajā pusē. Kreilība nav tikai ikdienas neērtība, jo, darbojoties ar rīkiem, kas nav pielāgoti kreisajai rokai, var rasties arī fizisks diskomforts. Nepiemēroti instrumenti liek roku turēt nedabiskā pozīcijā, kas var izraisīt locītavu

4 Simon, T., Loffing, F., & Frasnelli, E. (2025). Prevalence of left-handers and their role in antagonistic sports: beyond mere counts towards a more in-depth distributional analysis of ranking data. *Royal Society open science*, 12(9), 250303. <https://doi.org/10.1098/rsos.250303>

5 Bishop R. C. (2025). Left-handed use of surgical instruments: improved function through understanding instrument design. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 263(3), 1. <https://doi.org/10.2460/javma.24.11.0717>

6 Malusi, B. M., Odiemo, L., & Githui, K. (2019). Educational Inclusiveness: Addressing Society's Failure to Accommodate Left-Handedness. *International Journal of Learning and Development*, 9(4), 60–81. <https://doi.org/10.5296/IJLD.V9I4.1557>

sāpes, kā arī palielināt traumu risku. Tas īpaši attiecas uz darba aprīkojumu, kas veidots labročiem, piemēram, nažiem un citiem asiem priekšmetiem.

Kreisā roka kā stratēģisks ierocis sportā

Sportā kreilība var būt gan priekšrocība, gan izaicinājums. Piemēram, kreīļu treniņu partneriem bieži vien grūtāk pielāgoties viņu kustībām. Hokeja nūjas, tenisa raketes, beisbola nūjas un golfa nūjas tiek ražotas labroču versijās, un kreīļiem piemērotu variantu var būt grūtāk atrast vai tie ir dārgāki. Kreīļi sportā gan iegūst būtiskas taktiskas priekšrocības, kas saistītas ar kreisās rokas dominanci. Tā kā lielākā daļa sportistu ir labroči, sacensību situācijās pretinieki pieraduši reaģēt uz labās rokas kustībām, bumbu trajektorijām vai uzbrukuma leņķiem. Kreīļi šo priekšrocību izmanto savā labā. Viņu uzbrukuma kustības, sitieni vai metieni bieži nāk no pretējās puses, kas apmulsina pretinieku un samazina viņa reakcijas ātrumu.⁷ Tas īpaši izteikts cīņas sporta veidos, piemēram, boksā vai džudo, kur kreisās rokas sitieni bieži tiek uztverti kā pārsteigums, jo pretinieki mazāk pieraduši ar šādu situāciju saskarties. Tenisā kreīļi izmanto nestandarta trajektorijas; servējot vai sitot bumbu kreisajā pusē, viņi spēj radīt grūti prognozējamus leņķus un rotācijas, kas piespiež labroci pārvietoties citādi nekā ierasts. Tāpat beisbolā kreīļi metēji izmanto citu kustības trajektoriju un roku leņķi, kas padara metienu mazāk paredzamu un grūtāk saskatāmu sitējam. Šīs īpašības ļauj kreīļiem kontrolēt spēles tempu, manipulēt pretinieka kustībām un radīt psiholoģisku spiedienu.⁸

Papildus fiziskajām īpatnībām kreīļi sportā bieži attīsta nestandarta stratēģisko domāšanu. Viņiem jāpielāgojas pasaulei, kas lielākoties veidota labročiem. Piemēram, aprīkojums, inventārs un spēļu situācijas. Tas palīdz attīstīt spēju paredzēt pretinieka reakcijas, izdomāt neparastus risinājumus un izveidot taktisku priekšrocību, kas bieži nodrošina panākumus augsta līmeņa sacensībās.

Smadzeņu lateralizācija: kāpēc kreīļi domā citādi?

Cilvēka smadzenes darbojas kā vienots veselums, taču tajās ir divas puslodes – labā un kreisā. Tās savstarpēji sadarbojas, bet vienlaikus arī specializējas dažādās funkcijās. Šo fenomenu sauc par smadzeņu lateralizāciju.⁹ Lielākajai daļai cilvēku, īpaši labročiem, šis sadalījums ir diezgan tipisks. Kreisā puslode atbild par valodu, runu, rakstīšanu, matemātiku un analītisko domāšanu, bet labā puslode vairāk saistās ar radošumu, mūziku, vizuālo uztveri, emocijām un telpisko domāšanu. Tomēr kreīļiem šis modelis ir ievērojami sarežģītāks un daudzveidīgāks.

7 Simon, T., Loffing, F., & Frasnelli, E. (2025). Prevalence of left-handers and their role in antagonistic sports.

8 Turpat.

9 O'Regan, L., & Serrien, D. J. (2018). Individual Differences and Hemispheric Asymmetries for Language and Spatial Attention. *Frontiers in Human Neuroscience*, 12, 380. <https://doi.org/10.3389/FNHUM.2018.00380>

10 Packheiser, J., Schmitz, J., Arning, L., Beste, C., Güntürkün, O., & Ocklenburg, S. (2020). A large-scale estimate on the relationship between language and motor lateralization. *Scientific reports*, 10(1), 13027. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-70057-3>

11 Bakhit, M., Hiruta, R., Kuromi, Y., Maesawa, S., & Fujii, M. (2024). Language Dominance in Left-Handers: Unveiling Left Hemisphere Global Dominance With Specific Right Hemisphere Regional Dominance. *Cureus*. <https://doi.org/10.7759/cureus.74691>

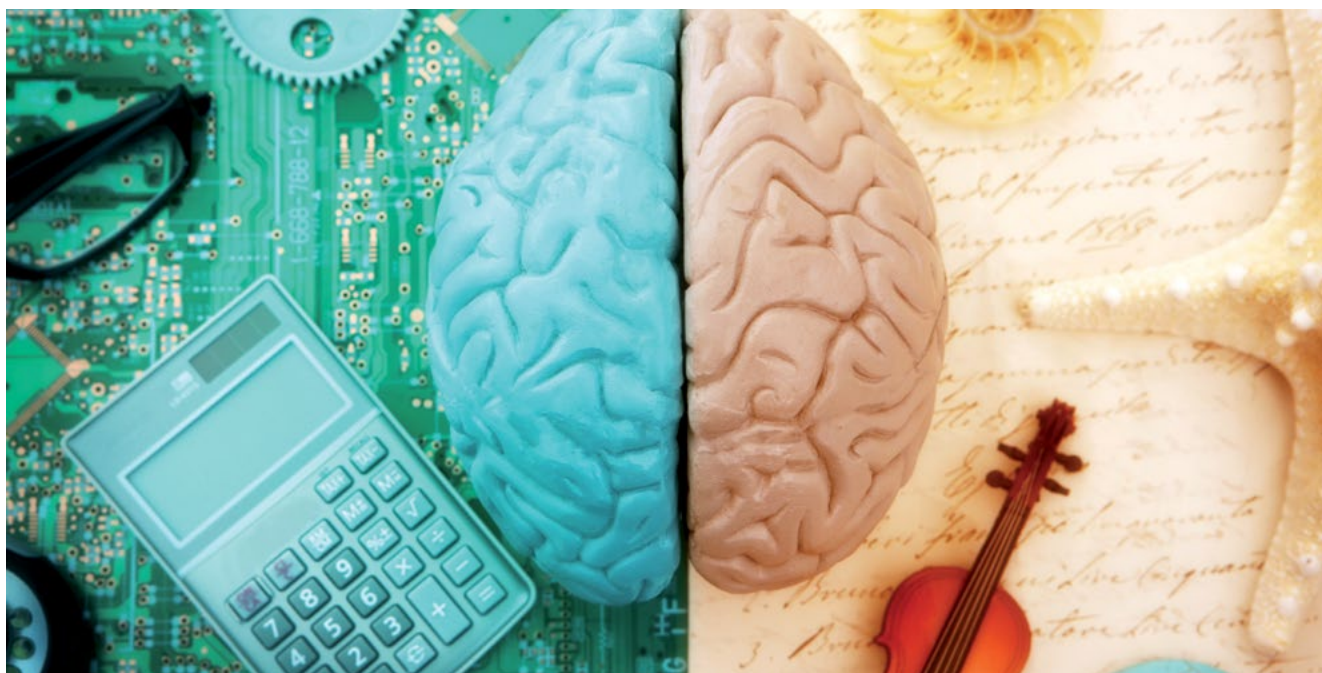

”
Salīdzinot ar pagājušajiem
gadsimtiem, kreilības
īpatsvars mūsdienās
ir audzis.

Pētījumi rāda: apmēram 70 % kreīļu valodas centri, tāpat kā labročiem, atrodas kreisajā puslodē.¹⁰ Apmēram 15 % kreīļu valoda lokalizēta labajā puslodē. 15 % kreīļu valodas funkcijas sadalās pa abām puslodēm. Bieži viņiem ir divpusēja smadzeņu organizācija, kas nozīmē, ka abas puslodes aktīvāk iesaistās dažādos procesos.

Par vadošo puslodi parasti runā attiecībā uz valodu un smalkajām kustībām. Labročiem tā gandrīz vienmēr ir kreisā puslode, bet kreīļiem tas atkarīgs no ģenētikas, smadzeņu attīstības un pat grūtniecības laikā piedzīvotiem bioloģiskiem apstākļiem.

Ja valodas centri attīstās labajā puslodē, tad kreisā roka kļūst vadošā ikdienas darbībās. Ja valoda sadalīta abās puslodēs, tad smadzenes darbojas simetriskāk, kas var radīt gan priekšrocības (piemēram, elastīgāka domāšana), gan risks (valodas traucējumi pēc smadzeņu bojājumiem var būt neparedzamāki).¹¹

Ietekme uz prasmēm un domāšanu

Šī smadzeņu īpatnība kreiliem piešķir vairākas atšķirīgas iezīmes¹²: 1) radošums un nestandarta domāšana. Tā kā abas puslodes biežāk darbojas līdzsvaroti, kreili nereti domā neparastāk, spēj apvienot analītiku ar radošumu; 2) elastība problēmu risināšanā. Smadzeņu spēja sadalīt funkcijas starp abām puslodēm palīdz pielāgoties dažādām situācijām; 3) mākslinieciskums un muzikalitāte. Daudzi kreili izceļas ar mākslinieciskām spējām, jo labā puslode ir spēcīgāka vai līdzvērtīgāka kreisajai. Kreiliem ir lielāks neiroloģisko traucējumu risks. Tā kā funkcijas nav tik stingri koncentrētas vienā puslodē, kreiliem biežāk sastopama disleksija, stostīšanās vai citas valodas problēmas.

Smadzeņu puslodes un ģenētika

Vadošā roka ne vienmēr nozīmē vadošo puslodi. Kaut arī lielākoties kreisā roka saistās ar labās puslodes dominanci, smadzeņu sistēma ir sarežģītāka. Ir kreili, kuriem valodas centrs joprojām atrodas kreisajā puslodē, bet kreiso roku viņi izmanto kustībām un ikdienas darbībām. Tas parāda, ka smadzenes pielāgojas. Viss nav viennozīmīgi, ka kreisā roka = labā puslode, labā roka = kreisā puslode.

Kreilība nav tikai individuāla izvēle – tā lielā mērā saistīta ar ģenētiku un iedzimtību. Pētījumi liecina, ka kreilju īpatsvars ģimenēs bieži atkārtojas: ja viens no vecākiem ir kreilis, pastāv lielāka iespēja, ka arī bērns būs kreilis. Turklāt, ja abi vecāki ir kreili, vēl vairāk var palielināties kreila bērna iespējamība. Tas norāda, ka kreilībai ir iedzimta

komponente, kas saistīta ar gēnu mijiedarbību, kas nosaka smadzeņu pusložu dominanci.¹³

Tajā pašā laikā ģenētika neizskaidro visu. Daudzi pētnieki uzsver, ka kreilība ir daudzfaktoru īpatnība – to ietekmē ne tikai ģenētiskie faktori, bet arī dzimšanas apstākļi, hormonālā iedarbība dzemdību laikā, smadzeņu attīstības īpatnības un pat kultūras un sociālie faktori.¹⁴

Kreilība tiek uzskatīta par daļēji iedzimtu īpašību, un tās ģenētiskais pamats saistīts ar vairākām alēlēm, kas nosaka smadzeņu pusložu dominanci. Viena no teorijām pieņem, ka ir recesīvs gēns kreilībai, un tas nozīmē – lai cilvēks būtu kreilis, viņam jāsaņem šis gēns no abiem vecākiem. Ja tikai viens vecāks nodod recesīvo alēli, bērns var būt labrocis, bet joprojām nes recesīvo kreilības gēnu. Šo modeli sauc par recesīvo modeļa teoriju.¹⁵

Vienkāršoti to var attēlot šādi:

C – dominējošā alēle, kas nosaka labrocību;

c – recesīvā alēle, kas nosaka kreilību.

Iespējamie pāri un iznākumi ir:

CC (abi dominējošie gēni) → bērns labrocis;

Cc (viens dominējošais, viens recesīvais gēns) → bērns labrocis, nes kreilības gēnu;

cc (abi recesīvie gēni) → bērns kreilis.

12 Kristoffer Carl Aberg, Kimberly C. Doell, Sophie Schwartz, The "Creative Right Brain" Revisited: Individual Creativity and Associative Priming in the Right Hemisphere Relate to Hemispheric Asymmetries in Reward Brain Function, *Cerebral Cortex*, Volume 27, Issue 10, October 2017, Pages 4946–4959, <https://doi.org/10.1093/cercor/bhw288>

13 Porac, C. (2016). Geography, History, and the Left Hand (pp. 119–133). <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-801239-0.00008-9>

14 Puri, N., Setia, A., & Patnaik, V. (2023). Familial Trends in Left Handedness (pp. 145–152). <https://doi.org/10.9734/bpi/rdmms/v7/5370e>

15 Rasyad, M., & Muslim, E. (2019). Biomechanical ergonomic evaluation of handwriting performance in left-handed students.

Šis vienkāršais modelis izskaidro, kā kreilība var atkārtoties ģimenēs, pat ja vecāki paši ir labroči, bet nes recesīvo kreilības alēli. Tajā pašā laikā kreilība ir poligēna īpašība, kas nozīmē, ka tās noteikšanā iesaistīti vairāki gēni un arī vides faktori, piemēram, dzimšanas apstākļi vai kultūras ietekme. Poligēna īpašība izskaidro, kāpēc ģimenēs kreīļu īpatsvars var būt dažāds. Dažos gadījumos divi labroči var radīt kreīļu bērnu, ja abiem ir recesīvā alēle, savukārt citās ģimenēs kreīļu bērnu īpatsvars ir lielāks, ja ģimenē ir vairāki kreīļi. Šāda ģenētiskās noslieces un vides ietekmes kombinācija padara kreilību par interesantu bioloģisku īpatnību un ļauj izprast, kā tā tiek nodota paaudzēs.

Piespiedu labrocība jeb pārmācītie kreīļi

Dažkārt cilvēks piedzimst ar dabiski attīstītāku kreiso roku, tomēr agrāk tas sabiedrībā netika uzskatīts par pieņemamu.¹⁶ Ilgu laiku valdīja uzskats, ka rakstīšana ar kreiso roku ir nepareiza, neglīta vai pat nepieklājīga. Šie aizspriedumi sakņojas senos reliģiskos un kultūras priekšstatos – daudzās valodās vārds *kreisais* tika saistīts ar kaut ko sliktu, bet *labais* – ar pareizu, labu un veiksmīgu.¹⁷ Arī latviešu valodā saglabājušies izteicieni, piemēram, *ar labo kāju* nozīmē *veiksmīgi*, bet *ar kreiso kāju* – *neveiksmīgi*.

Pagājušajā gadsimtā skolās un ģimenēs bieži valdīja pārliecība, ka rakstīšanai jānotiek ar labo roku, jo tā tika uzskatīta par *pareizo*. Ja bērns dabiski sāka lietot kreiso roku, skolotāji un vecāki centās viņu *pārmācīt*. Dažkārt tas tika darīts ar piespiešanu, kad bērnam lika tvert zīmuli tikai ar labo roku, sēdēt tā, lai kreisā roka nevarētu brīvi kustēties, vai pat lika kreiso roku aiz muguras. Šo parādību dēvē par piespiedu labrocību. Šāda pārmācīšana daudziem bērniem radīja stresu, trauksmi un nepatiku pret rakstīšanu vai mācībām kopumā. Tā kā cilvēka smadzenes dabiski nosaka, kura roka ir dominējošā, mākslīga roku maiņa var izraisīt grūtības ar koordināciju, runu vai koncentrēšanos.¹⁸ Tādējādi var teikt, ka daudzi cilvēki, kuri pašlaik ir labroči, iespējams, bērnībā bija kreīļi, bet tika pārmācīti. Svarīgi ļaut cilvēkam būt tādām, kāds viņš ir, jo cilvēku dabiskās īpašības nav jāmaina, bet gan jāpieņem un jāattīsta.

Praktiski padomi kreīļu problēmu risināšanai

Daudzi priekšmeti, instrumenti un darba vietas pielāgotas labajai rokai, tādēļ kreīļiem svarīgi meklēt risinājumus, kas ikdienu padara ērtāku un efektīvāku. Ar nelielu pielāgošanu iespējams panākt, lai kreīļiem darbs būtu tikpat ērts un produktīvs kā labročiem.

Viens no būtiskākajiem aspektiem ir darba vietas iekārtošana. Rakstāmgaldu vai biroja darba vietu vēlams sakārtot tā, lai svarīgākie priekšmeti, piemēram, pildspalvas, dokumenti vai dators, atrastos pa kreisi. Datora peles

novietojumu var viegli mainīt, pārliekot to uz kreiso pusi un iestatot datorā pogu funkcijas pretēji standarta režīmam. Arī gaismas avotam jābūt novietotam labajā pusē, lai rakstot ēna nekristu uz papīra. Skolā kreīļiem ieteicams sēdēt galda kreisajā pusē vai izvēlēties solus bez fiksētiem roku balstiem, lai roka rakstīšanas laikā netiktu ierobežota.¹⁹

”

Pat nelielas izmaiņas mēbeļu vai tehnikas izvietojumā var būtiski uzlabot kreīļu komfortu.

Lielā nozīme ir arī piemērotu darbarīku un piederumu izvēlei. Mūsdienās pieejams plašs kreīļiem paredzētu priekšmetu klāsts: šķēres, lineāli, rakstāmie piederumi, virtuvei un mācībām paredzētie instrumenti. Kreīļiem domātas šķēres izgatavotas ar pretēji novietotiem asmeņiem, kas ļauj redzēt griezumam līniju un nodrošina precīzu rezultātu. Pildspalvas ar ātri žūstošu tinti novērš traipu veidošanos, kas, kreīļiem rakstot, bieži ir problēma. Virtuvē lielu atvieglojumu sniedz kreīļiem piemēroti naži, konservu attaisāmie un krūzes ar rokturi kreisajā pusē.

Darba vidē svarīga ir atvērtība un izpratne. Bieži vien kreīļiem nav nepieciešami īpaši apstākļi, bet gan iespēja pašiem pielāgot savu darba vietu. Darba devēji un skolotāji var atbalstīt, ļaujot kreīlim mainīt sēdvietu, novietojumu vai aprīkojumu. Pat nelielas izmaiņas, piemēram, iespēja mainīt galda vai tehnikas izvietojumu, būtiski uzlabo kreīļu komfortu un darba kvalitāti.

Ne mazāk svarīga ir arī attieksmes maiņa sabiedrībā. Kreīļiem nevajadzētu justies atšķirīgi vai nepareizi. Vecākiem un skolotājiem jāatceras, ka bērnam jādod brīvība izmantot to roku, kura viņam ir dabiskā. Atbalsts un iedrošinājums palīdz bērnam attīstīt pašapziņu un izvairīties no pārmācīšanas, kas agrāk bieži radīja emocionālas un mācību grūtības.

Rokas dominances testi

Kreīļi un labroči atšķiras ne tikai ar to, ar kuru roku viņi raksta vai ēd. Cilvēka dominējošā puse bieži izpaužas arī citās kustībās un refleksos. Tāpēc kreilības pētnieki izstrādājuši vairākus vienkāršus testus, kas palīdz noteikt, kura smadzeņu puslode ir aktīvāka. No tiem visbiežāk

16 Rubene, Z., Daniela, L., & Medne, D. (2019). Wrong Hand, Wrong Children? The Education of Left-Handed Children in Soviet Latvia. 42, 10–28. <https://doi.org/10.15388/ACTPAED.42.1>

17 Milenkovic, S., Belojevic, G., & Kocijancic, R. (2010). Social aspects of left-handedness. Srpski Arhiv Za Celokupno Lekarstvo, 138, 664–667. <https://doi.org/10.2298/SARH1010664M>

18 Guber, R. (2016). Making it right? Social norms, hand writing and cognitive skills. <https://www.econstor.eu/handle/10419/145597>

19 Delgado-Parada, J. (2022). Supplemental_online_material.docx. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.20105405>

tiek minēti trīs tradicionālie testi – pirkstu sakrustošana, Napoleona poza un aplaudēšana.²⁰

1. **Pirkstu sakrustošana** – cilvēkam tiek lūgts sakrustot pirkstus tā, kā to dara lūgšanas vai domāšanas brīdī. Ja virsū nonāk labās rokas īkšķis, tad parasti dominē labā roka; ja virsū ir kreisās rokas īkšķis, tad cilvēks biežāk ir kreilis. Šī kustība notiek automātiski, tāpēc tā labi parāda dabiski dominējošo roku.
2. **Napoleona poza** – šis tests nosaukts Napoleona vārdā, jo viņš bieži tika attēlots ar vienu mētelī iebāztu roku. Cilvēkam tiek lūgts dabiski iebāzt roku zem jakas vai krekla priekšpusē, uz krūtīm. Ja priekšā nonāk labā roka, cilvēkam, visticamāk, dominē labā puse; ja kreisā, tad kreisā puse ir izteiktāka. Šo testu izmanto, lai noteiktu ķermeņa dabisko kustību priekšroku.
3. **Aplaudēšana** – šis tests tiek veikts, lūdzot cilvēkam sākt aplaudēt dabiski, bez domāšanas. Tā roka, kas aktīvāk kustas un izdara sitienu, parasti ir dominējošā. Otra roka kalpo kā balsts. Ja cilvēks aktīvi kustina labo roku, viņš, visticamāk, ir labrocis; ja kreiso – kreilis.

Šie vienkāršie testi palīdz noteikt smadzeņu pusložu darbības dominanci. Interesanti, ka reizēm rezultāti var būt jaukti. Cilvēks var rakstīt ar labo roku, bet pirkstus sakrustot kā kreilis vai aplaudēt ar kreiso roku. Tas liecina par jaukto lateralitāti, kas ir diezgan bieži sastopama un pilnīgi normāla.²¹

Kreīli un radošums

Kreīļiem bieži piemīt īpaši izteikts radošums un telpiskās domāšanas spējas, kas saistītas ar smadzeņu pusložu darbības īpatnībām. Parasti cilvēkiem dominē viena smadzeņu puslode, un labroči biežāk tā ir kreisā puslode, kas atbild par valodu, loģiku un analītisko domāšanu, savukārt kreīļiem biežāk novērojama lielāka mijiedarbība starp puslodēm. Šī smadzeņu darbības diferenciācija ļauj kreīļiem bieži domāt nelineāri, redzēt problēmas no dažādiem skatpunktiem un radīt inovatīvus risinājumus.²² Kreīļi biežāk nodarbojas ar mākslinieciskām un radošām aktivitātēm, piemēram, gleznošanu, dizainu, mūziku vai rakstniecību, jo viņiem labāk attīstīta telpiskā uztvere un spēja iedomāties dažādas perspektīvas. Turklāt kreīļi mēdz vieglāk pielāgoties neparastām situācijām un meklēt neparastus risinājumus, jo viņiem jau no bērnības jāpielāgojas pasaules vidē, kas lielākoties veidota labročiem. Šī dabisko radošo spēju un pieredzes kombinācija ļauj pielāgoties un bieži dod kreīļiem priekšrocības ne tikai mākslā, bet arī zinātnē, tehnoloģijās un pat sportā, kur nepieciešama netradicionāla domāšana un stratēģija.

20 Evija Pelša (2004). Vārbut arī tu esi kreilis?. Rīga: Zvaigzne ABC.

21 Turpat.

22 Malusi, B. M., Odiemo, L., & Githui, K. (2019). Educational Inclusiveness: Addressing Society's Failure to Accommodate Left-Handedness.

23 Fenstad, J. E. (n.d.). The Miraculous Left Hand – on Leonardo Da Vinci and the Search for A Common Understanding of Man and Nature. <https://doi.org/10.1017/s1062798712000282https://www.siriusxm.com/blog/left-handed-musicians>

24 Swann, E. (2025, November 27). "John learned to play guitar upside down too. That's more unusual." Paul McCartney revealed he and John Lennon were both ambidextrous guitar players, thanks to this one thing. GuitarPlayer. <https://www.guitarplayer.com/guitarists/paul-mccartney-revealed-he-and-john-lennon-were-ambidextrous-guitar-players-thanks-to-this-one-thing>

25 Bill Gates – Famous Left-handers. (2016). Famous-Left-Handers.com. <https://www.famous-left-handers.com/details/BL6600799eac31>

”

Kreīli sportā gūst taktiskas priekšrocības, kas saistītas ar kreisās rokas dominanci.

Pasaulē slavenākie kreīļi

Vēsturiski un mūsdienās ir daudz izcilu, radošu un veiksmīgu kreīļu dzīvesstāstu, kas iedvesmo un parāda, kāds var būt cilvēks, kuram dominē kreisā puse. Viens no visu laiku slavenākajiem kreīļiem bija **Leonardo da Vinči** – mākslinieks, izgudrotājs, inženieris un zinātnieks, kurš ne tikai radīja izcilus mākslas darbus, bet arī veidoja sarežģītus mehānismus un izgudrojumus, kas bija ar nākotnes redzējumu. Spēja redzēt pasauli no dažādām perspektīvām un radoši risināt problēmas padara viņu par ideālu piemēru, kā kreīļi izmanto smadzeņu potenciālu. Viņš bieži rakstīja spoguļrakstā, tas nozīmē, ka teksti tika rakstīti no labās uz kreiso pusi un lasāmi tikai spoguļī. Vairums zinātnieku uzskata, ka šis rakstīšanas veids bija saistīts ar viņa kreisās rokas dominanci, jo spoguļraksts kreīļiem ir ērtāks un samazina traipu veidošanos no tintes.²³

Mūzikas jomā izcēlies **Pols Makartnijs**, bijušais grupas *The Beatles* dalībnieks, kurš savā darbībā radoši izmantoja abas rokas. Kreīļu īpašā telpiskā un muzikālā domāšana viņam ļāva radīt unikālu mūzikas stilu, kas ietekmējis miljoniem cilvēku visā pasaulē.²⁴ Tehnoloģiju un biznesa jomā jāmin **Bils Geitss**, pasaules mēroga uzņēmējs un filantrops, kas demonstrē, ka kreīļu domāšanas elastība var būt priekšrocība. Viņš izmantojis radošumu, stratēģisko prātu un problēmu risināšanas spējas, lai izveidotu vienu no veiksmīgākajiem uzņēmumiem pasaulē – *Microsoft*.²⁵

Šie piemēri parāda, ka kreīlība nav šķērslis, bet gan unikāla īpatnība, kas bieži veicina radošumu, inovatīvu domāšanu un izcilību dažādās dzīves jomās. Kreīļi, pateicoties smadzeņu darbības īpatnībām un spējai pielāgoties pasaulei, kas lielākoties veidota labročiem, var gūt ievērojamus panākumus mākslā, zinātnē, mūzikā, politikā un citās jomās, padarot pasauli daudzveidīgāku un interesantāku. Kopumā var secināt, ka, lai gan kreīlība nav trūkums, tā rada noteiktas praktiskas grūtības ikdienā. Sabiedrībai jāturpina veidot iekļaujošāku vidi, kurā gan labročiem, gan kreīļiem būtu vienlīdz ērti dzīvot, mācīties un strādāt.

Pasākums *Tava loma valsts aizsardzībā*. No kreisās: com! Roberts Kits, *lettonus* (domnīcas *LaSER* pētnieks, Latvijas Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātes doktorants, zemessargs), Dita Heiberga (Katastrofu medicīnas centra vadītāja), Marija Katrīna Dambe (*NOMAD architects* un Vidzemes Augstskolas Jaunās būvniecības skolas līdzībinātāja, zemessardze), Jurgis Liepnieks (polittehnologs, publicists, rakstnieks). *Latvia C!Q!*, 2025. gada 21. novembris.

Vai esam gatavi situācijai, kurā ceram nekad nenonākt? Sarunas par x stundu

Taut! Rūta Anna Kinta, taut! Linda Broka, *selgas*

Foto: Rūta Anna Kinta, *selga*

Ir laiki, kuros drošība ir fons – kluss, nemanāms, tikpat pašsaprotams kā elektrība sienās vai jumts virs galvas. Un ir laiki, kuros tā pēkšņi kļūst par priekšplānu. Karš Ukrainā šādu pāreju radījis visai Eiropai – no abstrakta kaut kur tur uz apziņu, ka mieru nodrošina nevis veiksmē, bet gatavība.

2025. gada pavasarī, mums, divām *Selgas* tautietēm, apmainoties ar personiskām pārdomām par notikumiem Ukrainā, radās jautājums – vai mēs šobrīd būtu gatavas

Polittehnologs Jurgis Liepnieks.

x stundai? Turpinot sarunu, radās arvien jauni, būtiski jautājumi, uz kuriem rast atbildes bija grūti. Vai mēs pamestu savas mājas? Kurp mēs dosimies? Cik mierpilni mēs spētu rīkoties haosa apstākļos? Vai un kā mēs varēsim palīdzēt, ja sāksies karš? Kāda būs mūsu loma? Mūsaprāt, ikvienam svarīgi spēt atbildēt uz šiem jautājumiem, jo no katra indivīda sagatavotības atkarīga kopējā valsts drošība. Apzinoties, ka atbildes ir tikai retajam, kļuva skaidrs – jārada pasākums, kur kopīgi ar zinošiem speciālistiem varētu tās meklēt. Pasākums *Tava loma valsts aizsardzībā 2025. gada 21. novembrī Latvia CIQ!* bija mēģinājums aktualizēt vitāli svarīgu jautājumu, par kuru mūsu sabiedrība neaizdomājas: ko nozīmē būt gatavam x stundai?

Akadēmiskās mūža organizācijas Latvijā vienmēr bijušas vairāk nekā tradīciju glabātājas. Tās ir ideju, attieksmju un pilsoniskās ētikas inkubatori. Tādēļ tieši šajā vidē vēlējamies runāt par valsts aizsardzību nevis militārās stratēģijas, bet sabiedrības noturības valodā. Kopā ar studentu korporācijas *Latvia* pārstāvjiem tika nolemts

”

Drošība sākas prātā – ar spēju atšķirt realitāti no manipulācijas, risku no panikas.

pasākumu organizēt Latvijas Republikas proklamēšanas svētku nedēļā, kad sabiedrības pacilātība un piederības sajūta valstij ir īpaši spēcīga, radot piemērotu brīdi sarunai par mūsu katra lomu valsts aizsardzībā.

Programmas ievadu iezīmēja polittehnologa Jurga Liepnieka priekšlasījums par to, kā mūsdienu notikumi maina sabiedrības skatījumu uz drošību. Šī tēma izgaismoja būtisku aspektu: draudi nav tikai fiziski, tie ir arī kognitīvi. Sabiedrība, kas dzīvo pastāvīgā trauksmē vai noliegumā, kļūst ievainojama neatkarīgi no tās militārajām spējām. Drošība sākas prātā – ar spēju atšķirt realitāti no manipulācijas, risku no panikas. J. Liepnieka ieskicētie potenciālie kara sākuma scenāriji, ilustrēti ar spilgtiem, reāliem piemēriem no teritoriāli 9,3 reizes lielākas valsts – Ukrainas –, daudziem klausītājiem zālē *atvēra acis* un lika aizdomāties par to, kas mums patiesībā draud. Ir būtiski

Selgas goda filistre Ieva Ādamsone.

šos riskus neuztvert kā tālu un teorētisku iespējamību, bet gan kā signālu savlaicīgi pārskatīt gan personīgo gatavību, gan sabiedrības kopējo noturību. Būtiskākais jautājums, ko J. Liepnieks aktualizēja klausītāju apziņā, bija par bēgšanu un evakuācijas iespējām – ne tikai par ierobežotajām iespējām pamest Baltiju, bet arī par apgrūtināto pārvietošanos valsts iekšienē.

Šo psiholoģisko dimensiju papildināja Māra Zviedra praktiskā pieredze krīzes situācijās. Viņa stāstījums nepiedāvāja heroisku naratīvu, bet drīzāk ikdienas realitāti, kurā lēmumi jāpieņem ātri, ar nepilnīgu informāciju un lielu atbildību. Tieši šeit akadēmiskā domāšana – analītiska, strukturēta, pierādījumos balstīta – kļūst par izdzīvošanas instrumentu. M. Zviedris savā stāstījumā sniedza praktiskus ieteikumus, kā sagatavoties x stundai, īpašu uzmanību pievēršot lietām, kas būtiskas arī ikdienā miera laikā, taču par kurām cilvēki bieži vien neaizdomājas. Kaut vai tukša degvielas kanniņa mašīnas bagāžās nodalījumā cilvēkam var glābt dzīvību. Pat ja x stundā kanniņa ir tukša, cilvēkam pa rokai ir trauks, kas ļauj rīkoties un pielāgoties situācijai. M. Zviedris aicināja ikvienam nopietni pievērsties 72 stundu somas (somu sistēmas) izveidei un veltīt uzmanību akūti nepieciešamām lietām: medikamentiem, ūdens krājumiem, dokumentiem u. c.

Programmas vidusdaļa atklāja, cik daudzslāņaina patiesībā ir valsts aizsardzība. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta Katastrofu medicīnas centra vadītājas Ditas Heibergas *10 mācības no Ukrainas* iezīmēja medicīniskās gatavības nozīmi – ne tikai profesionāļu, bet arī civiliedzīvotāju līmenī. Krīze atsedz veselības sistēmas robežas, un tieši sabiedrības sagatavotība bieži nosaka, cik

”

Akadēmiskā domāšana – analītiska, strukturēta, pierādījumos balstīta – kļūst par izdzīvošanas instrumentu.

daudz dzīvību var glābt. Atziņa, ko centra darbinieki ieguvuši regulāros kontaktos un vizītēs Ukrainā: pārsteidzoši maz cilvēku pat pēc Krievijas iebrukuma izvēlas nostiprināt savas zināšanas pirmās palīdzības sniegšanā. Var būt situācijas, kad tikai katrs pats mēs varam palīdzēt sev un saviem tuviniekiem. Tam jābūt gataviem.

Taut! Egītas Poles, *selga*, uzstāšanās par donoru kustību un asins rezervēm šo domu konkretizēja – valsts aizsardzība sākas ar ikvienu no mums. Asins banka nav abstrakts institūts, tā ir tieša pilsoniskās līdzdalības forma, kurā indivīds ar savu bioloģisko resursu piedalās kolektīvā drošībā. E. Pole uzsvēra, ka asinis ir unikālas, jo vēl arvien nav izdevies tās mākslīgi sintezēt. Arī asins rezerves nevar veidot, jo asins šūnām ir īss *derīguma termiņš*, tāpēc svarīga donoru iesaiste katru dienu un it īpaši krīzes situācijās.

Savukārt Marijas Katrīnas Dambes skatījums uz aizsardzību, arhitektūru un kopienām paplašināja diskusiju telpiskajā dimensijā. Kā mēs būvējam savas pilsētas, savas mājas, publiskās telpas – tas ietekmē ne tikai dzīves kvalitāti, bet arī spēju izdzīvot krīzē. Arhitektūra kļūst par klusu, bet spēcīgu aizsardzības instrumentu.

Pēc sarunām runātājiem tika dota iespēja izteikties diskusijā, ko vadīja zemessargs un medicīnas inženieris z! Ralfs Siliņš, *latvus*. Diskusija apvienoja dažādas profesionālās perspektīvas – no domnīcu analīzes, par ko pastāstīja com! Roberts Kits, *lettonus*, līdz praktiskajai pieredzei Zemessardzē. Šajā sarunā kļuva skaidrs, ka valsts aizsardzība nav monologs. Tā ir nepārtraukta saskaņošana starp zināšanām un rīcību, starp institūcijām un indivīdiem, starp bailēm un atbildību.

Ņemot vērā, ka Ukrainas tauta šobrīd aizstāv arī Eiropas drošību, ar *Selgas* goda filistres, Ganta fonda vadītājas un tērpu mākslinieces levas Ādamsones, kā arī tautietes Daces Krūmiņas, *selga*, iniciatīvu pasākumā bija iespēja ziedot un

atbalstīt Ukrainas karavīrus, nodrošinot viņiem frontē vitāli nepieciešamās norobežojošās lentes. Pasākuma iecere bija vērsta uz atbildības decentralizāciju – drošība nav tikai aizsardzības resursu vai profesionālo karavīru jautājums. Tā ir katra indivīda psiholoģijas, ikdienas paradumu, savstarpējās uzticēšanās un praktiskās gatavības kopums. Jāsaprot, ka mūsu katra paša sagatavotībai būs izšķirīga loma valsts aizsardzībā.

Izsakām lielu pateicību studentu korporācijai *Latvia* par sadarbību pasākuma īstenošanā, visiem dalībniekiem un klausītājiem, kā arī pasākuma atbalstītājiem: SIA *Skrīne*, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta apgādam un SIA *Bezē*. **UI**

Korporācijās top jaunas regālijas

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Varētu šķist, ka simtgadīgās organizācijās viss jau ir pateikts, izdomāts un noteikts. Un tomēr tradīcija nekad nav noslēgta forma. Tā dzīvo tik ilgi, cik ilgi to papildina jaunas paaudzes. Arī regālijas laika gaitā iegūst jaunus slāņus, atbildot uz cita laikmeta vajadzībām, pieredzi un skatījumu. Šajā rakstā *Universitas* redakcija uzrunāja vairāku konventu pārstāvjus, lai ielūkotos, kā mūsdienās top jaunas un tiek atjaunotas regālijas un cik to ir viegli vai grūti paveikt.

Ventonia lentes poga

Fil! Kristaps Reķis, *ventonus*

Lentes poga nav nekas neparasts, bet vairākumam studentu korporāciju tomēr tādu nav. Pirmo reizi krāsu lentes pogu ieraudzīju, būdams vēl fuksis un ciemojoties pie kādas korporācijas alus vakarā. Jautāju savam oldermanim, kāpēc tādas pogas nav *ventoniem*. Nesaņēmu konkrētu atbildi, tik stāstu, ka krāsneši krāsu lentes pogu izmanto ne tikai, lai greznotu krāsu lentes un identificētu piederību konventam, bet arī atsvaram, lai krāsu lente nesagrieztos, labāk turētos uz pleca un neļautu tās mezglam pacelties žaketes krūšu atvērumā. Sapratu, ka buršiem ir dažādas pieejas, kā stiprināt lenti – arī ar alus attaisāmo kā atsvaru lentes mezgla daļā vai ar āķi, kas fiksē krāsu lenti pie jostas. Toreiz nodomāju, ka tas gan būtu labi, ja arī *ventoniem* būtu lentes poga.

Gāja semestri, un, kļūstot par filistru, šo fukša sapni atcerējos. Izrādījās, ka neesmu vienīgais konventā, kuram interesētu šādas regālijas izveidošana, un guvu atbalstu no bfil! Aivara Rikmaņa. Salikām galvas kopā, un dzima ideja veidot pogu kā bruņinieka vairogu – pogas centrā korporācijas cirkelis, apkārt ozollapas, kā arī korporācijas dibināšanas gads. Pogai apkārt imitētas kniedes kā vairoga noslēdzošā daļa.

Pogu izgatavošanai izvēlējamies divus metālus – melhioru un sudrabu. Melhiora pogas svars ir 30 gram, un sudraba – 35 gram. Divu metālu izvēle bija nepieciešama cenu diferencēšanai, bet vizuāli atšķirību ir grūti pamanīt. Melhiora izstrādājums ātrāk maina krāsu un ar laiku kļūst tumšāks, līdzīgi kā sudrabs. Pogas marķētas ar burtiem – M (melhior) un S (sudrabs) – un kārtas skaitļiem. Kārtas skaitlis ierakstīts regāliju registrā, kam pretī ir krāsneša vārds un uzvārds, kas ļauj identificēt īpašnieku, ja poga tiek atrasta nozaudēšanas gadījumā. Pogas aizmugurē ir vītņota adata, kuru caurdur lentei un nofiksē ar uzskrūvējamu disku. Pogū var pielikt arī pie žaketes atloka, un šādi tā izskatās īpaši grezni.

Tālāk jau ceļš pie meistara, kurš izgatavoja veidni pogu izliešanai un pirmās 40 pogas. Lentes pogu var iegādāties un nēsāt gan *Ventonia* krāsneši, gan krāsnešu kundzes pie dāmu krāsu lentes. Sapņi piepildās darot!

Ventonia lentes poga pie krāsu lentes.

Foto: fil! Kristaps Reķis, *ventonus*

Fraternitas Academica 50 semestru goda zīme

Fil! Kārlis Līdaka, *fr.Acad.*

Korporācijas simtgades svinību gadā *Fraternitas Academica* 2025. gada 20. janvārī apstiprināja fil! Kārļa Līdaka izveidoto 50 semestru – *quingvagenta* [kvinkvāģintā] – goda zīmes skici, kā arī noteica goda zīmes izgatavošanas un valkāšanas kārtību. Goda zīmes skice radīta 2025. gada 17. janvārī. Krāsu vairodziņa augstums ir 1,2 cm, un tā vidū atrodas no zelta izgatavots romiešu cipars L, kas apzīmē 50 semestrus (cipara augstums – 0,8 cm). Goda zīme izgatavota no sudraba un klāta ar juvelieru emalju. Presformas izgatavošanas izdevumus sedza fil! Mārtiņš Eglītis, *fr.Acad.*

Goda zīmi un aproču pogas darinājis juvelieris Agris Kramiņš. Goda zīme paredzēta *Fraternitas Academica* filistriem, kuri sasnieguši 50 semestrus; tā valkājama ar tauriņveida aizdari pie žaketes kreisā atloka. Goda zīmes motīvu var lietot arī aproču pogās u. c. Goda zīmes iegādi filistrs sedz no personīgajiem līdzekļiem.

Vendia cirķelapročpogas

Fil! Mārcis Kūlis, *vendus*

Tā kā esmu skatuves cilvēks jau vairāk nekā 40 gadus, manā kolekcijā ir dažādas aproču pogas, tomēr, ejot ar kundzi uz Kalpaka ballīvai piedaloties svētku komersos, jo īpaši gribējās akcentēt piederību *Vendia*. No manas kolekcijas nevienas aproču pogas tematiski īsti nesimbolizēja korporāciju, un tā radās ideja apvienot cirķeļa simbolu ar pogas funkciju. Cirķelapročpogas pasūtītas Ķīnā, tās darinātas no metāla lāzerdrukas tehnikā. Tās nēsāt var ikviens *Vendia* konventa loceklis, arī fuksis. Regālija ir cirķelis, attiecīgi uz to attiecas cirķeļa statuss. Pirmās pogas izgatavotas 2025. gada novembrī, un vairs *Vendia* filistru jau iegādājušies skaistās pogas. Arī citu korporāciju vajadzībām varu tādas ar viņu cirķeļa atveidu izgatavot.

Fraternitas Imantica gredzeni ar vāpenīti

Fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

Jau no fukšu laikiem mani vienmēr fascinēja, ka komersā varēja tīri labi nopelnīt uz krāsnešu neuzmanības rēķina, kad lentes bija sagriezušās un es kā krustdēls pēc tradīcijas varēju atnest pašā iegādātās alus pudeles, nolikt krāsnesim priekšā un teikt, lai viņš apmaksā šos dzērienus. Kā ierasts, uz jautājumu: "Cik tad jāmaksā?" atbilde bija: "Cik nav žēl!" Lentes netika pienācīgi nospriegotas un pie aktīvas kantu vadīšanas varēja ļoti viegli sagriezties.

Laikam ritot un runājot ar konfilistriem, sapratām, ka mums nepieciešama lentes poga. Manam krāsu dēlam fil! Andrim Paukšēnam bija zināms labs meistars idejas realizēšanai. Ideja pārtapa skicē, un skice realizējās divās pogās – vara un misiņa. Tagad pat nevaru iedomāties komersā lenti bez *imantiešu* pogas ar cirķeli.

Fraternitas Academica 50 semestru goda zīmes.

Foto: fil! Kārlis Līdaka, *fr.Acad.*

Vendia cirķelapročpogas.

Foto: fil! Mārcis Kūlis, *vendus*

Vendia cirķelapročpogas.

Foto: fil! Mārcis Kūlis, *vendus*

Fraternitas Imantica gredzens ar vāpenīti.

Foto: fil! Anta Bērza, *varavīksne*

Kā otra atpazīšanas zīme ir krāsu vairodziņa gredzens. Kā ierasts, buršiem ir krāsu adata žaketei pie atloka, taču to nevar izmantot ikdienā, ja nenēsā žaketi. Pirmie gredzeni parādījās uz jubileju 2007. gadā. Gredzeni pieejami gan no zelta, gan sudraba un nēsājami ikdienā kā konventa atpazīšanas zīme. Šāds gredzens profesionālajā darba vidē palīdz identificēt buršus – brīdī, kad pamani šādu atpazīšanas zīmi un atklājas, ka sarunu biedrs arī ir no buršu vidus, uzreiz pārejām uz *tu* un saruna kļūst brīvāka.

Ja arī tavā konventā top vai tiek atjaunotas regālijas, priecāsimies par ziņu – sazinies ar redkolēģiju! Kontakti žurnāla pēdējā lappusē.

Viesos pie buršiem ASV no 18. novembra līdz jaunajam gadam

Teksts un foto: fil Roberts Rasums, *lettonus*

Daļa no korporāciju maģijas nenoliedzami ir pārliecība par kontaktu tīklu, kas aptver Latviju, Eiropu un pasauli. Šī gada rudenī uz ilgāku laiku nonācu ASV, ļaujot praksē ieskatīties stāstos, ko veci filistri stāstījuši par pasaules apceļošanu, pateicoties karoga zvērestam un buršu garam. Šis ir stāsts par 18. novembri, Ziemassvētkiem un Jauno gadu latviešu saimē ASV.

18. novembris Arizonā

Pērnā gada novembri pavadīju Arizonā ASV. Meklējot kontaktus ceļojumam gada nogalē, uzdūros stāstiem par latviešu gaitām Arizonā Facebook grupā *Arizonas latvieši*. Arizonas latvieši tiekas trīs līdz četras reizes gadā, pārmaiņus viesojoties cits cita mājās. 22. novembrī man bija prieks pievienoties Arizonā fil! Nila Krūmiņa, *latvus*, un taut! Annas Krūmiņas, *dzintra*, rīkotajos 18. novembra svētkos. Krūmiņu ģimene pašlaik kļuvusi par vietējās latviešu sabiedriskās dzīves centru.

Novembra vidū tik nomaļā un plašā vietā kā Arizona (Latvija ir četras ar pusi reizes mazāka nekā Arizonas štats) satikt trīsdesmit latviešus vienuviet bija patīkams pārsteigums – ir gan ģimenes, kuru saknes ASV meklējamas bēgļu gaitās pēc Otrā pasaules kara, gan latvieši, kas Arizonā ieradušies, mīlestības vai karjeras vadīti, jau šajā gadsimtā, un pat viens students, kurš Arizonas Universitātē studē finanses. Svinētāju lokam pievienojās arī trīs latviešu virsnieki, kas ASV atrodas militārajās mācībās. Pie vecāku vīru atlokiem redzami korporāciju vapeniši, stāstot par senākiem, aktīvākiem laikiem.

Katrs ciemiņš papildinājis galdu ar kaut ko Latvijai raksturīgu – tūksneša vidū klāts galds ar kotletēm, kartupeļiem, štovētiem kāpostiem un pat rasolu man radīja nedaudz sirreālu mājas sajūtu. Pasākuma programma bija īsa, bet sirsnīga – Amerikas latviešu apvienības priekšsēdētāja fil! Mārtiņa Andersona, *talavus*, video apsveikums valsts svētkos, Valsts prezidenta uzrunas video un neliels, patriotisks, taču jēgpilns referāts par pašreizējo situāciju Latvijā un Valsts aizsardzības dienestu.

Pateicoties *Lettonia* atbalstam, vairākas reizes esmu piedalījies 2x2 sarīkojumos. Viena no trimdas (mūsdienu situācijai precīzāks būtu vārds *diaspora*, taču, manuprāt, šim vārdam vēl ir jāatrod latviska alternatīva) latviešiem raksturīgām īpatnībām ir šķietami saasināta, taču vienlaikus nepiespiesta uztvere par latvisko un patriotisko. Nila mājās goda vietā stāv Latvijas un ASV karogi, vakars sākas ar himnas dziedāšanu un noslēdzas ar dziesmu grāmatu izvilksanu un dziedāšanu. Sekojot korporācijas principiem, katrs var izvēlēties, ko un kurā brīdī dziedāt. Atceros laiku, kad pats vēl biju zēns, **ģimene svētkos pie galda dziedāja**, taču ar gadiem šī aktivitāte noplok. **Tā ir latviskās identitātes daļa, ko ceru kādu dienu redzēt atgriežamies arī Latvijas normalitātē.**

Fil Roberts Rasums, *lettonus*, un fil Tālis Sēja, *talavus*, Bostonā, ASV.

Ziemassvētki Ņujorkā

Tuvojoties Ziemassvētkiem, ASV sākas t. s. *Holiday Block Leave* – laiks no Ziemassvētkiem līdz jaunajam gadam, kad lielākā daļa valsts pārvaldes un mācību iestāžu dodas brīvdienās. **Nolēmu gada nogali pavadīt, apbraukājot Ņujorku, Bostonu un Čikāgu un pajautoties uz visur esošo korporācijas tiklu. Šis uzdevums beigu beigās tomēr izrādījās daudz grūtāks un sarežģītāks, nekā sākumā biju iedomājies.**

Pētot *Lettonia* biedru sarakstu, ar skumjām nācās atzīt, ka to skaits sarucis ļoti, ļoti īss. Vīri ir cienījamais gados, un daļa ziemas mēnešos dodas vai nu uz Latviju, vai tuvāk ASV siltajiem štatiem. Sirsnīgu palīdzību Ņujorkas dienās sniedza fil! Gundars Aperāns, *lettonus*. Gundars, daudz labāk par mani apzinādamies Ņujorkas plašumus, atrada naktsmājas Ņujorkas Daugavas latviešu namā Bronksā.

Ņujorkas Daugavas latviešu nams Bronksā tiek pārdots

Ņujorkas Daugavas latviešu nams lēnā garā pārvēršas par putekļiem pārklātu aizejošās godības atspulgu. Lai gan nama saimniece Līgita raujas vaiga sviedros, lai namu uzturētu, aizvien sarūkošais latviešu skaits lēnām namu pārklāj ar aizmirstības plīvuru. Šo vietu sākotnēji man bija ieteicis fil! Ivars Ijabs, *lettonus*, taču neviens no tīmekļa vietnē minētajiem telefona numuriem nebija sasniedzams. Smalkais, Ņujorkas debesskrāpjiem neraksturīgi vēsturiskais nams jau no pagājušā gada izlikts pārdošanai, un veiksmīgu darījumu šķietami aizkavē tikai tā atrašanās vieta (Bronksa tomēr ir visai bīstams un nepievilcīgs Ņujorkas rajons).

Tas skumdina, jo nams vēl joprojām varētu būt nozīmīgs atbalsta punkts gan tiem, kuri no Latvijas dodas uz ASV priekā pēc, gan tiem, kuri, piemēram, vēlas ielauzties Ņujorkas akadēmiskajā, profesionālajā vai mākslas pasaulē. Šajā gadījumā tomēr nedaudz būtu jāmet akmens gan trimdas latviešu, gan Latvijas valsts, gan pašu dārziņā – apstaigājot tumšās zāles, kurās redzama lēna gatavošanās nama pārdošanai, sirds lūst, redzot, ar kādu rūpību reiz sienas greznotas latviskām gleznām un dekoriem, un nebija grūti iedomāties dienas, kad nams bijis stāvgrūdām pilns. Tāds tas noteikti varētu būt arī tagad, un ceru, ka šīs rindas iedvesmos latviešus Latvijā un ASV namu izglābt, iepūst tajā jaunu dzīvību un saglabāt šo vēsturisko vietu ar tik lielo potenciālu.

Ņujorka Ziemassvētkos salīdzinājumā ar Rīgu tomēr ir blāva un nemīlīga. Slavenie Ņujorkas Ziemassvētki izpaužas kā egle pie Rokfelleru debesskrāpja un tirdziņš Briāna parkā. Šķietami pazaudētos Ziemassvētkus izglāba Gundara aicinājums svētku vakaru pavadīt viņa mājās, kuras rotāja kupla, skaisti greznā eglīte, bet vakariņu galdu – mazas, ar roku rakstītas galda kartītes. Pavisam negaidīta bija skuju smarža, kas līdzīga kalmēm, – egle bija atvesta no saulainās Kalifornijas audzētavām. Būt viesim tik sirsnīgos un ģimeniskos Ziemassvētkos, it īpaši esot ASV, ir liela privilēģija, **un atkal gribas uzteikt trimdas latviešus, kuru bērni latviski runā jau ceturtajā paaudzē ASV. Iespējams, tā ir dzīve ārpus Latvijas, kas liek uz latvisko paskatīties kā kaut ko citādu, negarantētu, īpašu un kopšanas vērtu.**

No Bostonas līdz Čikāgai

Pēc četrām dienām Ņujorkā sēdos vilcienā, lai dotos uz Bostonu. Bostonā laiku pavadīju viens pats, taču sirsnīgs paldies jāsaka Mārai Bolis un fil! Tāla Sējas, *talavus*, ģimenei, kuru atradu, pateicoties senam dienesta biedram no Studentu bataljona Nilam Studentam. Māra un Tālis tik tikko bija atgriezušies no Latvijas, kur svinēja *Talavijas* 125. jubileju un atjaunotā korporācijas nama atklāšanu. Ja neskaita garu, pārdomas raisošu un patiesi vērtīgu sarunu pirmajā vakarā pie alus kausa, nama saimniekus daudz neredzēju. Ģimene Ziemassvētku brīvdienās devās uz Kanādu, man atstājot pieskatīšanai divus kaķus, turklāt piešķirot neierobežotu piekļuvi Ziemassvētku vakariņu krājumiem (jāsaka, Māra ir varena saimniece – titara un kartupeļu pietika ne tikai viņas Ziemassvētku vakariņām, bet arī visām manām vakariņām Bostonas dienās). Tā bija otrā Ziemassvētku egle, ko man bija tas prieks ieraudzīt.

Mājas pirmais stāvs Latvijai

Jauno gadu sagaidīju Čikāgā – vietā, kur reiz *Lettonia* bija svinējusi savu simtgadi, taču *lettonu* saskaitīšanai šodien pietiek ar vienas rokas pirkstiem. Kādreizējās korporācijas krāsas diemžēl gandrīz vairs nav sastopamas, taču mājas atradu, pateicoties fil! Ivaram Ijabam, kurš ieteica piezvanīt Dacei Ķezbers. Dace ir ASV latviešu kopienas dārgakmens – viņa savas mājas pirmajā stāvā izmitinājusi pusi Nacionālā teātra aktieru, Pēteri Vasku, Ivaru Ijabu un mani, kam bija jāiekāpj lielās korpēs. Pati Dace, neraugoties uz devītā gadu desmita grūtībām, glābj latviešu arhīvus un atrod palīdzību tiem, kuriem tā ir vajadzīga vecuma nespēka dēļ. Daces vīrs savas mājas pirmo stāvu dāvinājis Latvijai, un tur patvērumu var atrast ikviens.

Vecgada vakarā klīdu pa Čikāgas ielām un domāju par latviešu rīkoto balli *Grand Rapid* dažu stundu attālumā no Čikāgas, par kuru man stāstīja Vanda Dauksta. Par spīti meklējumiem, lūgumiem un ieteikumiem, tā arī neatradu nevienu latvieti, kurš būtu ieplānojis balli apmeklēt. Latvieši ASV lielajās pilsētās šķiet aktīva kopiena, tomēr pēcgārša palikusi nedaudz rūgta. Par spīti aicinājumam korporāciju vēstīkopā, ierakstiem Ņujorkas, Bostonas un Čikāgas latviešu *Facebook* grupās un daudzajiem *like* pie tiem, pirmos latviešus satiku tikai Sandjego, bet par to citreiz.

Korporāciju tīkls: mīts vai neizmantots resurss?

Būšana korporācijā ir kas vairāk par karoga zvērestu, ballēm un alus vakariem. Prieks apzināties, ka vēl joprojām ir vīri un dāmas, kuri atceras – svarīgākais ir palīdzību piedāvāt savu iespēju robežās, satikt jauno paaudzi un dalīties pieredzē. Tas ir būtiskāk par atsevišķu guļamistabu un smalkām pusdienām.

Fukša gadus biju mācīts par dzelzi kalto korporāciju tīklu pāri visai pasaulei, kam atliek vien pajautāt – un palīdzība atradīsies. Tiesa, sazinoties ar vīriem un dāmām korporāciju vidē, rodas iespaids, ka neizmantojam pašu tīklu un vāji to pārzinām. *Lettonia* ir sava tīmekļa vietne, kur apkopot dati par visiem dzīvajiem *lettoniem* un viņu adresēm, – tas palīdz saglabāt kontaktus un stiprina saites pāri okeāniem. Tad vārdiem *buršu gars* ir nedaudz vairāk nekā simbola nozīme.

Kļūt par savējo: Ieva Ādamsone – studenšu korporācijas *Selga* jaunā goda filistre

No kreisās: taut! Dace Krūmiņa, god!fil! Ieva Ādamsone, fil! Judīte Zusmane.

Taut! Dace Krūmiņa, *selga*

Foto: taut! Rūta Anna Kinta, *selga*

Ieva Ādamsone ir viena no tām personībām, kuru darbība dabiski savieno radošumu, uzņēmējdarbību un aktīvu pilsonisko nostāju. Tērpu māksliniece, uzņēmēja un sabiedriskā darbiniece – viņas dzīvesgājums atklāj stāstu par mērķtiecību, drosmi un atbildību pret sabiedrību laikā, kad šīs īpašības kļūst īpaši nozīmīgas. Par savu nesavtīgo pilsonisko iniciatīvu un drosmīgo rīcību I. Ādamsone apbalvota ar Atzinības krustu.

Savas profesionālās prasmes Ieva apguva Rīgas Amatniecības vidusskolas Tekstilmākslas nodaļā, specializējoties apģērbu dizainā, savukārt akadēmisko skatījumu uz kultūras procesiem paplašināja Latvijas Universitātē, studējot kultūras un mākslas vēsturi. Darbs modes ateljē sniedza praktisku pieredzi amatā, ļaujot izkopt augstus kvalitātes standartus, individuālu pieeju un atbildību pret klientu. Šī pieredze kļuva par pamatu personīgā zīmola *Tērpu māksliniece Ieva Ādamsone* izveidei, kur radošā iecere veiksmīgi savienota ar uzņēmējdarbības prasmi.

Spēja apvienot idejas, cilvēkus un resursus izrādījās izšķiroša arī pilsoniskajā darbībā. Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā kļuva par brīdi, kad Ieva nevilcinājās rīkoties. Viņa bija pirmā Latvijā, kas aizsāka iniciatīvu *Elīza*, aicinot sabiedrību iesaistīties maskēšanās tīklu izgatavošanā Ukrainas armijas vajadzībām. No personīga aicinājuma iecere īsā laikā pārauga plašā brīvprātīgo kustībā visā Latvijā, apvienojot simtiem cilvēku kopīgām mērķim.

God!fil! Ieva Ādamsone.

Kustībā aktīvi iesaistījās arī studenšu korporācija *Selga*, savijot aptuveni 200 kvadrātmetru maskēšanās tīklu, kas tika nogādāti Ukrainas aizstāvjiem. Tas kļuva par spilgtu apliecinājumu levas spējai iedvesmot, saliedēt un virzīt sabiedrību praktiskā, jēgpilnā darbībā.

Apzinoties nepieciešamību pēc ilgtermiņa un sistemātiska atbalsta Ukrainai, leva kļuva par vienu no Ganta fonda dibinātājām un vadītājām. Fonda darbības rezultātā Ukrainai nogādātas vairāk nekā 50 kaujas uzdevumiem sagatavotas automašīnas, desmitiem dronu un specializēts optikas aprīkojums, kā arī vairāk nekā astoņas tonnas medicīnisko un humanitāro kravu. Vairāk nekā 15 palīdzības misiju sasniegušas frontes līniju, slimnīcas, bēgļu centrus un kara skartos ciemus. Arī šajā darbā līdzās bijuši domubiedri un atbalstītāji, tostarp *Selga*.

2025. gada 18. novembrī, Latvijas Republikas proklamēšanas dienā, studenšu korporācijas *Selga* svinīgajās brokastīs ne vien godinājām Latvijas valsti, bet piedzīvojām arī kādu īpašu notikumu – leva tika uzņemta par goda filistri. Šis lēmums balstīts viņas personībā, dzīves darbā un vērtībās, kas saskan ar *Selgas* ideāliem – pienākuma apziņu, draudzību un aktīvu sabiedrisko ieguldījumu.

Uzņemšanas brīdis bija sirsnīgs un personisks – katra klātesošā pasniedza levai rozi ar īsu vēlējumu un spēka vārdiem. Tas nebija formāls žests, bet dzīvs apliecinājums savstarpējai cieņai un piederībai.

Leva ir arī trīs bērnu – Emīlijas, Rūtas un Kārļa – mamma, spējot savienot intensīvu profesionālo un sabiedrisko darbību ar ģimenes dzīvi. Viņas personībā drosme iet roku rokā ar empātiju, bet apņēmība – ar cilvēcīgu sirdsgudrību.

Levas saikni ar *Selgu* var salīdzināt ar kopīgi austiem pavedieniem – katrs darbs un iniciatīva ir nozīmīgi paši par sevi, taču tikai kopā tie veido stipru, noturīgu pamatu kopīgām vērtībām. Uzņemot levu savā pulkā, *Selga* apliecināja piederību, kas jau sen pierādīta darbos. Leva Ādamsone ir savējā. Un tas nozīmē savstarpēju cieņu, klātbūtni un atbildību.

U

Jaunajai god!fil! levai Ādamsonei krāsas pasniedz t/l sen! taut! Gunita Pudure.

Fil! Lilita Rozīte sveic god!fil! levu Ādamsoni.

Fil! Vitauts Budreika, *selonus*
Viens no virtuālās fotoizstādes
Mākslas un vārda brīvība darbiem.

Runāt. Radīt.
Būt brīvam.
Mākslas rudens

Fil! Ilze Valdovska un m! Līva Janevica, *selgas*
Foto: m! Renāte Marta Āboltiņa, taut! Rūta Anna Kinta un
m! Estere Ozoliņa, *selgas*

Laikā, kad parkos laternas iedegās jo spoži un rudens izgreznoja Rīgu, sākās Mākslas rudens – oktobris pulcēja mākslas draugus dažādos pasākumos.

Mākslas rudens iedvesma meklējama 2002. gada februārī, kad *Selgas* 75 gadu dibināšanas svētku priekšvakarā tika organizētas Korporāciju mākslas dienas kā īpašs notikums korporāciju sabiedrībai. Pasākums ietvēra izstādi divu nedēļu garumā ar korporantu radītiem darbiem, literatūras vakaru, mūzikas vakaru, lekcijām. Vairāku gadu garumā šis mākslas dienu formāts apliecināja, ka māksla spēj vienot, rosināt dialogu un iedvesmot, līdz pasākuma norisē iestājas pauze.

Meklējot jaunus ceļus un formas, kā turpināt šo tradīciju, 2025. gadā *Selgas* domubiedru grupai radās ideja par Mākslas rudeni – laikmetīgu un atvērtu platformu radošai izpausmei, kas balstās iepriekšējā pieredzē, vienlaikus piedāvājot svaigu skatījumu un jaunu elpu korporāciju mākslas dzīvē. Mākslas rudens vadmotīvs – mākslas un vārda brīvība.

Mūsdienās par vārda brīvību svarīgi runāt, jo tā vairs nav pašsaprotama pat demokrātiskā sabiedrībā. Pirmkārt, informācijas telpa kļuvusi skaļāka, bet ne vienmēr brīvāka. Sociālie tīkli dod balsi ikvienam, tomēr vienlaikus veicina pašcenzūru, bailu kultūru un publisku nosodījumu. Cilvēki nereti izvēlas klusēt, lai izvairītos no pārpratumiem vai uzbrukumiem, tādējādi brīvība runāt tiek ierobežota netieši. Otrkārt, vārda brīvība cieši saistīta ar kritisko domāšanu. Sabiedrībā, kurā neērti jautājumi netiek uzdoti un atšķirīgi viedokļi netiek uzklauti, zūd spēja analizēt, salīdzināt un attīstīties. Brīvs vārds ir pamats gan akadēmiskajai diskusijai, gan radošam procesam. Treškārt, globālo satricinājumu, kara, dezinformācijas un politiskās polarizācijas laikā vārda brīvība kļūst par trauslu, bet īpaši nozīmīgu vērtību. Tā nosaka, vai sabiedrība spēj atšķirt patiesību no propagandas un vai indivīdam ir iespēja paust savu pieredzi bez bailēm. Visbeidzot māksla atgādina, ka vārda brīvība nav tikai juridiska norma – tā ir iekšēja drosmē. Spēja formulēt savu domu, aizstāvēt vērtības un būt godīgam pret sevi un citiem ir pamats gan personiskai, gan sabiedriskai brīvībai. Mākslas rudens vadmotīvs – vārda brīvība – šajā kontekstā izskan īpaši spēcīgi. Tas ir gan vēsturisks pamats akadēmiskajai videi, gan laikmetīgs izaicinājums, kas aicina uz drosmi domāt, runāt un radīt bez bailēm. Māksla kļūva par valodu, kurā iespējams paust to, kas ikdienā paliek nepateikts, – personiskas pieredzes, sabiedriski nozīmīgus jautājumus

un katra autora individuālo balsi. Šādās pārdomās tapa un vairāku pasākumu cikls – oktobris bija piepildīts ar mākslas pasākumiem, un jāatzīst, ka ikviens no tiem bija unikāls un daudzveidīgs. Tie ļāva ieraudzīt, cik plaša un daudzšķautņaina ir māksla un cik atšķirīgi var būt cilvēku skatījumi uz to.

Īpašs paldies visiem autoriem, kuri iesaistījās. Iesaistīties Mākslas rudenī un izstādīt/lasīt savus darbus nozīmē uzdrīkstēties. Tam vajag drosmi.

Pasākuma laikā mūs īpaši atbalstīja mākslas telpa *Oratorio* un Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts, dodot iespēju pasniegt autoriem atbilstošas balvas.

Mākslas rudens dzejas vakars, 2025. gada 3. oktobris, *Lettonia C!Q!*

3. oktobrī *Lettonia* konventa namā ar Jauno autoru vakaru tika atklāts Mākslas rudens pasākumu cikls. Stāvlampa, galds, rudens vēstneši āboli, ērti krēsli – kļūsināta atmosfēra, lai izskan vārds. Vakara gaitā ar saviem daiļdarbiem dalījās seši autori:

- **fil! Ilze Sperga, *daugaviete*.** Ilze raksta dzeju un prozu latgaliski. Šobrīd gatavo izdošanai dzejas krājumu, un viņas rakstītie teksti izmantoti koncertizrādē *Atīšona*;
- **fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*.** Kaiva par sevi saka īsi un konkrēti – esmu iedvesmas dzejrade. Kaiva var mosties nakts vidū vai apturēt mašīnu, lai ļautos iedvesmas ceļiem;
- **taut! Meldra Ķemere, *selga*.** Meldra dzeju raksta četrus gadus un labprāt aizraujas ar tēmām, kas ietver Visumu, dronus un laumiņas, apvienojot zinātnisko fantastiku ar poētiskiem tēliem. Meldra papildinājusi zināšanas pie pieredzējušiem dzejniekiem Literārās akadēmijas Dzejas meistardarbnīcās un piedalījies dažādos dzejas lasījumos daudzviet Latvijā;
- **m! Zane Vītola, *selga*.** Zanes iedvesmas momenti pārtop nelielos stāstos. Tie ir viegli, nenopietni, izklaidējoši un nedaudz melanholiski. Iedvesmu Zane rod cilvēkos, notikumos un citu autoru darbos;
- **com! Ēriks Vanags, *lettonus*.** Ēriks par sevi: protestēt kā Viktors Cojs, spēlēt kā Marks Knoflers un rakstīt kā Rodžers Vaters. Dažreiz vulgārs, bet tikai tāpēc, ka tā tas ir;
- **com! Roberts Ralfs Vārsļavs, *frater lataviensis*.** Roberts raksta par dabu, notikumiem vai spēcīgām, iedvesmojošām idejām. Darbi rodas, gan vēloties aizkustināt klausītāju, gan lai pierādītu sev, ka var radīt ko skaistu. Stūrakmeņi Roberta dzejā ir tēmas par ticību, cerību, draudzību un mīlestību.
- Vakaru vadīja jauntaut! Ilze Stabinge, *selga*, un z! Adriāns Zutis, *lettonus*. Atklāšanas pasākumā piedalījās arī īpaši viesi – literāti Krista Anna Belševica un Valters Liberts –, kuri dalījās ar savu daiļradi.

Pirms autori un īpašie viesi lasīja daiļdarbus, vakara

vadītāji sarunājās ar katru autoru un viesiem, ļaujot klausītājiem iepazīt viņu personību un radošo procesu. Sarunās tika atklāts, kas autorus iedvesmo un kā norit viņu daiļrades rakstīšanas process. Klausītājiem bija iespēja baudīt gan dzeju latgaliešu valodā, gan dzeju, ko papildināja attēli un muzikāls ģitāras pavadījums. Vakara gaitā abi viesi pasniedza citiem autoriem savu simpātiju balvas: Krista Anna Belševica piešķīra simpātiju balvu taut! Meldrai Ķemerei, *selga*, un Valters Liberts to pasniedza trim autoriem – fil! Ilzei Spergai, *daugaviete*, com! Ērikam Vanagam, *lettonus*, un com! Robertam Ralfam Varslavam, *frater lataviensis*. Savukārt vakara saviesīgajā daļā ikviens varēja uz dzejas rullī uzrakstīt rindas no sava mīļākā dzejoļa. Īpašs paldies *Lettonia* com! Romuāldam Gerulim Bergmanim, s/l oldermanim fil! Rodžeram Miķelsonam un z! Adriānam Zutim par sadarbību pasākuma tapšanā.

Mākslas rudens Raiņa vakars, 2025. gada 8. oktobris, *Fraternitas Lataviensis C!Q!*

8. oktobrī *Fraternitas Lataviensis* telpās norisinājās pasākums *Rainim 160*. Ir kāda fotogrāfija, kas mūsdienās zibenīgi kļuva par vienu no atpazīstamākajiem dzejnieka Raiņa tēliem. Attēls bija visur – avižu slejās un uz žurnālu vākiem, kultūras afišās, vēlāk arī uzdrukās un pat T kreklos. Attēls sāka dzīvot pats savu dzīvi kā stilīgs cita laikmeta simbols, vienlaikus atklājot Raiņa cilvēcisko dabu.

Tā kā dzejniekam 2025. gadā apritēja 160 gadu, ielūdzām visus pievienoties īpašam notikumam – stāstījumam par Raiņa pēdējo vasaru un atmiņām, kas saglabājušās mākslinieka Olīva Mētras fotogrāfijās. Tajās iemūžināta dzejnieka klātbūtne, viņa pāris dienu ritums Majoros 1929. gadā. 1929. gada septembrī dzejnieks devās mūžības ceļos.

Par Raiņa pēdējo vasaru caur Olīva Mētras fotogrāfijām un Raiņa atmiņu fragmentiem par viņa dzīvi Majoros dalījās Raiņa un Aspazijas vasarnīcas speciāliste Gunita Paupere. Vakaru turpināja mākslas zinātniece m! Monta Gintere, *selga*, kura stāstīja par 1929. gada peldtērpu modi, atklājot dažādu laikmetu estētiku un sociālās pārmaiņas. Vakars turpinājās saviesīgās sarunās pie kamīna, lasot Raiņa dzeju, kā arī veidojot Raiņa dzejas rullī, uz kura ikvienam bija iespēja uzrakstīt četririndi no Raiņa dzejas krājumiem. Kaut kur fonā starp sarunām un dzeju skanēja grupas *Rainis peldkostīmā* mūzika.

Liels paldies *Fraternitas Lataviensis* par viesmīlīgo uzņemšanu, un īpašs paldies com! Kārlim Kurgam, s/l senioram.

Mākslas rudens atklāšanas pasākums – intervija ar viešņu Kristu Annu Belševicu. No kreisās: z! Adriāns Zutis, *lettonus*, jauntaut! Ilze Stabinge, *selga*, un Krista Anna Belševica.

Dzeju lasa fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*.

Com! Ēriks Vanags, *lettonus*.

Raiņa un Aspazijas vasarnīcas speciāliste Gunita Paupere stāsta par Raiņa pēdējo vasaru Majoros.

Rainim 160. No kreisās: mākslas zinātniece m! Monta Gintere, selga, un Raiņa un Aspazijas vasarnīcas speciāliste Gunita Paupere.

Mākslas rudens pastaiga, 2025. gada 19. oktobris, Torņakalns

19. oktobrī norisinājās Mākslas pastaiga pa Torņakalnu, kuru vadīja fil! Inese Gātere, *selga*. Filistres rīkotās mākslas ekspedīcijas *selgām* ir īpaši notikumi – tā ir pavisam cita garša, kad esi kopā ar mākslas zinātnieku, kas fokusē uzmanību uz nezināmām lietām. Tāpēc lēmums bija ar šo bagātību dalīties ar korporāciju sabiedrību – daloties var kļūt tikai bagātāks.

Torņakalns šajā pastaigā atklājās kā kluss, bet daudzslāņains stāsts – vieta, kur laiks, daba un māksla savijas īpašā harmonijā, ļaujot ik uz soļa sajust pagātnes klātbūtni un radošuma elpu. Pastaigas laikā dalībnieki tika iepazīstināti ar vidi, kas dažādos laikposmos iedvesmojusi māksliniekus, – tika stāstīts gan par apkārtnes vides objektiem, gan literātiem, kuri šajā apkaimē dzīvojuši, kā arī dota iespēja salīdzināt konkrētās Torņakalna vietas ar to atainojumu mākslas darbos.

Pastaigas maršruts veda caur Arkādijas parku, Torņakalna stacijas ēku, represēto piemiņas vietu, Friča Brīvzemnieka ielu un pieminēkli, Bloka muižas ēku, Liberta namu, Indriķa ielu, Torņakalna baznīcu un Ojāra Vācieša ielu. 19 pastaigas dalībnieki baudīja gan Ineses stāstījumu, gan Torņakalna rudens noskaņu; laiks lutināja, un varēja baudīt rudens krāšņumu.

Mākslas rudens fotoizstāde oktobrī vietnē Artspace. Kunstmatrix

2025. gada 5. oktobrī tika atklāta virtuālā fotoizstāde *Mākslas un vārda brīvība*, kas bija skatāma visu oktobri virtuālās izstādes formātā. Fotogrāfija mūsdienās ir ikvienam pieejams mākslas izpausmes veids. Aicinājam ļauties radošumam un caur fotogrāfiju paust savu skatījumu par mākslas un vārda brīvību. Izstādei tika iesniegti 16 darbi, un tajā piedalījās 11 autori no piecām korporācijām – *Staburadzes, Līgas, Selgas, Lettonia* un *Selonijas*. Iesniegtie darbi netika oficiāli vērtēti, tomēr risinājās *selgu* simpātijas balsojums, kurā ikviena *selga* varēja balsot par izstādes darbiem, izņemot *selgu* iesniegtajiem. *Selgu* simpātijas balvu ieguva z! Gustavs Briedis, *Lettonia*.

Mākslas rudens noslēgums *Daudzpunkts*, 2025. gada 31. oktobris, *Selonijas C!Q!*

31. oktobrī Mākslas rudens noslēdzās ar pasākumu *Daudzpunkts*, kas norisinājās *Selonijas* namā. Vakara pirmajā daļā risinājās aktuāla un nozīmīga diskusija par mākslas un vārda brīvību, kurā tika aplūkoti jautājumi par radošuma robežām, brīvības izpausmēm mākslā un sabiedrībā, kā arī par to, vai un kā mākslinieki patiesi izmanto sev pieejamo brīvību. Diskusiju vadīja fil! Ivo Valdovskis, *selonus*, un diskusijas dalībnieki bija: mākslas zinātniece Sanita Bitko, juriste fil! Anita Kovaļevska, *selga*, kultūrteorētiķis Kaspars Vanags un mūziķis Kristaps Broks.

Pēc garšīgas uzskatu pauzes uzstājās grupa *Rūgtais gurķis* kopā ar dzejnieču Karlīnas Zaksas un Rēzijas Krieviņas priekšlasījumiem. Vakara noslēgumā apmeklētāji baudīja muzikālu performanci ar dzejas elementiem, kā arī neformālas sarunas par mākslas un vārda brīvības tematiku.

Daudzpunkta tapšanā pateicība *Selonijas* konventam par viesmīlīgo uzņemšanu; īpašs paldies com! Danam Laksim par nesavtīgu atbalstu pasākuma tapšanā un fil! Ivo Valdovskim par diskusijas moderēšanu.

Mākslas rudens bija mūsu kopīga saruna – starp skatienu un sajūtu, starp cilvēku un telpu, starp pagātni un to, kas vēl tikai top. Un, kaut arī rudens pagājis un esam iesaistojuši nākamajos gadalaikos, šī saruna nebeidzas. Aicināsim jūs piedalīties nākamajos notikumos! Saruna turpināsies Mākslas ziemā, kur klusumā dzimst pārdomas, Mākslas pavasarī, kur viss atkal mostas un plaukst, un Mākslas vasarā, kur dzīve elpo brīvāk un krāsaināk. Jo māksla – tā nav tikai forma vai tehnika. Tā ir brīvība. Brīvība radīt, domāt, sapņot, teikt – arī tad, kad tas nav viegli. **Un vārda brīvība – tā ir mūsu brīvās valsts sirds.** Bez tās nav nedz mākslas, nedz gara, nedz pašcieņas. **U!**

Diskusijas *Mākslas un vārda brīvība* dalībnieki (no kreisās): fil! Ivo Valdovskis, *selonus*, mūziķis Kristaps Broks, mākslas zinātniece Sanita Bitko, juriste fil! Anita Kovaļevska, *selga*, kultūrteorētiķis Kaspars Vanags.

Diskusija *Mākslas un vārda brīvība*, *Selonija C!Q!*.

Jauns sākums *Varavīksnes* virtuvē: pateicība par sirsnīgu iniciatīvu

Fil! Ieva Spundzāne, *varavīksne*
Foto no *Varavīksnes* arhīva

Studentu korporācijai *Varavīksne* 2025. gads paliks atmiņā ar īpaši vērtīgu un gaidītu dāvanu, kādu spētu novērtēt katra laba saimniece, – pilnībā atjaunotu un modernizētu virtuvi. Šis projekts nav stāsts tikai par mēbelēm un tehniku; tas ir stāsts par vēlmi radīt māju sajūtu un pacelt viesmīlību jaunā līmenī.

Par šo ļoti vērtīgo ieguldījumu korporācijas nākotnē sakām vislielāko paldies t/l audz! fil! **Kristīnei Tjarvei**, *varavīksne*, un viņas dzīvesbiedram *Talavijas* fil! **Naurim Sedleram**. Ideja par pārmaiņām radās Kristīnei, kad viņa uzņēmās audzinātājas amatu. Redzot meiteņu ikdienas izaicinājumus un telpas nolietojumu, viņa kopā ar Nauri nolēma sakomplektēt un ierīkot jaunu gatavā projekta virtuves iekārtu. Viņu sākotnējais piezēmetais plāns jau darbu procesā attīstījās virtuves kapitālajā remontā, jaunā grīdas segumā un skaistās, pēc pasūtījuma izgatavotās virtuves mēbelēs, kas aprīkotas ar sadzīves tehniku. Īpašu sajūsmu meitenēs izraisa trauku mazgājamā mašīna – ierīce, kas atvieglo meiteņu pienākumu veikšanu pēc konventiem.

Līdz 2025. gada vasarai *Varavīksnes* dzīvokļa virtuve bija saglabājusī iepriekšējā, pirms 15 gadiem veiktā remonta iezīmes. Lai gan telpa godam kalpoja kā meiteņu istaba un vieta, kur sarūpēt tēju, kafiju un uzkodas, tajā trūka paša galvenā – iespējas pilnvērtīgi gatavot. Tā kā nebija ledusskapja vai cepeškrāsns, svētku mielastā parasti bija līdzī paņemtās un uz vietas pagatavotās aukstās uzkodas vai pasūtīts ēdiens. To baudījām zviedru galda stilā, jo dzīvoklī trūka vietas kopīgai sēdēšanai pie galdiem.

Kā jau vēsturiskā Rīgas namā ierasts, nekas nebija tik vienkārši, kā sākumā plānots. Telpas sienas nebija līdzenas, un stūris, kurā jāiebūvē virtuve, izrādījās platlēnķa. Lai

ierīkotu mēbeles, meistariem nācās izbūvēt speciālu koka konstrukciju stūra izlīdzināšanai. Lielas pārmaiņas dzīvoklī skāra arī to, kas parasti paliek apslēpts acīm. Nauris veica pilnu elektrotīkla revīziju. Gaisma uzradās vietās, kur bijām jau aizmirsušas, ka tā vispār var būt, atceras *varavīksnes*. Pat grīda, kuru sākotnēji nebija plānots mainīt, pēc Naura un Kristīnes iniciatīvas tika pilnībā noņemta un izlīdzināta, veco laminātu aizstājot ar kvalitatīvu un mūsdienīgu segumu. Lai iegūtu papildu vietu, tika upurēts pat viens radiators.

Lai gan darbi notika vasarā, dāvana *paīstam* tika izsaiņota valsts svētkos. Pēc tradicionālā gājiena uz Brāļu kapiem *varavīksnes* ar ģimenēm pulcējās dzīvoklī. Šis brīdis bija nozīmīgs – pirmo reizi pie balti klātiem galdiem visas paaudzes varēja sēsties kopā. Pirms svētkiem meitenes paveica nozīmīgu darbu, apkopojot zelta filistru slepenās receptes, un vairāki no šiem ēdieniem tika celti svētku galdā.

Kristīnes un Naura ieguldījums ir spilgts piemērs, kā korporāciju devīzes un vērtības īstenojas darbos. Tas ir stāsts par nesavtību un rūpēm par jaunāko korporācijas biedru paaudzi, lai meitenēm dzīvoklis būtu ne tikai pienākumu pildīšanas vieta, bet mājīga oāze, kur nepieciešamības gadījumā iespējams arī pārnakšņot. Tagad *varavīksnes* gatavas jaunam cēlienam un cer pieredzēt vēl daudz skaistu svētku mirkļu, jo saprotams, ka *varavīksnēm* visi svētki sākas un beidzas virtuvē. **U!**

Varavīksnes meitenes jaunajā virtuvē kopā ar t/l audz! fil! Kristīni Tjarvi. 2026. gada janvāris.

Gandrīz kā buršu festivāls Zaļās lustes Cēsu novadā

Com! Marta Zirniņa, *gundega*

Aizvadītā gada 5. jūlijā vasara tika ieskandināta ar pirmo studentu korporācijas *Selonija* un studenšu korporācijas *Gundega* kopīgi rīkoto brīvdabas pasākumu *Zaļā luste*. Tas bija ģimenisks piedzīvojums, kurā satikās akadēmiskās tradīcijas un draudzība.

Ideja par *Zaļo lusti* radās kādā neformālā sarunā, diskutējot par to, ka arvien biežāk akadēmiskā gada izskaņā grūti atrast brīdi, lai patiesi sanāktu kopā – bez steigas, bez pienākumiem, vienkārši baudot kopā būšanu. Saule, dziesmas, dejas, varbūt arī silts vasaras lietus, sarunas ar savējiem, ģimenēm, draugiem un buršiem – tas viss kļuva par šī pasākuma pamatu. Pirmajā *Zaļās lustes* debijā pulcējās ap 120 apmeklētāju, apliecinot, ka šāda satikšanās bija patiesi gaidīta. Visa diena aizritēja daudzveidīgās un radošās aktivitātēs visām paaudzēm. Apmeklētāji varēja izmēģināt spēkus lielā lauka dambretē, pneimatiskajā šaušanā un dažādās sportiskās nodarbēs. Bija īpaši padomāts par pašiem mazākajiem – atsevišķā zonā com! Aivitas Brutānes, *gundega*, pavadībā norisinājās rotaļas un radošās aktivitātes, sniedzot vecākiem iespēju nesteidzīgi baudīt festivāla atmosfēru.

Neatņemama pasākuma sastāvdaļa bija arī kopīga maltīte. Visas dienas garumā fil! Gints Irbe, *selonus*, uz ugunsкура vārīja

sātīgu zupu, savukārt par uzkodām gādāja com! Kristiāna Žaunerčika, *gundega*, un com! Lauris Ostrovskis, *frater letticus*.

Tuvojoties vakaram, *Zaļā luste* ieguva zaļumballes noskaņu – uz skatuves kāpa grupa *Deserts*, priecējot ar latviešu estrādes klasiku un iemīļotiem deju hitiem. Balles starplaikos muzikālu noskaņu radīja fil! Jānis Roze, *selonus*, izpildot kantus ģitāras pavadībā. Savukārt nakts turpinājumā par deju ritmu līdz pat rīta gaismai rūpējās dīdžejs *Fukši*.

Šī pirmā *Zaļā luste* kļuva par sarīkojumu, kas palika atmiņā kā silts vasaras pilnbrieda vakars, un tieši tāpēc ar lielu prieku jau aicinām 4. jūlijā atkal satikties *Zaļajā lustē*, pulcējot visu korporāciju buršus kopā ar ģimenēm un draugiem. Pasākuma detalizēta programma sekos. Būsim patiesi priecīgi jūs satikt šajā vasarīgajā, draudzīgajā un tradīcijām bagātajā notikumā, kas kļūs par skaistu ikgadēju satikšanās vietu *Plavciemā* Stalbes pagastā.

ZALĀ LUSTE

2026. GADA 4. JŪLIJĀ

"AGRO PUTNIŅU" CENAS LĪDZ
31. MAIJAM:

- PIEAUGUŠAIS - 15 EUR
- BĒRNS (3-12 G.) - 5 EUR
- ĢIMENE (3+ PERSONAS) - 40 EUR

"PLAVCIEMS",
STALBES PAGASTS, CĒSU NOVADS

PIESAKIES

E-PASTS SAZIŅAI:
ZALALUSTE@GMAIL.COM

Fraternitas Arctica 145. gadadienas svinības

F! Edvards Kupšis, *frater arctus*
Foto: Vladislavs Gorņiks,

Fraternitas Arctica 145 gadu jubilejas norises sākās 2025. gada 1. novembrī, kad *arkti* apmeklēja biedru atdusas vietas Rīgā: fil! Nikolaja Trūzes (1927 I), fil! Vladimira Jemeljanova (1928 II) un fil! Leonīda Osipova (1938 II) kapavietas Pirmajos Meža kapos; fil! Vladimira Šervinska (1913 II) un fil! Eižena Upmaņa (1980, II) kapavietas Debesbraukšanas kapos; god!fil! Nikolaja Ozmidova (1933 II) atdusas vietu Pokrova kapos. Pēc tam atgriezāties *C!Q!*, lai pie kopīga galda pieminētu mūsu aizsaulē aizgājušos brāļus.

Galvenās svinības notika tieši pēc nedēļas – 8. novembrī. Diena sākās ar ziedu nolikšanu pie Brīvības pieminekļa, pēc tam *arkti* svinīgā gājienā devās uz Latvijas Universitātes galveno ēku, kur Mazajā aulā notika svētku akts. Tieši tur, kā vēsta leģenda, 1880. gada rudenī tika dibināta mūsu korporācija.

Akts sākās ar mūsu seniora com! Sergeja Parvatkina, oldermana fil! Dmitrija Trofimova un Rektoru padomes priekšsēdētāja akadēmiķa god! fil! Arvīda Barševska svinīgajām uzrunām; akadēmisko runu *Militārās medicīnas vēsture* lasīja fil! Vladimirs Voicehovskis. Mūs sveikt bija ieradušies dārgie brāļi no igauņu studentu korporācijas *Vironia*, draugi no gandrīz visām P!K!, C!C!

Arkti mūžībā aizgājušo brāļu piemiņas dienā pie ieejas Debesbraukšanas kapos. 2025. gada 1. novembris.

Foto: fil! Boriss Poļakovs, *frater arctus*

T/I sen! com! Sergejs Parvatkins, *frater arctus*, noliek ziedus pie Brīvības pieminekļa.

Arktu gājiens no Brīvības pieminekļa uz Latvijas Universitātes galveno ēku.

Arkti un viesi pie Latvijas Universitātes galvenās ēkas.

***Fraternitas Arctica* prezidijs Latvijas valsts himnas laikā.**

T/I sen! com! Sergeja Parvatkina, *frater arctus*, uzruna.

T/I old! fil! Dmitrija Trofimova uzruna.

Fil! Vladimirs Voichevskis lasa akadēmisko runu *Militārās medicīnas vēsture*.

Rektoru padomes priekšsēdētāja akadēmiķa god!fil! Arvīda Barševska uzruna.

Akadēmiskās vienības Austrums valdes pārstāvji dāvina atrasto Fraternitas Arctica vāpņa ģipša kopiju.

Fraternitas Arctica prezidijs un oldermanis.

un S!P!K! korporācijām, kā arī akadēmiskajām mūža organizācijām. Tika teiktas daudzas sirsnīgas uzrunas un pasniegtas noderīgas dāvanas. Īpaši jāmin akadēmiskās vienības Austrums dāvana – Fraternitas Arctica vāpņa ģipša kopija –, par kuras eksistenci nebijām pat nojautuši. Šīs kopijas izcelsmes noskaidrošana būs mūsu arhivāra uzdevums.

Vēlāk fotografējāmies un notika saviesīgā daļa. Devāmies arī ekskursijā uz leģendām apvīto studentu karceri un Latvijas Universitātes galvenās ēkas jumtu; ekskursiju vadīja P!K! t/l viceseniors fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*.

Kaut fukšiem bija ļoti daudz darba, tie ar nepacietību gaidīja dienas galveno notikumu – dibināšanas komeršu –, kas norisinājās Rīgas Latviešu biedrības nama Baltajā zālē. Pirms tā mūsu fukšu brālība zaudēja dažus biedrus, jo Ņikita Franks, Vladislavs Sidorkins, Jevgeņijs Gončarenko un Artjoms Kumačovs kļuva par komilitoniem.

Komeršā piedalījās daudzi viesi, tika dziedāti kanti un vēlāk arī *šnoderi*, un galds priecēja ar ēdienu daudzveidību. Bija arī patīkami pārsteigumi: fil! Dmitrijs Trofimovs prezentēja fukšu kantikumu, kas tapis ar dažu filistru, komilitoņu, Fraternitas Arctica komāna garantu un draugu finansiālo atbalstu. D. Trofimovs klātesošos iepriecināja arī ar jaunu krāsu pastkarti (*couleurkartī*). Par šo tradīciju plašāk lasāms Universitas Nr. 112 (2020). Savukārt fil! Vladimirs Voicehovskis prezentēja Fraternitas Arctica jubilejas pastmarku un vēl vienu *couleurkartī*, kuras dizainu veidojis viņš pats.

Pēc pulksten 1.00 pasākums pārcēlās uz mūsu C!Q!, kur tas turpinājās līdz rīta gaismai, kam sekoja neliels miegs un *kāterfrištiks* līdz pat vakaram.

Kopumā mūsu 145. gadadiena bija neaizmirstams notikums, un mēs ar nepacietību jau gaidām 150. dibināšanas komeršu!

Vivat, crescat, floreat Fraternitas Arctica in aeternum!

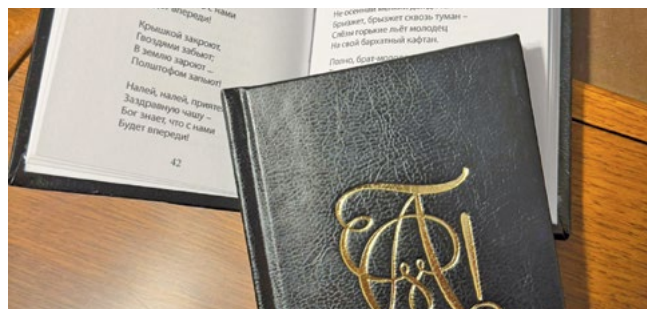

Svinīgā akta dalībnieki.

145. dibināšanas komerša mirklis.

Foto: fil! Vladislavs Lapinskis, *frater arctus*

Fil! Dmitrija Trofimova izdotā fukšu kantikuma prezentācija. Foto: fil! Vladislavs Lapinskis, *frater arctus*

Tradīcijā, godā un brālībā – Selonijas 145 gadu jubileja

T/I vicesen! com! Everts Pauls Grotuss, *selonus*
Foto: Matīss Galdiņš, com! Tristans Priedols, *selonus*

Studentu korporācija Selonija, atskatoties uz 145 darbības gadiem, jubileju svinēja ar daudzveidīgu pasākumu programmu, kas vienoja biedrus, karteļbrāļus un viesus no Latvijas un ārvalstīm. Jubilejas sarīkojumi apliecināja Selonijas tradīciju noturību, brālības garu un paaudžu nepārtrauktību, kas arī mūsdienās veido korporācijas dzīvotspēju.

Jubilejas svinību programma tika veidota atbilstoši akadēmisko korporāciju tradīcijām – ar balli, dievkalpojumu, svētku aktu un komersu –, radot svinīgu un vienojošu kopābūšanu vairāku dienu garumā.

Svinības iesākās 2025. gada 21. novembrī Mežaparka Lielās estrādes Kokaru zālē, kur pulcējās aptuveni 180 viesu. Par muzikālo pavadījumu rūpējās *Mirage jazz* orķestris ar solisti, piešķirot vakaram svinīgu noskaņu. Balles starplaikā ar klavierspēles priekšnesumu uzstājās *Selonijas* fil! Ivars Dille, savukārt otrajā starplaikā viesus priecēja studenšu korporācijas *Līga* pārstāves. Vakars aizritēja pacīlātā un saviesīgā gaisotnē – ar dejām, sarunām un satikšanās prieku.

22. novembrī jubilejas dalībnieki pulcējās Rīgas Sv. Jāņa baznīcā uz dievkalpojumu, ko vadīja fil! Jānis Apinis, *selonus*. Kopīgā lūgšanā un pārdomās tika izcelts korporācijas ceļš, tās vērtības un biedru devums. Pēc dievkalpojuma sekoja gājieni uz Latvijas Universitāti, pa ceļam piestājot pie Brīvības pieminekļa, kur tika nolikti ziedi, godinot valsti un tās brīvības simbolu.

Svētku akts notika Latvijas Universitātes Mazajā aulā un tika atklāts ar *Selonijas* karoga ienešanu un amatpersonu uzrunām. Īpaši izceļama fil! Matīsa Gricmaņa akadēmiskā

Svētku kūku Selonijas krāsās ar uzrakstu Selonija 145 griež t/I sen! com! Edgars Tumiņš, *selonus*.

Dievkalpojums Rīgas Sv. Jāņa baznīcā, ko vadīja fil! Jānis Apinis, *selonus*, un Gints Graudiņš.

***Selonī* pie Brīvības pieminekļa dzied *Vakarjundu*, vada fil! Jānis Zālītis, *selonus*.**

runa par *Selonijas* vēsturi un tās turpmāko veidošanu, uzsverot katras paaudzes atbildību tradīciju turpināšanā un organizācijas attīstībā. Uzmanība tika akcentēta brālības un vērtību nozīme. Pēc oficiālās daļas viesi tika aicināti pacelt šampanieša glāzes un ļauties saviesīgām sarunām.

Jubilejas svinību noslēgumā Mazajā gildē notika komersšs, kas pulcēja vairāk nekā 260 dalībnieku. Īpašu prieku sagādāja kuplā kartelbrāļu *vīroņu* delegācija no Igaunijas – 45 viesi. Ap plkst. 23.00 krustdēli rīkoja izsoli, kas radīja lielu interesi un azartu. Izsolē tika piedāvāts *Selonijas* cirķeļa atveidojums no alus korķiem, pašadīts zeķu un cepures komplekts, kā arī atsevišķs zeķu pāris. Cirķeļa mākslas darbu iegādājās fil! Miķelis Strīķis, kurš to uzdāvināja konventam. Zeķu un cepures komplektu iegādājās fil! Dzintars Dārziņš, savukārt zeķu pāri – frāteru fuksis.

Komersša svinības Mazajā gildē ilga līdz plkst. 2.00 naktī. Līdz agraī rīta stundai svinības turpinājās *Selonijas C!Q!*. Kopīgās sarunās un dziedāšanā dalībnieki noslēdza jubilejas svinību ciklu neformālā, bet vienotā brālības garā. *Selonijas* 145 gadu jubilejas sarīkojumi apliecināja, ka *Selonija* arī pēc pusotra gadsimta turpina būt dzīva, tradīcijās balstīta un nākotnē vēsta akadēmiska studentu organizācija.

***Selonī* un viesi 145. jubilejas rītā pie Brīvības pieminekļa.**

Svētku prezidijs (no kreisās): t/l vicesen! com! Alberts Toms Vītols, t/l sen! com! Edgars Tumiņš, t/l sekr! com! Austris Sauka.

Ar akadēmisko runu par *Selonijas* vēsturi un tās turpmāko veidošanu uzstājas fil! Matīss Gricmanis, *selonus*.

P!K! t/l sen! taut! Niks Gurtiņš, *latvus*, un P!K! t/l vicesen! taut! Rūdolfs Rubenis sveic *Seloniju* 145. jubilejā.

Fil! Egils Stokāns, *selonus*, no Melburnas kopas dāvina konventam vāpeni.

Krustdēļu rīkotajā izsolē *Selonijas* cirķeļa atveidojumu no alus korķiem iegādājās fil! Miķelis Strīķis, *selonus*.

Krustdēļu rīkotajā izsolē pašadītu zeķu un cepures komplektu iegādājās fil! Dzintars Dārziņš, *selonus*.

Talavieši 125 gadu jubilejas aktā, priekšplānā svētku prezidijs. Talavijas K!Dz!, 2025. gada 11. decembris.

Talavija atjaunotajā namā svin 125 gadu jubileju

Fil! Jānis Andersons, *talavus*

Foto: fil! Zigmārs Zilgalvis, *talavus*

Tuvojoties Talavijas 125 gadu jubilejai, talavieši Rīgā un pasaulē par mērķi izvirzīja vēsturiskā nama Rīgā, Lāčplēša ielā 28, rekonstrukcijas pabeigšanu, lai svētkus varētu nosvinēt paši savā ievērojami paplašinātajā, restaurētajā un modernizētajā konventa dzīvoklī.

Pavisam īsu laika sprīdi pirms gaidītās jubilejas vairāk nekā desmit gadu garumā ieilgušos būvdarbus sekmīgi izdevās pabeigt, un 2025. gada 11. decembra saltā ziemas vakarā krāšņi izgaismotais un karogiem rotātais *Talavijas* nams pulcēja vienkopus aptuveni 170 viesu un *talaviešu* uz 125 gadu jubilejas svētku aktu.

Buršu saimi, studenšu korporāciju prezidijus, *talaviešus* un viesus saviļņojoši un *buršikozi* vispirms uzrunāja *Talavijas* t/l seniors com! Didzis Liepiņš:

"Iedomāsimies 1900. gada 14. decembra vakaru. Rīgā valdīja spēcīgs sniegunis. Rīgas Latviešu biedrības nama apakšstāvā, koridorveidīgā istabā, cauri sniegiem un vējam sapulcējās vairāk nekā piecdesmit latviešu studentu. Viņu sirdīs bija dīvains saviļņojums. Viņi juta, apjauta, ka vecā kārtība – vācu augstprātība un krievu ierēdniecības vienaldzība – viņiem vairs nav pieņemama. Sapulci todien vadīja Vilis Olavs. Viņa vārdi bija skaidri: nepietiek tikai piedzimt par latvieti – latviešu tautai jāceļas, un tai jānes gaismā.

Un tieši tajā vakarā pirms 125 gadiem šaubu un cerību krustpunktā piedzima *Talavija*. Tā neradās greznībā. Tā tapa kā drosmīgs nacionāls akts – latviešu studentu atbilde valdošajai varai, apliecinājums, ka latviešu jaunatne spēj būt ne tikai inteliģenta, bet arī organizēta, stalta, stabila un uzticīga saviem ideāliem. Mūsu krāsas ir balts-zaļš-zelts. Zelta krāsa mūsu lentē – tā ir tautība. Tā ir mūsu piederība

zemei un tautas gods. Zaļā krāsa – tā ir izglītība. Tā ir māksla, zinātne, tā ir nemītīga augšana un dzīvība. Baltā krāsa – tā ir atturība un tikumība. Tas ir tas *baltais ceļš*, pa kuru mums jāiet. [..]

Es stāvu jūsu priekšā kā seniors un jautāju: ko nozīmē būt *talavietim* šodien? Vai tas ir tikai skaists deķelis un alus kauss? Nē. Un es vērsos pie jums – jaunie zēni un komilitoņi! Jūs esat tie, kas svinēs 150 un 200 gadu jubileju. Jums nav jāmacās dejot, skaitot *viens-divi-trīs*, kā to darīja Grīnbergs un Olavs. Jums ir citas iespējas. Bet jums ir tas pats pienākums – iet *balto ceļu*. Būt godīgiem. Būt izglītotiem. Būt latviskiem! Un mīlēt savu valsti ne tikai vārdos, bet arī darbos. Lai mūsu trīs krāsas – balts-zaļš-zelts – mirdz tikpat spilgti kā pirms 125 gadiem! Par *Talaviju*! Par mūsu draugiem un viesiem! Par Latviju!"

Pēc t/l seniora uzrunas klātesošos sveica *Talavijas* filistru biedrības priekšnieks fil! Raimonds Treimanis un *Talavijas* t/l viceseniors ārzemēs fil! Roberts Kukainis, savukārt akadēmisko runu par *Talavijas* un korporāciju lomu sabiedrībā mūsdienās un nākotnē teica bijušais Latvijas Republikas vēstnieks Ukrainā un Polijā, pašreizējais Ārlietu ministrijas speciālo uzdevumu vēstnieks fil! Juris Poikāns, *talavus*.

Pēc studentu un studenšu korporāciju sirsnīgajiem apsveikumiem t/l viceseniors com! Edvards Kalniņš pateicās sveicējiem. Jāpiebilst, ka dāvanas vietā bija iespēja ziedot

Jubilejas svētku akta viesus uzrunā *Talavijas t/l seniors com!* Didzis Liepiņš, pa kreisi – viceseniors *com!* Edvards Kalniņš, pa labi – sekretārs *com!* Andris Bodnieks juniors.

T/l seniors com! Didzis Liepiņš dāmu vakarā pie 125 gadu jubilejas tortes, aiz viņa *Talavijas* zēni (no kreisās) – Krišjānis Leja un Rūdolfs Pastors ar dāmām pasniedzamajām rozēm. Foto: Jānis Kļaviņš

Talavieši un viesi, fonā svētku prezidijs ar poļu studentu korporācijas *Konwent Polonia* dāvāto fuksi (lapsu deķēli) paceltajās rokās. *Talavijas K!Dz!*, 2025. gada 13. decembris.

Talavieši un viesi 125 gadu jubilejas komeršā. *Talavijas K!Dz!*, 2025. gada 13. decembris.

Talavijas organizētajai Ukrainas atbalsta akcijai, ko daudzi studentu un studenšu konventi arī darīja, par ko sirsnīgs paldies! *Talavija* ar daudziem auto un dronu dāvinājumiem aizvadīto četru kara gadu laikā atbalstījusi Ukrainu tās cīņā par savu valsti. Svētku aktā īpaša pateicība tika izteikta arī *talaviešiem* ārzemēs par nozīmīgo palīdzību konventa dzīves pilnveidošanai pirmajos gados kopš neatkarības atjaunošanas un par sniegto atbalstu konventa dzīvokļa rekonstrukcijai.

2026. gadā aprit 30 gadu, kopš *Talavija* ik gadu pasniedz filistra, dibinātāja, operdziedoņa prof. Paula Saksa Atzinības balvu jaunam un perspektīvam Latvijas Nacionālās operas un baleta solistam vai solistei un rīko ikgadējo studenšu un studentu korporāciju kopīgu operas apmeklējumu. Tādēļ svētku aktu ar krāšņo dziedājumu kuplināja viena no Paula Saksa Atzinības balvas laureātēm soprāns Marlena Keine. *Talaviju* jubilejā ar dziesmām sveica arī Prezidiju konventa vīru koris.

Nākamajā, 12. decembra, vakarā turpat *Talavijas* namā notika 125 gadu jubilejas dāmu vakars. *Talavija* to nesauca par balli, jo telpu ierobežojuma dēļ vakaru nebija iespējams atklāt ar polonēzi. Citādi vakars, kas pulcēja ap 230 viesu, līdz pat agrai rīta stundai tika aizvadīts burvīgā balles noskaņā ar dejām, dziesmām, šampanieti, kā arī loteriju, ko aizrautīgi vadīja fil! Andris Rigerts. Ar solodziedājumu uzstājās viens no Paula Saksa Atzinības balvas laureātiem tenors Raimonds Bramanis. Pēc kopīga *Gaudeamus Igitur* ikvienai šī vakara dāmai tika pasniegta sārta roze.

13. decembra vakarā *Talavijas* namā notika jubilejas komeršs ar aptuveni 200 buršu dalību, kurā līdzās daudziem citiem viesiem piedalījās arī *Talavijas* kartēja brāļi no diviem poļu konventiem – *Velēcijas (Welecja)* Varšavā un *Konwent Polonia* Gdaņskā. *Talaviešus* komeršā silti sveica *Talavijas* seniors ārzemēs fil! Normands Melbārdis.

Jubilejas dienās atkārtoti tika iespiestas un dāvātas visiem sarktojumu dalībniekiem inženiera *Talavijas* pirmā seniora fil! Oskara Grīnberga (1875–1942; tēlnieka un *Talavijas* vabeņa darinātāja Teodora Zaļkalna vecākais brālis) *Atmiņas no Talavijas dibināšanas laika*, kas pirmizdevumu piedzīvoja 1937. gadā.

Drīz pēc jubilejas sekoja pārsteigums. Vienā no lielākajiem Parīzes laikrakstiem *Le Figaro* 2025. gada 24. decembra Ziemassvētku numurā Sirila Luī plašajā rakstā *Latvijas patriotisma atmoda: Šoreiz mūsu valsts atradīsies dzelzs priekš kara pareizajā pusē* brāļi Linards un Marģers Poči, *talavus*, īsumā izstāstījuši *Talavijas* vēsturi un raksturojuši konventa nacionālo degsmi laikmetā kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā.

Jubileja aizvadīta. Kas paliek pāri? Skaistas atmiņas. Vai tas ir viss? Nē, *Talavijai* ar pašreizējā kalpošanu tautai un tēvzemei mūsu principu un devīžu labākajā izpratnē jāgatavojas konventa 150 un 200 gadu jubilejām. Saules mūžu *Talavijai!*

Talavi svētkos, 20. gs. sākums.

Vēsturisko fotogrāfiju atdzīvināšana Talavijas 125. jubilejā

Com! Kristaps Eniņš, *talavus*
Foto no *Talavijas* arhīva

125 gadi korporācijas dzīvē ir monumentāls atskaites punkts, kas liecina par idejas dzīvotspēju un paaudžu uzticību. Tas ir laiks, kurā ierakstīti neskaitāmi likteņi un akadēmiskās tradīcijas. Tomēr vēsture nav tikai sausi dati vai statiski portreti pie konventa dzīvokļa sienām, kas ar gadiem kļūst par attālinātiem simboliem. Šajā jubilejas gadā *Talavija* izvēlējās meklēt ceļu, kā padarīt šo vēsturi personisku un tuvu, izmantojot mūsdienu tehnoloģiju sniegtās iespējas, lai nojauktu laika barjeru un ieraudzītu dzīvu cilvēku aiz arhīva liecībām.

Digitāls tilts pāri laikam

Viena no jubilejas gada iniciatīvām bija mūsu vēsturisko fotogrāfiju *atdzīvināšana*. Izmantojot mūsdienu mākslīgā intelekta video ģenerēšanas rīkus, mēs devām jaunu dimensiju 20. gadsimta sākuma arhīvu attēliem. Kāpēc tas bija nepieciešams? Sena fotogrāfija neizbēgami nes sevī laika distanci – statiskā poza un svinīgais nopietnums, ko pieprasīja tā laika tehnika, bieži vien neļauj mums saskatīt personību. **Mūsu mērķis bija iedzīvināt šos vēsturiskos tēlus, ļaujot 1900. gadu talaviem atkal pamirkšķināt, pasmaidīt vai nedaudz pagriezt galvu, it kā vēloties mūs uzrunāt.** Brīdī, kad statisks attēls sāk kustēties, tas vairs nav tikai muzeja eksponāts, bet gan biedrs, kurš savulaik gājis uz lekcijām, diskutējis zinātniski literārajos vakaros un ticis *iekārts* par kādu neizdarību. Šis empātijas moments ļauj mums skaidrāk apzināties, ka mēs visi esam daļa no vienas garīgas ķēdes.

”

Mūsu mērķis bija iedzīvināt vēsturiskos tēlus, ļaujot 1900. gadu talaviem it kā mūs uzrunāt.

Šī pieeja nebija tikai tehniska rotaļa ar algoritmiem. Tas bija mērķtiecīgs darbs ar korporācijas vizuālo mantojumu, tiecoties *notīrīt* no gadu desmitiem uzkrātajiem putekļiem mūsu dibinātāju un agrīno biedru vaibstus. Redzot, kā

kādreizējie zēni uzsmaida no ekrāna, nevilšus rodas jautājumi: par ko viņi domāja, kad tapa šī fotogrāfija; kādas bija viņu drosmīgās cerības, veidojot mūsu saimi laikā, kad Latvijas valsts vēl bija tikai tāla vīzija?

Tehniskais risinājums

Vēsturisku fotogrāfiju animēšana ar tādiem rīkiem kā *Kling AI* balstās uz video difūzijas modeļiem, kas kustību neveido ar mehānisku attēla elementu pārbīdi, bet ģenerē jaunus kadrus, prognozējot pikselu izmaiņas telpā un laikā. Šie modeļi nodrošina laika konsekvenci, proti, personas vaibstu, apģērba un vizuālās identitātes stabilitāti visā kadru secībā, tādējādi izvairoties no deformācijām vai nejaušām vizuālām nobīdēm. Statisku divdimensionālu portretu algoritms interpretē kā telpisku anatomisku struktūru, balstoties gaismēnu un tekstūru analizē, kas ļauj simulēt biometriski ticamu mīmiku, piemēram, acu mirkšķināšanu vai vieglu galvas pagriezienu. Būtiski, ka process saglabā arī oriģinālās fotogrāfijas materiālās

īpatnības – graudainību un asuma raksturu, tādējādi animācija kalpo nevis kā dekoratīvs efekts, bet kā tehniski pamatota vēsturiskā attēla interpretācija.

Universitas ir drukāts izdevums, un mēs meklējam veidu, kā šo dzīvo atmiņu nodot lasītājiem. Pie raksta pievienotie QR kodi kalpo kā digitāli portāli – tos noskenējot, varēsiet atrast vēsturisko attēlu oriģinālus un to *iekustinātās* versijas. Tā ir *Talavijas* dāvana jubilejā – iespēja ieskatīties acīs mūsu vēsturei un atpazīt tajā pašiem sevi.

Talavija savā 125. gadskārtā pierādījusi, ka prot būt reizē uzticīga tradīcijām un drosmīga jaunu ceļu meklējumos. Mēs godājam savu namu un savus dibinātājus, bet nebaidāties izmantot mūsdienu rīkus, lai saglabātu un stiprinātu mūsu kopējo atmiņu. Tradīcija nav tikai pagātnes godāšana, tā ir dzīvas liesmas nodošana tālāk – no rokas rokā, no sirds sirdī – neatkarīgi no tā, cik gadu desmiti mūs šķir. Saules mūžu *Talavijai!*

Noskenē ar viedtālruni QR kodu, lai redzētu kustīgos attēlus!

Talvi Barikāžu laikā, Vecrīga, 1991. gada janvāris.

Oldermanis ar fukšiem, 20. gs. sākums.

Talvi LU mācību saimniecībā, Vecauce, 1920. gadi.

Fil! Zigfrīds Anna Meirovics.

Valters Liberts, dzeja

* * *

mī
(un žē)
lu

* * *

Terēze
Antiterēze
Sintija

* * *

a
d-i-e-g-s-----
a
t
a

tālumā lāpās kāds teicamnieks

dzejolis par spēli

tu zaudēji

dzejolis 18+

++++++
+++
+++++
++++

Foto: taut! Rūta Anna Kinta, *selga*
Viens no virtuālās fotoizstādes
Mākslas un vārda brīvība darbiem.

P!K!V!K! simtgades koncerts. LU Lielā aula, 2025. gada 6. decembris.

Sveiciens dziesmu draugiem! Prezidiju konventa vīru korim – simts

Fil! Ilvars Ceriņš, *frater metropolitanus*
Foto: fil! Mārīte Melņika, *daugaviete*

Sveiciens dziesmu draugiem – šī Jāzepa Vītola komponētā (Jāņa Sudrabkalna vārdi) kora dziesma speciāli rakstīta un veltīta Prezidiju konventa vīru korim (P!K!V!K!)

1926. gadā – skan kā simbols tā būtībai, kas jau simts gadu uztur dzīvu akadēmisko un buršu dziedāšanas tradīciju.

P!K!V!K! 2025. gads noritēja kora simtgades notī. Gada sākumā Carnikavā piedalījāmies muzikālajā šovā *Koru kari – Dziedi ar zvaigzni*. Neiztrūkstoši, kā katru gadu, bijām klātesoši Oskaram Kalpakam veltītajā dievkalpojumā Rīgas Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā. 27. aprīlī P!K!V!K! simtgades ieskaņas koncertā Dubultu draudzes baznīcas dievkalpojumā kopā ar Studenšu prezidiju

Muzikāli literārais vakars par P!K!V!K! vēsturi un žurnāla Universitas 286. numura atvēršana, Lettonia C!Q!.

Foto: Sandra Grigorjeva

P!K!V!K! karogs, izgatavots 2003. gadā. Karoga ideju realizējis fil! Linards Počs, *talavus*. P!K!V!K! kora koncerta fraka no 1930. gadu beigām, rūpīgi glabāta un piederējusi fil! Rolandam Arājam, *frater latviensis*. Foto: Sandra Grigorjeva

Jubilejas koncertā kopā ar P!K!V!K! muzicēja S!P!K! koris dirigentes fil! Daces Bites, līga, vadībā.

konventa kori (S!P!K!K!) dziedājām gan garīgās mūzikas vecdarbus, gan pirmatskaņojumus. 2. jūlijā pēc īpaša ielūguma P!K!V!K! bija gods piedalīties ASV vēstniecības Latvijā rīkotajās ASV Neatkarības dienas 249. gadadienas svinībās. 23. augustā aicinājām kora draugus un interesentus uz Lestenes baznīcu, kurā rīkojām koncertu *Neaizmirstam...*, un koncerta programmā tika nodziedātas latviešu vīru koru klasikas pērles un karavīru dziesmas vīru koru salikumā.

Septembrī P!K!V!K!, turpinot savu simts gadu pastāvēšanas sezonu, rudens semestri sāka ar muzikāli literāro vakaru par kora vēsturi un piedzīvoto laikmeta līkločos. Vakarā notika arī jaunākā *Universitas* (Nr. 286) atklāšanas svētki: žurnālā vairāki raksti veltīti kora vēsturei. 12. oktobrī Mežaparka Lielās estrādes Kokaru zālē piedalījāmies Rīgas vīru koru koncertā *Zvaigznes mirdzumā*, kas bija veltīts latviešu komponista Emīla Dārziņa 150. gadadienai. 18. novembra rītā Rīgas Brāļu kapos par godu Latvijas Republikas proklamēšanas 107. gadadienai pie mūžīgās uguns tika nodziedāta *Vakarjunda*. Uztājāmies arī 22. novembrī, sveicot ar dziesmām *Seloniju* 145 gadu jubilejā, un 11. decembrī *Talavijas* jaunatklātajā konventa namā suminājām *Talaviju* 125 gadu jubilejā.

6. decembrī Latvijas Universitātes (LU) Lielajā aulā sarīkojām vērienīgu jubilejas koncertu (mākslinieciskā vadītāja fil! Lorisja Cinkusa, *daugaviete*). Koncerta pirmajā daļā izpildījām vīru koru mūzikas klasiku, buršu dziesmu apdares, mūsdienu latviešu komponistu darbus, atklājot kora muzikālo spēku un tradīciju dziļumu. Lai koncerts būtu krāšņs un lielisks, kā jau jubilejas reizē pienākas, uz skatuves kopā ar P!K!V!K! muzicēja S!P!K! koris dirigentes fil! Daces Bites, *līga*, vadībā.

Koncerta otrajā daļā klausītājus sagaidīja īpaša dāvana – ārzemju populārās mūzikas izlase – grupas *ABBA* dziesmu popūrijs, *Bohemian Rhapsody* (Freddie Mercury), *Memory* (Trevor Nunn, Andrew Lloyd Webber) un *Skyfall* (Adele Adkins, Paul Epworth) – P!K!V!K! izpildījumā kopā ar LU pūtēju orķestri (mākslinieciskais vadītājs Jānis Puriņš) un solistēm Ilonu Bageli un Ievu Karēvicu, kas vakaram piešķīra svinīgu vieglumu un dzīvesprieku.

Dirigē P!K!V!K! dirigents no 1999. līdz 2005. gadam fil! Edgars Linde, *frat.Acad*.

Dirigē P!K!V!K! dirigents no 2006. līdz 2016. gadam fil! Arnis Pauris, *tervetus*.

Dirigē P!K!V!K! dirigente fil! Lorisja Cinkusa, *daugaviete*.

P!K!V!K! kopā ar LU pūtēju orķestri, mākslinieciskais vadītājs Jānis Puriņš.

Koncertu vadīja un par kora līkločiem, dziesmām simts gadu laikā stāstīja diriģents un kora draugs Ivars Cinkuss. Savukārt atsevišķas un sev tuvas kora dziesmas diriģēja P!K!V!K! diriģents Ivo Kempels, P!K!V!K! sava laika mākslinieciskais vadītājs fil! Edgars Linde, *frater Academicus*, un fil! Arnis Pauris, *tervetus*. Nodziedāts, izdzīvots un izbaudīts koncerts, kas bija jaudīgi krāšņs! Emocijas, aizkustinājums un prieks bija būt šādā skaistā simtgades jubilejas notikumā, ko noglabāsim dziļi sirdīs un atmiņās.

Paldies LU par atbalstu un lielisko akustiku Lielajā aulā! Paldies S!P!K! kora meitenēm par līdzdalību mūsu svētkos un atbalstu idejās! Paldies LU pūtēju orķestrim un solistēm Ilonai Bagelei un Ievai Karēvicai, kā arī visiem mūsu klausītājiem, kas pagodināja ar savu klātbūtni un novērtēja ar aplausiem, apsveikumiem un dāvanām! Liels paldies visiem P!K!V!K! dziedātājiem par izturību un varēšanu, esošajiem un sava laika diriģentiem, lieliskajam koncerta vadītājam un visiem mūsu labvēļiem un mecenātiem par atbalstu, lai šāds koncerts varētu notikt!

Ar pateicību un prieku – draugu atsauksmes no koncerta

"S!P!K! koris vakar svinēja P!K!V!K! simtgadi – krāšņi, sirsnīgi un neaizmirstami! Liels paldies vīriem par uzaicinājumu būt daļai no šī skaistā notikuma! Tas bija varens, liksms un sirdssilts vakars – pilns krāsu, emociju un kopības spēka. Lai nākamie simts gadi skan tikpat grandiozi!"

Fil! Anita Straujuma, *imeria*: "Vakar simtgadnieku koncertā ļoti jēstri gāja! Sen nebiju kora koncertā dejojusi! Lai mūsu labajiem draugiem no P!K!V!K! tikpat skaisti un reizē akadēmiski nebēdnīgi nākamie simts!"

Esošie un bijušie P!K!V!K! diriģenti (no kreisās): fil! Arnis Pauris, *tervetus*, fil! Larija Cinkusa, *daugaviete*, Ivo Kempels un fil! Edgars Linde, *frat.Acad*.

Profesore Laima Geikina, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja: "Gods piedalīties P!K!V!K! simts gadu jubilejas svinībās un sveikt kori šajā nozīmīgajā notikumā. Šāda ilgtspēja un degsme kultūrā ir patiesi iedvesmojoša."

Signe Pujāte, Latvijas Nacionālā kultūras centra direktore: "Paldies par lielisko koncertu! Tiešām patika, ka bijāt respektējuši laikmetus, vīru kora repertuāru un uztaisījāt arī ballīti. Lai superīga svinēšana un gatavība turpmākajam! Paldies Ivaram Cinkusam par atbalstu koncerta vadīšanā!"

Vivat, crescat, floreat P!K!V!K! in aeternum! **U!**

Metropolitāņi un fil! Pētera Sņķera piemiņas medaļas saņēmējs fil! Jaan Vāljaots. Tartu, 2025. gada decembris.

Ģenerālim, LU profesoram, ārstam fil! Pēterim Sņķeram – 150

Fil! Ilvars Ceriņš, *frater metropolitanus*
Foto no *Fraternitas Metropolitana* arhīva

2025. gada 7. decembrī apritēja 150 gadi, kopš dzimis ģenerālis fil! Pēteris Sņķers, *frater metropolitanus*, – izcils latviešu kara ārsts, Latvijas armijas virsnieks, Latvijas Universitātes (LU) profesors un mācībspēks, kā arī latviešu studentu korporācijas *Fraternitas Petropolitana* dibinātājs un *Fraternitas Metropolitana* atjaunotājs.

11. decembrī Kara muzejā notika fil! Pēterim Sņķeram veltīta jubilejas konference, lai atskatītos uz izcilās personības dzīvi un devumu Latvijai. Kā atzīst vēsturnieks Juris Ciganovs: “Bez pārspīlējuma var teikt, ka bez šī cilvēka Latvijas militārā vēsture būtu citāda. To pašu var teikt arī par medicīnas vēsturi un medicīnas zinātņi. Izcils ārsts, karavīrs un zinātnieks – ģenerālis fil! Pēteris Sņķers.” Viņš bija cilvēks, kurā organiski savienojās ārsta precizitāte, karavīra disciplīna un zinātnieka domāšana. Ne velti par viņu mēdza teikt: universitātes auditorijā viņš ienāk kā kazarmā, bet kazarmā – kā auditorijā.

Fil! Pēteris Sņķers bija Latvijas kara medicīnas pamatlicējs un organizators, bija atbildīgs par medicīnas sistēmas izveidi Latvijas armijā, sekmīgi cīnījās ar epidēmijām un infekcijas slimību izplatību karavīru rindās. Ieviesa un attīstīja specifisko medicīnas nozari dermatoveneroloģiju, bija arī viens no LU un tās Medicīnas fakultātes rosinātājiem un katedras izveidotājiem, vadītājs un dekāns.

Aktīvs sabiedriskajā darbā un sabiedrības dzīvē. Viņa darbaspējas, čaklums, daudzpusība un aktīvā daba rezultējās daudzu ar medicīnu saistītu sabiedrisku organizāciju dibināšanā un līdzdalībā. Viņš bija mākslas kolekcionārs, mecenāts un saņēmis daudzus apbalvojumus, tai skaitā iecelts Triju Zvaigžņu ordeņa II šķiras kavaliera kārtā.

Latvijas Pasta izdotā fil! Pētera Sņķera 150 gadu jubilejas pastmarka.

Neskatoties uz svešu varu ienākšanu Latvijā, viņš turpināja darbu LU. Vācu okupācijas laikā 1944. gada 17. martā viņš bija viens no 188 Latvijas sabiedriskajiem un politiskajiem darbiniekiem, kurš parakstīja Latvijas Centrālās padomes memorandu. Viņa mūžā atspoguļojas ne tikai izcila cilvēka dzīve, bet arī Latvijas tautas un valsts sarežģītais liktenis. 1941. gadā tiek deportēts viņa dēls – LU Medicīnas fakultātes students fil! Alfs Sņķers, *frater metropolitanus*, kurš Usoļlagā mirst, bet Sņķera īpašumus un mākslas kolekciju nacionalizē.

Konferencē fil! Pēterim Sņķeram tika veltīta ekspozīcija, ko sagatavoja Artis Ērglis no Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja, un ar prezentācijām uzstājās: Latvijas Zinātņu akadēmijas viceprezidents prof. Andrejs Ērglis; Saeimas deputāte, Latvijas Ģimenes ārstu asociācijas prezidente ārste Līga Kozlovska, dermatologs Raimonds Karls (*Pēteris Sņķers – dzīves gājums*); *Fraternitas Metropolitana* fil! Ilvars Ceriņš (*Fil! Pēteris Sņķers un studentu korporācija Fraternitas Metropolitana*); *Dr. med. Silvestrs Rubins (Pētera Sņķera ieguldījums slimību profilaksē un dzimumaudzināšanā)*; fil! Maija Pozemovska, *spīdola (Pēteris Sņķers – Latvijas Universitātes dekāns un profesors)*; Inna Ģīle (*Ārsts ģenerālis Pēteris Sņķers: darbība Latvijas armijā 1919.–1933.*).

Kara muzejā veltīto jubilejas konferenci organizēja LU profesors *Dr. habil. med.* Andris Rubins, Latvijas Dermatovenerologu asociācija un ārsts Māris Pļaviņš no Latvijas Ārstu biedrības, atbalstot Aizsardzības ministrijai, *Fraternitas Metropolitana* un AS *Grindeks*.

Pirms 25 gadiem akadēmiķis fil! Jānis Stradiņš, *frater metropolitanus*, par fil! Pētera Sņķera piemiņas saglabāšanu uzsvēra: "Ne korporācijā, ne militārmedīku un venerologu aprindās Sņķera devums un vārds nepavisam nav aizmirsti, bet svarīgi, ka to atceras arī plašākas sabiedrības aprindās – universitātē, militārajā resorā, mākslinieku aprindās, jo vecais Sņķers tiešām to ir pelnījis. Tādā kārtā mēs atdodam godu ne tikai profesoram, bet arī Latvijai. Pēteris Sņķers bija izcils latviešu tautas dēls, godavīrs, vispusīgs, uzņēmīgs, samierinoša rakstura, teicams savas nozares lietpratējs, plašu redzesloku, kuram nekas cilvēcīgs nebija svešs."

Fraternitas Metropolitana konvents 1996. gadā dibināja fil! Pētera Sņķera piemiņas medaļu. Turpinot tradīciju, 2025. gada 6. decembrī t/l sen! com! Ernests Rudzītis fil! Pētera Sņķera piemiņas medaļu pasniedza fil! *Jaan Vāljaots, Revelia*, korporācijas *Revelia* 105 gadu jubilejas svētku aktā Tartu. **U**

LĪDERE 2026

IZAUGSMES UN IEDVESMAS FORUMS 15. MAIJĀ

15
lektori

3700
apmeklētājas

BIĻETES PĒRC
www.forumslidere.lv

APINES
CLINIC

BALTS
PAPER GOODS

DREAME

EKSELENCE

GIVEN
JUVELIERIZSTRĀDĀJUMI

LÖFBERGS
STARBLIKAT 1906

L'ORÉAL
PARIS

MENESS
APTEKA
Ar īpašiem vajadzībām par šķīdumiem

SIGNET
BANK

ALK
OUTLET
GODIENĀ VĒL

2025. gada rudens semestrī mūžībā aizgājušie biedri

STUDENTU KORPORĀCIJĀS

Lettonia

Fil! Vilnis Jakobsons, 1973. g. c!, mūžībā devies 13.08.2025. Čikāgā, ASV

Selonija

Fil! Aleksandrs Vidvuds Melliņš, 1973./1974. g. c!, mūžībā devies 06.10.2025. Melburnā, Austrālijā

Talavia

Fil! Inguns Freimanis (izsl.), 1997 II, mūžībā devies 09.12.2025. Piebalgā, Latvijā.

Fraternitas Lettica

Fil! Knuts Ozols, 1961 II, mūžībā devies 29.11.2025. Vašingtonā, ASV

Fil! Juris Eižens Krādziņš, 1957 I, mūžībā devies 03.07.2025. Sidnejā, Austrālijā

God!fil! Jānis Krastiņš, 2007 II, mūžībā devies 13.08.2025. Rīgā, Latvijā

Latvia

Fil! Imants Freibergs, 1956 II, mūžībā devies 01.01.2026. Ventspilī, Latvijā

Ventonia

Fil! Ansis Kaspars Kristbergs, 1968 I, Klīvlendas kopa, mūžībā devies 16.11.2025. Albānijā, ASV

Fraternitas Metropolitana

Fil! Ilmārs Dzenis, 1954 II, 42. c!, mūžībā devies 15.09.2025. ASV

Fraternitas Lataviensis

Fil! Normunds Skroderis, 91 II, 96. c!, mūžībā devies 30.03.2025. Latvijā

Fil! Rolands Arājs, 1990 I, mūžībā devies 11.12.2025., apglabāts Saulkrastos, Pēterupes kapos

Patria

Fil! Paulis Lazda, 1963 II, Čikāgas kopa, mūžībā devies 27.09.2025., atvadīšanās notika Krusta baznīcā, apbedīts II Meža kapos

Fraternitas Livonica

Fil! Jānis Arveds Trapāns, 1957 II; mūžībā devies 27.11.2025.

STUDENŠU KORPORĀCIJĀS

Daugaviete

Ā!L! fil! Astrīda Ligera, 44. c!, mūžībā devusies 14.02.2025.

Ā!L! fil! Brigita Alka (dz. Dobeļe), 53. c!, mūžībā devusies 08.08.2025.

Ā!L! fil! Anda Tudor (dz. Viļuma), 55. c!, mūžībā devusies 11.08.2025.

Ā!L! fil! Mudīte Jansons, 48. c!, mūžībā devusies 01.10.2025.

Ā!L! fil! Skaidrīte Hatfield (Līduma-Hildebrante), 45. c!, mūžībā devusies 11.10.2025.

Gundega

Ā!L! fil! Aina Venta-Ezeriņš, 41. c!, mūžībā devusies 18.05.2025.

Dzintra

Com! Vija Guellert (dzim. Bāliņš), 40. c!, Ziemeļkalifornijas kopa, mūžībā devusies 15.10.2024

Fil! Reģina Vijums (dzim. Zembergs), 42. c!, Mineapoles kopa, mūžībā devusies 27.05.2025.

Fil! Daila Nora Dzintars (dzim. Mičuls), 90. c!, Toronto kopa, mūžībā devusies 30.10.2025.

Fil! Dace Siliņa (dzim. Plūmane), *starpcoets*, Rīgas kopa, mūžībā devusies 03.11.2025.

Imeria

Fil! Inese Grodnis, 58. c!, Toronto kopa, mūžībā devusies 21.06.2025. Toronto

Fil! Elita Klundere (dzimusi Norvele), 53. c!, Melburnas kopa, mūžībā devusies 19.07.2025.

Fil! Vīneta Ināra Pavārs (dzimusi Valtenbergs), 50. c!, Toronto kopa, mūžībā devusies 12.09.2025. Misisogā, Ontārio, Kanādā

Fil! Rūta Dzelme, 56. c!, Čikāgas kopa, mūžībā devusies 16.11.2025.

Fil! Ruta Antons, 52. c!, mūžībā devusies 01.01.2026. Gaujienā, apglabāta Gaujienas kapos

Selga

Fil! Valda Šlesere, atj. c!, mūžībā devusies 24.10.2025. Rīgā

G!fil! Jānis Anmanis, mūžībā devies 09.11.2025. Rīgā, apglabāts I Meža kapos

Fil! Imants Freibergs, *latvus*

12.03.1934.–
01.01.2026.

Fil! Rūdolfs Rubenis, t/l archl, *latvus*

Foto no Imanta Freiberga memuāriem *Dari, kas jādara*
un *Latvia* arhīva

Foto: Lita Krone/LETA

Datorzinātnieks profesors Imants Freibergs dzimis 1934. gada 12. martā Valmierā starpkaru perioda neatkarīgajā Latvijas Republikā, taču dzīvojis Jelgavas vecāsmātes Ilzes Kalniņas-Freibergas lauku mājās Driksas upes krastā, netālu no Jelgavas lidlauka. Freibergu ģimenei bijusi saikne ar studentu korporāciju *Latvia*, jo Imanta tēvs, arhitekts un gleznotājs Augusts Freibergs, bija *Latvia* filistrs (1924 II). Jaunajam Imantam bērnība izvērtās drūma, kad 21 gadu pēc Pirmā pasaules kara (1914–1918) beigām sekoja nākamais globālais militārais konflikts – Otrais pasaules karš (1939–1945). PSRS okupējot, anektējot un inkorporējot Latvijas valsti 1940. gada vasarā, Freibergu ģimenei paveicās izvairīties no padomju represijām t. s. *Baigajā gadā* (1940–1941), kad notika nežēlīga Latvijas valsts, tās armijas, politiskās un sabiedriskās elites fiziska iznīcināšana un deportācijas.

Komunistu šausmas radīja Freibergu ģimenei bailes no otrreizējās PSRS okupācijas (1944–1991), un ģimene izlēma doties bēgļu gaitās uz nacionālsociālistisko Vāciju pirms Sarkanās armijas atgriešanās Latvijā. Ņemot vērā korporācijas *Latvia* slēgšanu, tās materiālo vērtību konfiskāciju un saimes locekļu pakļaušanu represijām, Imanta tēvs apzinājās riskus, ja izlemtu ar ģimeni palikt dzimtenē.

1944. gada rudenī Imants nonāca Veimārā, Tīringenē, kur tēvs, būdams arhitekts (absolvējis Latvijas Universitātes Arhitektūras fakultāti 1932. gadā), ieguva darbu vācu arhitekta Ernesta Fleminga birojā. Tomēr Freibergu ģimenei 1945. gada pavasarī nācās bēgt uz nacionālsociālistiskās Vācijas rietumiem, kad Sarkanā armija iebruka valsts austrumu teritorijā; palikšana PSRS okupācijas zonā Vācijā (1945–1949) nozīmēja repatriāciju atpakaļ uz okupēto Latviju ar visām izrietošajām sekām. Nogājuši 700 km no Veimāras līdz Trīrei, Imants ar ģimeni

nonāca Francijas okupācijas zonā Vācijā (1945–1949). Kaut arī Imanta ģimene ļoti cerēja atgriezties atpakaļ dzimtenē, tomēr Latvija palika aiz *dzelzs priekšvara*, kas nozīmēja jaunas ģeopolitiskās realitātes veidošanos. Freibergiem bēgļu gaitās nācās pieņemt jauno realitāti, kurā pasaule uz aptuveni pusgadsimtu bija sadalījusies divos naidīgos blokos: nepiekāpīgais eiroatlantiskais bloks rietumos un ekspansīvais padomju bloks austrumos. Sapnis par atgriešanos dzimtenē bija izsapņots, jo PSRS karaspēks neatkāpās no Eiropas daļas, kuru Otrā pasaules kara rezultātā iekaroja.

Pirmos pēckara gadus pēc iznākšanas no bēgļu nometnes demokrātiskajā Rietumvācijā Imants pavadīja Francijā (1948–1954), kur mācījās Ševroljē koledžā, absolvējot to ar izcilību. Viņš gribēja studēt inženierzinātnes Parīzē, jo bija iemācījies franču valodu un uzrādīja labas sekmes matemātikā un fizikā. Taču Freibergu ģimene izlēma emigrēt uz Toronto, Kanādu, jo tēvs Augusts saņēma uzaicinājumu saliedēties kopā ar studentu korporācijas *Latvia* saimes locekļiem. Toronto izveidojās lielākā trimdas kopa, kas kļuva par Globālo prezidiju visām *Latvia* kopām trimdas mītnes zemēs (ASV, Kanādā, Austrālijā un Zviedrijā). 1956. gada rudenī Imants iestājās Toronto Universitātes Elektroinženieru fakultātē, kur studijas notika angļu valodā (Toronto vēsturiski bijusi no Lielbritānijas emigrējušo skotu apdzīvotā vieta), nevis franču, kā tas bija Monreālā vai Kvebekā. Imants angļu valodu nedaudz prata, bet to apguva, un iegūtā vidējā izglītība Francijā tika atzīta Kanādā, ļaujot iegūt augstāko izglītību.

Studiju sākumā Imants, sekojot tēva gaitām, 1956. gada 20. oktobrī uzņemts studentu korporācijas *Latvia* Toronto kopā (1956 II). Konventa dzīvē ieņēmis šādus amatus: ekonoms, oldermanis un II šaržētais.

Paralēli studijām Imants strādāja Toronto Ceļa departamentā, projektējot automaģistrāles Toronto–Monreāla (Nr. 401) posmus. Strādājis arī civilajā inženierijā pie konsultantiem

Imants Freibergs un Vaira Vīķe-Freiberga 55 gadu kāzu jubilejā. Rīga, Latvija, 2015. gads.

R. V. Anderson & Associates Toronto, projektējot kanalizācijas infrastruktūru piepilsētu dzīvojamajiem rajoniem. Pēc Otrā pasaules kara Kanāda pieredzēja ekonomisko izaugsmi, jo, atšķirībā no Eiropas, tā nebija izpostīta vai citādā veidā cietusi no karadarbības. 1960. gadā Imants ieguva bakalaura grādu inženierzinātnēs, bet 1961. gadā – maģistra grādu kodolzinātnē. Imants gribēja kļūt par kodolfiziķi, jo 1960. gados Kanādā attīstījās atomenerģijas programma atomelektrostaciju būvniecībai. Tolaik bija pieprasījums pēc kodolfizikas speciālistiem, kuriem būtu darbs atomelektrostacijās. Tomēr atomenerģijas nozare bija tikai sākusi attīstīties, un uz strauju izaugsmi cerēt nevarēja. Imants izvēlējās strādāt ASV datoruzņēmuma IBM Monreālas filiālē par lietišķās zinātnes speciālistu, uz kurieni ar savu sievu Vairu Vīķi-Freibergu, *spīdola*, pārcēlās dzīvot (abi salaulājās 1960. gada 16. jūlijā). Abi iepazinās studiju laikā Toronto Universitātē, kad 1957. gadā iesaistījās Latviešu jaunatnes svētku projektā ar mērķi saliedēt trimdā nonākušos latviešu jauniešus no Kanādas, ASV un Rietumeiropas. Imantu un Vairu vienoja intelektuālā un nacionālā saderība – kopt latvietību trimdas latviešu sabiedrībā. Ne visi trimdas latvieši izvēlējās saliedēties ar saviem tautiešiem – daudzi iekļāvās kanādiešu sabiedrībā, radot asimilācijas tendences.

IBM sākās Imanta akadēmiskās karjeras uzplaukums. 1963. gadā, paralēli strādājot *IBM*, Imants kļuva par asociēto profesoru Makgila Universitātes Skaitļošanas centrā Monreālā, kur 1975. gadā ieguva doktora grādu informātikā. No 1976. līdz 1999. gadam viņš bija informātikas profesors Kvebekas Universitātē, kur 1999. gada oktobrī ievēlēts par goda profesoru. Savā akadēmiskajā karjerā Imants bijis arī viesprofessors Monpeljē Universitātē Francijā (1974–1976) un Oksfordas Universitātē Lielbritānijā (1982–1983).

Imanta lielākais akadēmiskais sasniegums ir Latviešu dainu skapja digitalizācijas projekts, veicinot dainu elektronisko pieejamību folkloras pētniekiem un citiem interesentiem. Projekts realizēts, sadarbojoties ar PSRS okupētās Latvijas Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitātes (1958–1990)

Imants Freibergs Makgila Universitātes Skaitļošanas centrā pie IBM 7040 datora un datu lentes. Montreāla, Kanāda, 1978. gads.

Skaitļošanas centru (mūsdienās Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts) un Latvijas PSR Zinātņu akadēmiju (1946–1992). Akadēmiskie sakari starp trimdas mītnes zemi Kanādu un okupēto dzimteni Latviju palīdzēja Imantam stiprināt saites ar savu dzimteni, kuru viņš bija pametis Otrā pasaules kara beigās. Tuvināšanos caur akadēmiskajiem sakariem veicināja ASV un PSRS spriedzes mazināšanās (*detante*) 1970. gados, kad abas lielvalstis centās normalizēt savstarpējās attiecības.

Kad Padomju Savienība sabruka, Latvijas neatkarība atjaunojās un Aukstais karš beidzās, 1991. gadā Imantu ievēlēja par Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktoru informātikas nozarē, jo tika novērtēts viņa ieguldījums latviešu tautasdziesmu digitalizācijas aizsākšanā, pētniecības darbos un publikācijās, tostarp grāmatu izdošanā. Atgriezies savā dzimtenē Latvijā 1999. gadā, kad viņa sievu Vairu ievēlēja par Latvijas Republikas Valsts prezidenti – pirmo sievieti Latvijas Valsts prezidenta amatā Latvijas vēsturē.

Imants pēc goda doktora informātikā iegūšanas pie Latvijas Zinātņu akadēmijas ar sievu Vairu un dēlu Kārli. Rīga, Latvija, 1991. gads.

Imants Freibergs – latvusu fuksis (vidū ar kausu). Toronto, Kanāda, 1956. gads.

Imants Freibergs un Vaira Viķe-Freiberga pie Dainu skapja. Latvijas PSR Zinātņu akadēmija, Rīga, 1987. gads.

21. gs. sākumā, Latvijai integrējoties eiroatlantiskajās struktūrās (iestājoties ES un NATO), Imants iesaistījās Latvijas informācijas tehnoloģiju nozares attīstībā, darbojoties Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācijā kā prezidents. Inicījis arī e-prasmju apguvi atjaunotās Latvijas valsts iedzīvotājiem. LU bija Datorzinātņu, informātikas, elektrotehnikas, elektronikas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozaru profesoru padomes loceklis, kurā lēma par profesoru promociju vai regulāru pedagogijas darbu novērtēšanu. Piedalījies arī LU datorzinātņu doktorantūras skolas vadības padomē.

Saņēmis 22 ārvalstu augstākos nopelnu ordeņus. Piedalījies 40 ārvalstu vizītēs (2000–2007): Igaunijā, Norvēģijā, Lietuvā, Dānijā, Ungārijā, Grieķijā, Slovēnijā, Īrijā, Islandē, Šveicē, ASV, Krievijā, Polijā, Vācijā, Bulgārijā, Maltā, Ķīnā, Portugālē, Kazahstānā, Spānijā, Izraēlā, Nīderlandē, Zviedrijā, Turcijā, Itālijā un Vatikānā, Azerbaidžānā, Gruzijā,

Armēnijā, Francijā, Moldovā, Somijā, Slovākijā, Lielbritānijā, Dānijā, Kanādā, Luksemburgā, Marokā, Kiprā un Brazīlijā. 2007. gadā kļuva par Triju Zvaigžņu ordeņa lielkrusta komandieri.

Ģimenē dzimuši divi bērni – dēls Kārlis un meita Indra Karolīne. Imantam ir četri mazbērni - Alise, Austrā, Ivars un Ritums.

Miris Ventspils slimnīcā 2026. gada 1. janvārī 91 gada vecumā. Ilgajā mūža fil! Imants Freibergs, *latvus*, pieredzēja vētrains 20. gs., kas spieda viņu šķirties no savas dzimtenes uz pusi mūža. Taču trimdā viņš sāka darboties datorzinātnē, un viņa zināšanas un darba pieredze sniedza lielu ieguldījumu atjaunotajai Latvijas valstij. Nav iedomājama Latvijas datorika, tās iedzīvotāju digitālās prasmes bez Imanta sniegtā ieguldījuma, viņam ir liela nozīme Latvijas zinātnes un tautsaimniecības attīstībā.

Sit tibi terra levis! **U!**

Imants ar savu ģimeni XX Dziesmu un X Deju svētku gājienā. Latvija, 1990. gads.

Imants (no labās puses otrajā rindā trešais) Latvia komeršā. Rīga, Latvija, 2024. gads.

Fil! ROLANDS ARĀJS, *frater lataviensis* 25.05.1931.–11.12.2025.

2025. gada 11. decembrī 94 gadu vecumā mūžībā devies mūsu filistrs Rolands Arājs – enerģētiķis, zinātnieks, ilggadējs *Latvenergo* darbinieks, vīru kora dziedātājs un sirsnīgs latviešu kultūras un sabiedrības cilvēks.

R. Arājs dzimis 1931. gada 25. maijā Remtes pagasta *Indru* mājās (Saldus novadā), zemnieku Žaņa un Lizetes Arāju ģimenē. Tēvam kā Brīvības cīņu dalībniekam piešķirtā 22 ha saimniecība bija ģimenes pamats, kurā auga trīs dēli – Leons, Ilmārs un Rolands. Pēc Otrā pasaules kara un kolhozu dibināšanas ģimene pārcēlās uz Saldu, kur Rolands turpināja mācības. Skolā viņu īpaši aizrāva matemātika, fizika un literatūra, savukārt krievu valoda sagādāja ne vien grūtības, bet vēlāk arī pa kādai amizantai ķibelei.

1955. gadā Rolands absolvēja Latvijas Universitātes Mehānikas fakultāti, iegūstot specialitāti elektrisko tīklu sistēmās. Visu profesionālo mūžu viņš veltīja enerģētikai, un ieguldījums nozares attīstībā tika novērtēts, ieceļot viņu par Atzinības krusta kavalieri (2017). Studiju gadi atstāja paliekošu ietekmi arī viņa personiskajā dzīvē – ar kursabiedriem izveidojās cieša draudzība, kas ilga visu mūžu. Viņi tikās ikgadējos saietos, kurus paši sauca par *konventiem*. Īpaši cieša draudzība Rolandam bija ar Ilgvaru Staltmani; kopā viņi rakstīja zinātniskas grāmatas par enerģētiku, svinēja svētkus un devās ceļojumos. Ilgvara dēls Arnis kļuva par Rolanda krustdēlu.

No 1961. gada Rolands strādāja vadošos amatos *Latvenergo*, darbojās zinātnē un piedalījās Latvijas enerģētikas attīstības nozīmīgākajos posmos. Viņa atmiņās netrūka arī humora – kādā eksperimentā izdevies nodedzināt Mārupes apakšstacijas kopnes, bet citā reizē negribot *atslēgt* Jūrmalas dzelzceļu un Latvijas televīziju. Par dzelzceļu pārmetumu neesot bijis, bet par politiskās TV programmas pārtraukšanu gan nācies rakstīt paskaidrojumu.

1966. gadā Rolandam tika piešķirts tehnisko zinātņu kandidāta grāds (1992. gadā nostrificēts par inženierzinātņu doktora grādu enerģētikā). Viņš piedalījās astoņu zinātnisko grāmatu tapšanā un publicēja vairāk nekā 90 rakstu par enerģētiku; daudzi no tiem joprojām ir studentu mācību literatūras sarakstos. Par savu dzīvi Rolands sarakstīja arī vairākas atmiņu grāmatas, tostarp pēdējos gados – ceļojumu atmiņas *Svešās zemēs esot jauki...* un biogrāfiskos stāstus *Kā top dziesma*.

bija barikāžu aizstāvis un apbalvots ar atzinības goda zīmi *Lāčplēsis*.

1990. gadā pēc kora biedra Augusta Meldrāja ielūguma Rolands iestājās studentu korporācijā *Fraternitas Lataviensis*, kļūstot par biedru pirmajā *coetā* pēc korporācijas darbības atjaunošanas Latvijā. Viņam patika piedalīties konventa pasākumos, tikties ar draugiem un izbaudīt studentu tradīcijas, kuras paša studiju gados bija liegtas.

Ģimene Rolandam bija liela un sirsnīga dzīves vērtība. Pirmajā laulībā ar sievu Hildu viņam dzimušas meitas Lolita un Ligita. Lolita kļuva par čellisti Latvijas Nacionālajā simfoniskajā orķestrī, bet Ligita – komponisti un ērgelnieci Zviedrijā. Vēlāk dzīvē Rolands satika Kostu, kuru raksturoja kā “skaistu meiteni ar skanīgu balsi”. Ģimenē piedzima dēls Raimonds, kurš profesionāli izvēlējies enerģētiku, bet dzied P!K! vīru korī kā nopietnā vaļaspriekā. Vectēva sirsnība un atbalsts vienmēr bija klātesošs arī mazbērniem – Kristapam, Ērikam Dāvim, Robertam, Leo Kristianam, Reinim Emīlam un Lindai. Kopš 2003. gada Rolandam par mājām kļuva Saulkrasti, kur kopā ar sievu īstenoja sapni par dzīvi pie jūras, rožu dārzu un Jāņu dziedāšanu ģimenes un draugu lokā. Viņš nekad nesūdzējās par veselību un mēdza sacīt: “Jāklausa dakterim un jādzer viņa nozīmētās zāles – un arī pašam nozīmētās: kāda viskija glāze un humora deva.”

Rolands Arājs paliks atmiņā kā **dzīvespriecīgs, atvērts un gudrs cilvēks**, kuram piemita gaišs humors, plašas zināšanas un labestīgs skats uz dzīvi. Viņa tuvākie – ģimene, draugi, kolēģi un korporācijas brāļi – atcerēsies viņu ar siltumu un pateicību.

Sit tibi terra levis!

Fil! ARNOLDS SMILTNIKS, *vendus*

17.09.1935.–17.10.2025.

Sagatavojis: t/l sen! com! Kristofers Kaprāns, *vendus*

Fil! Arnolds Smiltnieks (1960 l), dzimis 1935. gada 17. septembrī Pērkonē, miris 2025. gada 17. oktobrī Hamiltonā, Kanādā. Fil! A. Smiltnieks bija pirmais Kanādā uzņemtais *vendu* krustdēls, un daudzus gadus viņš aktīvi darbojās konventā, pildot seniora, viceseniora, sekretāra un oldermaņa amatus. Ar sirdi un dvēseli viņš dzīvoja līdz un atbalstīja *Vendia* atjaunošanu 1990. gadā Latvijā. Kā s/l globālais seniors bieži ieradās no Kanādas, lai piedalītos *vendu* jubilejās un pasākumos. Kanādā absolvēja Voterlū Luterāņu universitāti, iegūstot bakalaura un vēlāk maģistra grādu; ir bijis Voterlū priekšsēdētājs Latvijas Nacionālās jaunatnes apvienībā Kanādā un Hamiltonas Latviešu biedrībā u. c. Izvadišana notika Hamiltonas Latviešu evaņģēliski luteriskajā dievnamā 2025. gada 7. novembrī ar *vendu* godasardzi, ieskaitot t/l senioru com! Kristoferu Kaprānu un vēl divus filistrus, kas bija ieradušies no Latvijas.

Vendia prezidijs
1986./1987. gadā (no
kreisās): viceseniors
fil! Jānis Grīnvalds,
seniors fil! Arnolds
Smiltnieks, sekretārs
fil! Edmunds Pulciņš.

Selonijas fukši uz Latvijas Universitātes kāpnēm – rokās viedtālruni un acis kantikumā. Tā sākas ceļš jebkurā korporācijā – kopā dziedāt, mācīties un ieaugt tradīcijās. Laiki mainās, bet ceļš līdz krāsām sākas tāpat. Tradīcija un mūsdienas vienā kadrā. Foto: Matīss Galdiņš

Žurnāla veidošanā piedalījušies:

redaktore:

fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

redaktore vietniece:

fil! Ilze Zvirgzda, *selga*

redkolēģija:

fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

fil! Inese Tauriņa, *dzintra*

fil! Ance Āboliņa, *spīdola*

com! Artūrs Špaks, *lettonus*

com! Roberts Rasums, *lettonus*

izplatīšana/abonēšana:

fil! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

korektore: Indra Endzele

maketētāja: Rita Kalniņa

Paldies ikvienam konventam un raksta autoram par atsaucību uz bezatlīdzības darbu 287. numura tapšanā. Žurnālu sagatavojušas *Universitas* redaktore un redkolēģija. Izdevusi F!B!S! ar L!K!A! finansiālu atbalstu.

Tirāža 1500 eksemplāri

Iznāk divreiz gadā

Par iespēju saņemt žurnālu interesēties savā korporācijā vai rakstīt:

e-pasts: universitas@pk.lv

adrese: Rūpniecības iela 4A, Rīga, Latvija, LV-1010

tīmekļvietne: www.universitas.lv

Facebook: [zurnalsUniversitas](https://www.facebook.com/zurnalsUniversitas)

Redakcija patur tiesības iesūtītos materiālus redīgēt, saīsināt, atlikt vai neiespiest.